

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

PODMALBY NA SKLE VE SBÍRKÁCH
VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ

magisterská diplomová práce

BC. TEREZA HOLOUBKOVÁ

doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne .....

.....

Tereza Holoubková

Rozsah práce

Tato magisterská diplomová práce na téma „*Podmalby na skle ve sbírkách Valašského muzea na skle*“ má 254 409 znaků včetně mezer.

Poděkování

Ráda bych poděkovala především Mgr. Lence Kučerové, vedoucí Oddělení výzkumu a sbírkových fondů ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově p. R. za ochotu zjišťovat od svých kolegů skutečnosti z doby tvorby kopií podmaleb pro VMP a neuvěřitelnou trpělivost při mých návštěvách muzea i depozitáře a nekonečném množství vyměněných e-mailů.

Děkuji také doc. PhDr. Pavlovi Šopákovi, Ph.D. za rady, připomínky a vedení mé diplomové práce.

Obsah

ÚVOD	- 6 -
1 PŘEHLED BĀDÁNÍ A FENOMĚN ZĀJMU O PODMALBY	- 8 -
2 DĚJINY VALAŠSKĚHO MUZEA V PŘÍRODĚ	- 14 -
2.1 SBÍRKOVÝ FOND MUZEA	- 16 -
2.1.1 <i>Sbirkový fond podmaleb na skle</i>	- 18 -
3 PODMALBY NA SKLE V HISTORICKĚM KONTEXTU	- 20 -
3.1 HISTORIE A VÝVOJ V ČESKÝCH ZEMÍCH	- 20 -
3.2 TECHNOLOGIE	- 23 -
3.3 UMÍSTĚNÍ V PROSTORU A FUNKCE	- 27 -
3.4 VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY	- 29 -
3.5 IKONOGRAFIE	- 32 -
3.6 DÍLNY A DISTRIBUCE	- 36 -
3.7 VÝROBNÍ STŘEDISKA	- 38 -
3.7.1 <i>Severní Čechy</i>	- 39 -
3.7.2 <i>Orlické hory – Kladsko</i>	- 39 -
3.7.3 <i>Jihočesko-rakouské pohraničí</i>	- 40 -
3.7.4 <i>Žďánice – Malíř huňatých obočí a Malíř vysoko vyklenutých obočí</i>	- 40 -
3.7.5 <i>Malíř zvlněných obočí</i>	- 41 -
3.7.6 <i>Severní Morava – Malíř zalomených obočí</i>	- 41 -
3.7.7 <i>Západní Slezsko</i>	- 42 -
3.7.8 <i>Východní Slezsko</i>	- 43 -
4 NOVODOBĀ TVORBA	- 44 -
4.1 KOPISTĚ A EPIGONI	- 44 -
4.2 ALŽBĚTA FOJTÍKOVĀ	- 46 -
4.3 JAN KOBZĀŇ	- 48 -
4.4 LUDĚK MAJER	- 50 -
4.5 ANTONÍN STRNADEL	- 51 -
5 KATALOG	- 53 -
5.1 PODMALBY Z 18.-19. STOLETÍ	- 54 -
5.1.1 <i>Christologické motivy</i>	- 54 -
5.1.1.1 <i>NámĚTY Z JEŽÍŠOVA DĚTSTVÍ</i>	- 54 -
5.1.1.2 <i>Kristovy poslední pozemské chvíle</i>	- 60 -
5.1.1.3 <i>Nejsvětější trojice</i>	- 64 -
5.1.1.4 <i>Zobrazení Krista</i>	- 68 -
5.1.2 <i>Mariánské motivy</i>	- 71 -

5.1.2.1 Madona.....	- 72 -
5.1.2.2 Pieta.....	- 78 -
5.1.2.3 Zobrazení Panny Marie	- 81 -
5.1.3 Hagiografické motivy.....	- 83 -
5.1.4 Další náboženské motivy a neurčené	- 112 -
5.1.5 Světské motivy.....	- 114 -
5.2 PODMALBY 20.-21. STOLETÍ	- 116 -
5.2.1 Kopie.....	- 116 -
5.2.1.1 Kopie od Irči Drápalové	- 116 -
5.2.1.2 Kopie od Marie Chlebovské	- 117 -
5.2.1.3 Kopie od Langerera	- 119 -
5.2.1.4 Kopie od Jaroslavy Markové	- 121 -
5.2.1.5 Kopie od Alexandry Martínkové	- 125 -
5.2.1.6 Kopie od Karla Vašiny	- 128 -
5.2.1.7 Kopie od J. Vlčinské	- 130 -
5.2.1.8 Další kopie.....	- 132 -
5.2.2 Novodobá tvorba.....	- 133 -
5.2.2.1 Alžběta Fojtíková	- 133 -
5.2.2.2 Marie Chlebovská.....	- 135 -
5.2.2.3 Jan Kobzáň	- 136 -
5.2.2.4 Luděk Majer	- 137 -
5.2.2.5 Antonín Strnadel.....	- 138 -
5.3 NEURČENÉ.....	- 140 -
ZÁVĚR.....	- 141 -
SUMMARY	- 143 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	- 143 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	- 144 -
PRAMENY	- 144 -
LITERATURA.....	- 144 -
INTERNETOVÉ ZDROJE	- 150 -
TEXTOVÉ PŘÍLOHY	- 152 -
SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	- 162 -
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	- 177 -
ANOTACE.....	- 243 -

Úvod

Výběr tématu mé magisterské diplomní práce závisel na velmi dobré zkušenosti s Oddělením výzkumu a sbírkového fondu ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, nehledě na můj kladný vztah k muzeu jako takovému, kdy jsem zde dvě léta působila jako průvodkyně. Již dříve jsem spolupracovala s kurátory sbírek VMP na své bakalářské práci „*Gotické a renesanční kachle z hradu Rožnova*“ a také jsem zde strávila během let studií dvě čtrnáctidenní praxe, kdy jsem se seznamovala s jeho sbírkami a fungováním. Když jsem si měla vybrat téma magisterské práce, neváhala jsem opět oslovit vedoucí oddělení Mgr. Lenku Kučerovou, zdali se ve sbírkových fondech muzea nenachází nějaký zajímavý nezpracovaný soubor. Z několika návrhů jsem si vybrala právě skleněné podmalby povětšinou tvořené v 18. a 19. století.

Kolekce podmaleb na skle Valašského muzea v přírodě doposud nebyla nikterak zpracována nejen jako celek, ale dokonce, až na jeden exemplář, nebyla žádná její podmalba zmíněna či vyobrazena v mnou probádané dostupné literatuře. Výjimku tvoří seriál Zdeny Vachové Slezská lidová malba na skle v *Časopise Slezského muzea* vydávaný v letech 1967-1978. V těchto odborných studiích Vachová zkoumala všechny znaky a souvislosti slezských podmaleb a při jejím bádání narazila i na pár vybraných obrázků na skle ze sbírek VMP. Textově popsala pouze jednu konkrétní podmalbu a to světský výjev se znázorněním alegorie jara, u některých popisů kategorií podmaleb zmínila pouze inventární čísla z rožnovské kolekce. Podle zmíněných podmaleb a záznamů dokumentace muzea, konkrétně restaurátorských zpráv, mohu posoudit, že Zdena Vachová přišla do kontaktu pouze s podmalbami, jež restaurovala Herta Orlíková, pracovnice Slezského muzea v Opavě, její kolegyně.

Cílem práce je především zpracovat kompletní soubor skleněných podmaleb ze sbírek Valašského muzea v přírodě a vytvořit katalog se základními údaji, které v dokumentaci muzea chybí nebo jsou nejasné. Ráda bych se pokusila o určení datace a lokality vzniku jednotlivých obrázků na skle z 18. a 19. století v závislosti na zpracovaných sbírkách v Moravském zemském muzeu v Brně a Národním muzeu v Praze. Má snaha bude spočívat také v určení autorství kopií podmaleb vytvořených ve 20. století a popsání novodobé tvorby skleněných podmaleb zastoupených v kolekci.

V úvodu práce zpracuji fenomén zájmu o podmalby na skle v odborné literatuře, následovat bude stručná kapitola o historii muzea, ale především se pokusím přiblížit vznik a rozrůstání sbírkového fondu obrázků na skle. V kapitole *Podmalby na skle v historickém kontextu* nastíním s pomocí probádané literatury historii, technologii, funkci a ikonografii maleb na skle, zároveň přiblížím jejich dílny a distribuci. V další části se budu zabývat novodobou tvorbou a to jak kopisty a epigony, po nichž budu pátrat, tak malíři 20. století, kteří měli vlastní umělecké ambice a tvořili malby i se světskými tématy. Na závěr zpracuji katalog, který bude nejrozsáhlejší sekcí celé mé diplomové práce.

1 Přehled bádání a fenomén zájmu o podmalby

V rámci českých zemí zaznamenáváme pozornost o lidový výtvarný projev již od druhé poloviny 19. století. Sběratelská činnost, která šla ruku v ruce s odborným zájmem národopisných pracovníků o danou problematiku, vyústila v pražskou jubilejní výstavu v roce 1891, kde byly projevy lidové kultury představeny i širší veřejnosti v rámci národopisné expozice tzv. České chalupy. Díky úspěchu expozice se uspořádala v roce 1895 Národopisná výstava československá, která je považována odbornou literaturou za odpichový můstek zájmu veřejnosti i národopisných pracovníků o lidové umění.¹

O podmalbách na skle jako takových byla napsána řada publikací, statí a článků, jak v českých zemích, tak německých², polských³ i rumunských⁴. Já svou pozornost vzhledem k původu podmaleb na skle ve sbírkách Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm obrátím především k literatuře zabývající se českými zeměmi, především pak Moravou a Slezskem.

Jako jeden z prvních se o lidovou malbu na skle zajímal v rámci dějin sklářské výroby František Mareš v roce 1893.⁵ Pravděpodobně první, kdo upozornil v rámci lidové kultury speciálně na lidovou malbu, byl Antonín Václavík v *Našem směru* v roce 1921.⁶ Článkem přiblížil historické souvislosti malby na skle, její druhy a lehce se dotýká také technologie a námětů, vše ale komentuje velice obšírně a spíše dává jistý základ dalším příspěvkům, které následovaly.

V roce 1938 vydala Naděžda Melniková-Papoušková⁷ publikaci věnovanou ryze lidovému malířství na skle, kterou oslovila díky srozumitelnému stylu psaní širší veřejnost. V knize se věnuje historii podmaleb na skle, problémům při jejich lokalizaci, samozřejmě také technologii a ikonografií. Dokonce zaznamenává i krásnou literaturu, která se zmínila o lidových malířích na skle.⁸ Co jí ovšem řada

---

¹ Luboš Kafka, *Lidové podmalby na skle ze sbírek Národního muzea*, Praha 2013, s. 9.

² Mezi německé badatele maleb na skle počátečního období patří například Heinrich Buchner a Herbert Wolfgang Keiser. Více v následující literatuře: Heinrich Buchner, *Hinterglasmalerei in der Böhmerwaldlandschaft und Südbayern*, Mnichov 1936. Herbert Wolfgang Keiser, *Die deutsche Hinterglasmalerei*, Mnichov 1937.

³ Z polské literatury k podmalbám zmíním Ewa Jęczalik, *Śląskie malarstwo ludowe na szkle* (kat. výst.), Vratislav 1958. Józef Grabowski, *Ludowe malarstwo na szkle*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1968.

⁴ K rumunským publikacím o obrázcích na skle bych zařadila Juliana Dancu – Dumitru Dancu, *Die bäuerliche Hinterglasmalerei in Rumänien*, Berlin 1980.

⁵ František Mareš, *České sklo*, Praha 1893.

⁶ Antonín Václavík, O lidových obrazech malovaných na skle, *Náš směr VII*, 1920-1921, s. 59-65.

⁷ Naděžda Melniková-Papoušková, *Československé lidové malířství na skle*, Praha 1938.

⁸ Ibidem, s. 17. Konkrétně se jedná o povídku J. Š. Baara *Za rtutí* z roku 1922.

badatelů vyčítá, je kladení důrazu na národnost lidových obrazů jako jeden z hlavních bodů při jejich systematizaci.⁹ Roku 1941 je vydáno její *Putování za lidovým uměním*¹⁰, kde je kapitola věnovaná obrazům na skle nazvaná Kvetoucí sklo. Tato kniha je opravdu spíše jen povídáním pro širokou veřejnost o cestách při jejím bádání a setkání s řemesly a lidovým uměním, než čímkoli jiným, a tudíž pro odbornou veřejnost ne zcela určující.¹¹

První výstavu podmaleb na skle uspořádal roku 1948 Karel Černohorský¹² ve Slezském muzeu v Opavě a vydal k ní katalog¹³. Zde se již v úvodu zabývá terminologií podmaleb na skle, která v té době nebyla ještě ustálena. „*My dobře víme, že zde ve skutečnosti běží o malbu pod sklem, o malbu barvami na spodní straně skleněné tabule, na jejím rubu. Mluvíme-li přesto o malbě na skle, pak se k tomuto označení uchylujeme jen z nezbytnosti, protože čeština nemá výrazu, který by tento charakteristický způsob výzdoby vyjádřil jednoznačně, výstižně, stručně a také přijatelně.*“¹⁴ Součástí katalogu je studie, která se mimo stručné seznámení s historií, technologií a ikonografií, snaží zaměřit na centra původu podmaleb, především pak těch ze slezské oblasti a jejich vývoj, jenž nám popisuje zároveň při procházení výstavou na konkrétních podmalbách.

Po konci 2. světové války začíná boom zájmu o lidové podmalby na skle. Na scénu přichází celá řada badatelů, jsou zpracovávány fondy jednotlivých muzeí, nebo alespoň náhledy do jejich sbírek. V roce 1957 tak byla uspořádána další výstava věnující se obrázkům na skle ze sbírek Národopisného oddělení Moravského muzea v Brně Ludvíkem Kunzem¹⁵ a Josefem Vydrou. K výstavě byl také vydán katalog¹⁶, v němž kromě stručného shrnutí sbírkového fondu na území Československa,

---

⁹ Např. Zdena Vachová, Metodika určování proveniencí lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle VII/3, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXIII*, 1974, č. 2, s. 130-148, zde s. 137.

¹⁰ Naděžda Melniková-Papoušková, *Putování za lidovým uměním*, Praha 1941.

¹¹ „*Její práce svědčí sice o širokém zájmu a rozhledu po českém lidovém i zlidovělém umění, ale jsou citelně poznamenány nízkou úrovní heuristiky, projevující se mj. v četných chybných a zavádějících tvrzeních, naprostou teoretickou neujasněností a metodickou bezradností, ale též v mnoha případech nekritickým postojem k předmětu vlastní odborné pozornosti.*“ In: Richard Jeřábek (ed.), *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*, Praha 2007, s. 147.

¹² Karel Černohorský byl v letech 1935-1938 ředitelem Zemského muzea v Opavě. V době kolem roku 1948 pomáhal budovat Slezské muzeum v Opavě a zároveň byl ředitelem Městského zemského muzea v Brně a přednostou jeho národopisného oddělení. Viz Jeřábek (pozn. 11), s. 39-40.

¹³ Karel Černohorský, *Lidová malba na skle ve Slezsku* (kat. výst.), Zemské museum v Opavě 1948.

¹⁴ *Ibidem*, s. 5.

¹⁵ Ludvík Kunz působil v letech 1947-1982 jako vedoucí národopisného pracoviště Moravského zemského muzea v Brně. Viz Jeřábek (pozn. 11), s. 128-129.

¹⁶ Josef Vydra – Ludvík Kunz, *Lidová malba na skle. Výstava ze sbírek národopisného oddělení Moravského muzea v Brně* (kat. výst.), Moravské museum v Brně 1957.

nalezneme také studii Josefa Vydry, kde se zajímá o způsoby určení malířských center i autorů a druhy vystavovaných obrazů na skle.

Na tuto výstavu a studii navázal J. Vydra samostatnou knihou *Die Hinterglasmalerei*¹⁷, která se stala prvním souborným zpracováním obrazů na skle zespod malovaných. Tato práce byla bezesporu průkopnická, a proto se na ni objevily recenze a polemiky, které jí sice dávají zásluhy za prvotní soustavné zpracování celku maleb na skle českých i slovenských zemí, ale zároveň jí vytýkají řadu chyb, které při tak bohatém, dosud neroztřídném a nesystematizovaném materiálu nastaly. Taktéž jí vyčítají její ne odbornost^{18, 19} a populární zaměření. Ostře knihu kritizoval především Antonín Václavík v časopise *Slovácko*²⁰, což bylo možná dle článku Bedřicha Štiessa v *Českém lidu*²¹ zapříčiněno i osobním vztahem obou těchto významných badatelů. Štiess se zde snaží zcela nekriticky uvést chyby i Václavíkovy pochybení při recenzování Vydrovy knihy na pravou míru. Z Vydrovy knihy vychází i jeho článek v *Československé ikonografii*²².

K dalším poválečným badatelům se řadí již výše zmíněný Bedřich Štiess, který v roce 1955 v *Českém lidu* vydal článek *První obrazy na skle v Čechách*²³ zaměřující se na šumavskou Kvildu. Díky bádání v konvolutech spisů Státního ústředního archivu přišel na jména tří malířů – Jan a Bernard Peterhansel a Kašpar Hilgarten, kteří jako jedni z prvních v této oblasti obrazy na skle produkovali.²⁴ Ve svém dalším článku *K dějinám lidových maleb na skle v Čechách*²⁵ se stále zabývá hlavně oblastí Kvildy a konkrétními malíři a jejich rodinami, kteří zde malby na skle mohli tvořit. Štiess také předkládá v dalším článku²⁶ seznam poutních míst v Čechách a písemně zmíněných dílen a jejich vztahu. Bohužel se v něm vůbec nezaměřuje na Moravu a Slezsko.

---

¹⁷ Josef Vydra, *Die Hinterglasmalerei*, Praha 1957.

¹⁸ „Práce, v nichž vyslovuje nekritický obdiv k obrazům na skle a dopouští se četných věcných omylů, byly zpochybněny pronikavou odbornou kritikou.“ In: Jeřábek (pozn. 11), s. 254-255.

¹⁹ „Je škoda, že Vydrova práce přihlížela víc jen k nijak neidentifikovaným materiálům nahromaděným v muzeích, kam se dostávaly prostřednictvím překupníků a dárců za nejpodivnějších okolností. Práce bezvztahová, ani ne umělecko-historická, natož etnografická, mohla se ovšem i z toho, co se v literatuře uvádí, stát v obsahu utříděnější a přesnější, ovšem za předpokladu pokrokového etnografického pohledu.“ In: Antonín Václavík, K problematice lidového umění, *Slovácko I*, 1959, č. 2, s. 3-26, zde s. 17.

²⁰ *Ibidem*, s. 3-26.

²¹ Bedřich Štiess, K Vydrově knize o lidových malbách na skle, *Český lid XLVIII*, 1961, č. 1, s. 28-34.

²² Josef Vydra, Malované obrázky na skle v československých museích, *Československá ethnografie V*, 1957, č. 3, s. 232-259.

²³ Bedřich Štiess, První obrazy na skle v Čechách, *Český lid XLII*, 1955, č. 3, s. 129-130.

²⁴ *Ibidem*, s. 130.

²⁵ Bedřich Štiess, K dějinám lidových maleb na skle v Čechách, *Český lid LII*, 1965, č. 1, s. 87-90.

²⁶ Bedřich Štiess, K problematice vztahu poutních míst a výroby lidových maleb na skle, *Český lid LIII*, 1966, č. 1, s. 36-40.

Mezi významné badatelky patří bezesporu Věra Hasalová, do jejíž oblasti zájmu spadala klasifikace slezských^{27, 28}, ale i moravských²⁹ podmaleb, kde již narazila na to, že „*tyto a ještě jiné problémy budou muset být řešeny téměř bez pomoci terénního výzkumu, který dnes už k nim nemůže říci nic konkrétního, a téměř bez pomoci zpráv archivních nebo dobové literatury.*“³⁰ Zaobírala se taktéž novodobou lidovou tvorbou 20. století³¹ a to konkrétně lidovou malířskou Alžbětou Fojtíkovou, jejíž podmalby se nacházejí i ve sbírkách Valašského muzea v přírodě.

K vývoji bádání v oblasti slezské lidové malby na skle nejvíce přispěla Zdena Vachová se studii vycházejícími v různých periodících. Jako první zveřejnila své výzkumy v *Ethnographice*³², kde se zabývala zvláště slezskou lidovou malbou. Po následujících deset let vydávala v *Časopise Slezského muzea*³³ na pokračování seriál zaměřující se na slezské lidové malby na skle, jejich technologii, genetiku, ikonografii a ikonologii, také se zaobírala metodikou určování provenience a závislosti na sklárnách, malíři i dílnami. Největším přínosem je systematické rozdělení slezských podmaleb do čtyř základních okruhů, které dále člení ještě na skupiny a jednotlivé malíře a jejich okruhy.³⁴ V dalších dílech již vždy odkazuje na zde stanovenou terminologii a jednotlivé podmalby zařazuje do daných skupin. Jako jediná ze všech badatelů se v tomto seriálu zmínila alespoň částečně o tom, že existuje sbírka lidových podmaleb na skle i v rožnovském muzeu, jak jsem již zmínila v *Úvodu*.

„Musea vstoupila na výzkumné pole malby na skle se specializovaným programem záhy po roce 1945. Překročila hranice malých území a jednonárodního původu obrazů a položila si za úkol objevit srovnávací cestou nové výtvarné hodnoty a filiace v lidové malbě a známá díla domácí oblasti srovnat s územně vzdálenými.

---

²⁷ Věra Hasalová, K současnému stavu vymezení a klasifikace slezských lidových obrazů na skle, *Radostná země XI*, 1961, č. 1, s. 22-30.

²⁸ Věra Hasalová, K současnému stavu vymezení a klasifikace slezských lidových obrazů na skle. II. Východoslezská skupina, *Radostná země XI*, 1961, č. 4, s. 106-114.

²⁹ Věra Hasalová, Moravská lidová malba na skle, in: *Ethnographica VII-VIII*, Brno 1965-1968, č. 2, s. 42-81.

³⁰ Hasalová (pozn. 27), s. 30.

³¹ Věra Hasalová, Lidová malířka obrazů na skle Alžběta Fojtíková, in: *Radostná země X*, 1960, č. 2, s. 78-83.

³² Zdena Vachová, Lidová malba na skle ve Slezsku, in: *Ethnographica VII-VIII*, Brno 1965-1968, č. 2, s. 92-108.

³³ První díl seriálu Slezských lidových podmaleb na pokračování vyšel v roce 1967 a poslední v roce 1978. Viz Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVI*, 1967, č. 1, s. 70-84. Zdena Vachová, K ikonologii a ikonografii lidové malby na skle závěrem, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXVII*, 1978, č. 2, s. 162-187.

³⁴ Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle IV. Systematika, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVIII*, 1969, č. 2, s. 113-123.

*Probírkou mnoha drobných sbírek a tvorbou tematických skupin dospěla tato srovnávací práce záhy k týmové a posléze i mezinárodní součinnosti muzeí.*³⁵ Tato snaha vyústila v průkopnickou výstavu v Musée Cantini v Marseille roku 1968, která byla v roce 1969 reprízována v Brně ve výstavních síních Paláce šlechtičen³⁶, k níž byl vydán katalog s průvodní studií od Miroslavy Ludvíkové a Ludvíka Kunze. Ucelenější představu o uspořádání výstavy a jejího významu nám poskytne recenze z pera Evy Večerkové³⁷. Upřesňuje, že brněnská výstava nebyla jen reprízou, ale „*přejala koncepci západoevropské části výstavy s vědomím, že ustupuje mechanickému stavění vedle sebe jen regionálně tříděného materiálu, pak naopak s hlubší analýzou představuje obrázky domácí, zejména malbu moravských dílen.*“³⁸

Vzhledem k lokaci Valašského muzea v přírodě, se sbírkový fond opírá také o slovenskou oblast. K tomu je třeba brát v potaz také publikace Ireny Pišútové, která zpracovala sbírky lidové malby na skle ve slovenských muzeích. V prvním díle se zajímá o sbírkový fond muzea v Martine a Bratislavě³⁹, ve druhém i o zbytek slovenských muzeí⁴⁰. Podstatnou je také publikace představující slovenskou malbu na skle 20. století, poeticky nazvaná *Malovaný sen*⁴¹ s bohatou obrazovou přílohou.

Za zmínku jistě stojí i Zdena Lenderová, která zpracovala sbírkový fond Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové.⁴²

Díky změně režimu se po roce 1989 rozhodlo více muzeí uspořádat samostatné výstavy věnované právě podmalbám na skle, které vzhledem k náboženské tematice nemohly být dříve popularizovány.⁴³ Výstavy byly prezentovány například v Národním muzeu v Praze 1990⁴⁴, Šumperku 1991⁴⁵, Sušicích 1998⁴⁶, Českých Budějovicích 2008⁴⁷ atd. Výstav pořádaných nebo spolupořádaných Národním

---

³⁵ Ludvík Kunz – Miroslava Ludvíková, *Lidová malba na skle XVI.-XIX. století* (kat. výst.), Moravské museum v Brně 1969, s. 5-6.

³⁶ *Ibidem*, s. 6.

³⁷ Eva Večerková (rec.), *Výstava Malby na skle v Etnografickém ústavu Moravského muzea, Národopisné aktuality VI*, 1969, č. 3-4, s. 237-238.

³⁸ *Ibidem*, s. 237.

³⁹ Irena Pišútová, *Lidové malby na skle*, Martin 1969.

⁴⁰ Irena Pišútová, *Lidové malby na skle II*, Martin 1979.

⁴¹ Irena Pišútová, *Malovaný sen. Slovenská ľudová malba na skle v 20. storočí*, Bratislava 1983.

⁴² Zdena Lenderová, *Lidové obrazy na skle v Krajském muzeu východních Čech v Hradci Králové*, Hradec Králové 1986.

⁴³ Alena Kalinová, *Lidové podmalby na skle: Sbirka Moravského zemského muzea*, Brno 2014, s. 7.

⁴⁴ Alena Voříšková, *Obrázky na skle* (kat. výst.), Národní muzeum v Praze 1990.

⁴⁵ Miroslava Hošková, *Obrázky na skle* (kat. výst.), Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku 1991.

⁴⁶ Luboš Kafka, *Lidové obrázky na skle z jižních a západních Čech* (kat. výst.), Museum Šumavy v Sušici 1998.

⁴⁷ Jiří Petráš et al., *Šumava Karla Klostermanna. Příběh šumavské podmalby* (kat. výst.), Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2008.

muzeem v Praze bylo samozřejmě v průběhu let více a právě s nimi nás seznamuje článek Aleny Plessingerové.⁴⁸

Jedním ze dvou současných badatelů podmaleb na skle je Luboš Kafka zabývající se problematikou českých sbírek. V *Českém lidu* vydal statě přibližující *Lidové obrázky na skle ve středních Čechách*⁴⁹ a posléze i v severních a severozápadních Čechách⁵⁰. V roce 2005 vydal soubornou práci *Malované na skle*⁵¹, která jazykem srozumitelným i laické veřejnosti podává systematický a ucelený přehled založený na odborném výzkumu. Seznamuje čtenáře o dané problematice od historie maleb na skle, přes technologii, ikonografii, funkci, zájem obyvatel o tento fenomén, až po jednotlivé oblasti, kde malby vznikaly. To vše završuje náhledem do současné tvorby. Celou knihu pro lepší srozumitelnost doplňuje všudypřítomná obrazová dokumentace. Nejnovější publikace z roku 2013, jež dává nahlédnout do sbírek Národního muzea⁵², je opět logicky řazeným textem s bohatou obrazovou přílohou určená široké veřejnosti.

Jako poslední z badatelů zmíním Alenu Kalinovou, která se pro změnu zajímá o sbírky Moravského zemského muzea v Brně. Poprvé část sbírky představila v knize *Malované nebe*⁵³, která byla katalogem k výstavě, jež proběhla v roce 2008-2009 v Brně.⁵⁴ Na ni navázala ještě rozsáhlejším katalogem brněnských sbírek⁵⁵ v roce 2014, kdy jednotlivé podmalby rozřídila a rozčlenila do samostatných skupin dle okruhu malířů, oblastí dílen a druhu podmaleb.

---

⁴⁸ Alena Plessingerová, *Obrázky na skle*. O sbírce Pražského národopisného muzea a o stejnojmenné výstavě národopisného oddělení HM Národního muzea v Praze. Lobkovický palác na Pražském hradě, 1. 3.-6. 5. 1990, *Časopis národního muzea CLXI*, 1992, č. 1-2, s. 54-59.

⁴⁹ Luboš Kafka, *Lidové obrázky na skle ve středních Čechách*. K rozšíření regionálních typů lidové malby na skle a k určování jejich provenience. *Český lid LXXXI*, 1994, č. 3, s. 221-241.

⁵⁰ Luboš Kafka, *Obrázky na skle v severních a severozápadních Čechách*, *Český lid LXXXIII*, 1996, č. 4, s. 313-334.

⁵¹ Luboš Kafka, *Malované na skle: lidové podmalby*, Praha 2005.

⁵² Kafka (pozn. 1).

⁵³ Alena Kalinová, *Malované nebe: Obrazy na skle ze sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea*, Brno 2009.

⁵⁴ <http://www.mzm.cz/archiv-vystav/>, vyhledáno 19. 3. 2016.

⁵⁵ Kalinová (pozn. 43).

2 Dějiny Valašského muzea v přírodě

I v Rožnově pod Radhoštěm se na časové linii počátku Valašského muzea v přírodě objevil všeobecný zájem o tradici a lidovou kulturu, který vyvrcholil již zmíněnou Národopisnou výstavou československou v Praze roku 1895, jejíž součástí byla i expozice Valaška. Tuto výstavu navštívili také sourozenci Bohumír a Alois Jaroňkovi, kteří vyrůstali v malebné valašské vesnici Malenovice u Zlína. V roce 1909 se oba sourozenci společně se sestrou Julií přestěhovali do Rožnova, kde založili díky mnoha jejich zkušenostem ze zahraničí vlastní umělecko-průmyslovou dílnu, malírnu porcelánu a tkalcovnu gobelínů. Všichni sourozenci se velmi zajímali o tradiční valašskou kulturu a již v těchto letech začali se sběrem starých památek. Bohumír se věnoval především lidovému stavitelství. Alois v roce 1909 navštívil muzea v přírodě ve Skandinávii, mimo jiné i první muzeum v přírodě na světě ve Stockholmu zvané Skansen^{56, 57}. V téže době se v rámci modernizace rožnovského náměstí začalo jednat o odstranění dřevěné budovy radnice z roku 1770. Debata o tom, jak naložit se starou rožnovskou radnicí, zůstávala otevřená ještě po několik let. Mezitím vznikl v roce 1911 Muzejní spolek, jehož předsedou byl zvolen Bohumír Jaroněk. Po mnoha úřednických, ekonomických a politických nástrahách se konečně v roce 1925 podařilo získat svolení na přesun radnice do nedalekého parku Hájnice. Téhož roku byla do parku přemístěna i Billova chalupa z náměstí z poloviny 18. století. S otevřením muzea je spojená národopisná slavnost *I. Valašský rok* konaná 18.-20. července 1925. Postupně pro celkový dojem intimity a zabydlenosti přibýly i menší stavby - zvonička z Dolní Bečvy, rumpálové studny ze Štramberka a Horní Lidče a kříž z Valašské Polanky. Tyto stavby daly základ nejstaršímu z areálů – Dřevěnému městečku.⁵⁸

V roce 1928 byla přenesena do muzea Vaškova hospoda z rožnovského náměstí z 1. poloviny 17. století. V následujících letech přibýla kopie fojtství z Velkých Karlovic. Roku 1933 umírá Bohumír Jaroněk. V roce 1935 se i přes hospodářskou krizi a její důsledky koná *II. Valašský rok*. Poté se Muzejní spolek soustředil

---

⁵⁶ Skansen – první muzeum v přírodě na světě – založil v roce 1891 Arthur Hazelius. Viz <http://www.skansen.se/en/artikel/about-skansen-0>, vyhledáno 8. 4. 2016.

⁵⁷ Označení skansen bylo odvozeno od názvu prvního muzea v přírodě Skansen ve Stockholmu. Toto mylné označení muzeí v přírodě pojmem „skansen“ se bohužel v rámci střední Evropy, především České republiky, Slovenska a Polska, značně vžilo. Z odborného hlediska je ale lepší podobné objekty a areály nazývat muzei v přírodě. Tato informace je založena především na mém školení v rámci průvodcovské praxe ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Více viz <http://www.artsexikon.cz//index.php?title=Skansen>, vyhledáno 8. 4. 2016.

⁵⁸ Eva Románková (ed.), *Uchováno budoucím generacím. Devadesát let sbírkotvorné činnosti Valašskému muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*, Rožnov pod Radhoštěm 2015, s. 10-14.

na zbudování kostela sv. Anny v areálu muzea. Ten byl volnou kopií kostelíka sv. Václava ve Větkovicích, jenž 1887 vyhořel. Kostel se začal stavět v roce 1939, avšak vzhledem ke 2. světové válce byl vysvěcen až v roce 1945. V roce 1944 umírá i Alois Jaroněk. Bratři Jaroňkové „usilovali o „živé muzeum“. Jejich záměrem byla nejen záchrana hodnotných lidových staveb, ale zároveň jejich využití jako prostoru pro prezentaci kulturních tradic a minulého života na Valašsku.“⁵⁹ Nadále se o muzeum staral Muzejní spolek, dokud jej v roce 1953 po jeho zrušení nepřevzalo Muzeum ve Valašském Meziříčí a následně v roce 1954 Krajské muzeum v Gottwaldově⁶⁰. Opustilo se od původního záměru „záchranného skanzenu“ a začaly se přenášet vybrané objekty do nově budovaného areálu Stráň, který vznikl v blízkosti Dřevěného městečka na nedaleké Petřekově stráni.⁶¹

Důležitým milníkem Valašského muzea v přírodě byl rok 1960, kdy vzhledem k reorganizaci krajské správy v Československu a prvnímu zákonu o muzeích a galeriích nastaly v rožnovském muzeu změny. „Statutem byly přesně stanoveny úkoly, vnitřní organizace a činnosti muzea, směrnice pro sběr, správu sbírek, jejich evidenci a ochranu.“⁶² Během následujících let došlo k mnoha změnám, jak organizačním, tak badatelským. Krátce po roce 1971 byl konečně otevřen druhý areál zvaný Stráň, dnes nazvaný Valašská dědina, který v té době čítal již na třicet objektů. 1982 byl otevřen třetí areál Mlýnská dolina, přičemž stále pokračovala dostavba dvou předešlých areálů. Roku 1995 si pod svou správu vzalo muzeum také objekty Libušína, Maměnky a zvoničky na Pustevnách a téhož roku bylo prohlášeno Ministerstvem kultury Národní kulturní památkou. V roce 2002 muzeum získává rozsáhlý objekt vojenských skladů ve Frenštátě pod Radhoštěm, který byl přebudován v centrální depozitář a kde se dnes nachází většina podmaleb na skle ze sbírek Valašského muzea v přírodě. V roce 2006 je otevřen nový objekt zvaný Sušák sloužící ke krátkodobým i stálým výstavám, kde byla 2010 otevřena dlouhodobá výstava *Městečko pod Radhoštěm*⁶³ mapující život města v minulosti. V současnosti se pracuje

---

⁵⁹ Ibidem, s. 16.

⁶⁰ Gottwaldov bylo označení pro dnešní Zlín v letech 1949-1990. Viz <https://www.zlin.eu/historicka-data-cl-65.html>, vyhledáno 9. 4. 2016.

⁶¹ Románková (pozn. 58), s. 16-17.

⁶² Ibidem, s. 17.

⁶³ Viz <http://www.vmp.cz/cs/programy-a-vystavy/vystavy/mestecko-pod-radhostem.html>, vyhledáno 8. 4. 2016.

na dostavbě areálu Valašské dědiny, opravě vyhořelého objektu Libušín na Pustevnách, ale zároveň i na realizaci plánovaného nového areálu Kolibisk.⁶⁴

2.1 Sbírkový fond muzea

První sběry předmětů, které by vypovídaly o životě na Valašsku, jsou spojeny s Musejním spolkem vzniklým v roce 1911 snažícím se o „živé muzeum“. Již na počátku však naráželi zejména na finanční překážky v pořizování sbírkových předmětů. Naštěstí někteří obyvatelé Rožnova a okolí artefakty ze svého majetku darovali či odkázali v pozůstalosti. Mezi nejdůležitější patří samozřejmě pozůstalost sourozenců Jaroňků či lékárníka a mecenáše muzea Františka Klaudy.⁶⁵ Sběry už v této době byly náročné, jak si dovolil tvrdit i sám Bohumír Jaroněk: *„připomeňme si, proč byl Musejní spolek založen. Teprve v druhé řadě, aby sebral drobné produkty lid. umění a řemesel, o kterých bylo jisto, že je jich v rožnovském kraji poskrovnu. Náš program byl vyšší, sbírání chalup a jiných objektů lidového stavitelství, tedy zbudování Valašského musea v přírodě. Jedině v tomto oboru mohla být naše práce úspěšná, neboť na staré kroje, keramiku, výšivky atd. bylo pozdě již před 14 roky.“*⁶⁶ Což potvrzuje i fakt, že v regionu probíhaly sběrové akce již před Národopisnou výstavou československou v Praze roku 1895.

I přesto se povedlo ještě před otevřením muzea v roce 1925 uspořádat ze sesbíraných předmětů malé výstavy v Lázeňském domě, Stefaniu a v prvním patře staré radnice v té době stále stojící na náměstí. Za dobu fungování Musejního spolku v letech 1911-1953 se podařilo, dle nedostatečných a torzovitých dochovaných záznamů, sesbírat na *„800 kusů etnografik a soubory předmětů umělecké hodnoty, keramiky a pozůstalosti lékárníka Klaudy“*⁶⁷. V tomto sbírkovém fondu se nalézaly zejména staré, či esteticky hodnotné artefakty, zatímco předměty každodenní potřeby byly zastoupeny jen okrajově. Sběry z tohoto období lze těžko posuzovat také po badatelské stránce, jelikož nebyla vedena žádná dokumentace týkající se nálezových okolností či způsobu nabytí.

---

⁶⁴ Románková (pozn. 58), s. 17-23.

⁶⁵ Ibidem, s. 56.

⁶⁶ Z referátu Bohumíra Jaroňka na schůzi spolku roku 1925. In: Jiřina Veselská et al., *Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm 1925-2005*, Rožnov pod Radhoštěm 2005, s. 30.

⁶⁷ Románková (pozn. 58), s. 56.

To se však mění rokem 1959, kdy byl vydán 1. zákon o muzeích a galeriích⁶⁸. „*Muzea a galerie přispívají rozvoji vědy, vytvářejí nezbytné předpoklady pro svou osvětovou činnost a účinně napomáhají kulturnímu a hospodářskému rozvoji tím, že* a) *provádějí soustavný výzkum, popřípadě vědecký výzkum ve svém oboru,* b) *soustavně sbírají doklady o vývoji přírody a společnosti, o socialistické výstavbě, uměleckém tvoření nebo jiných druhů lidské činnosti (předměty muzejní hodnoty) s příslušnou dokumentací, c) odborně uchovávají, konzervují a restauroují muzejní sbírky, d) vedou evidenci sbírek a odborně popřípadě vědecky je zpracovávají.*“⁶⁹

Mimo jiné v této době došlo také k reorganizaci krajské správy v Československu a díky tomu se novým zřizovatelem Valašského muzea v přírodě stal Okresní národní výbor ve Vsetíně a roku 1960 byl jmenován první ředitel muzea – Arnošt Kubeša⁷⁰. Kubeša se zasloužil o rozšíření sbírek především předměty každodenní potřeby. V jeho postu ho v roce 1965 vystřídal Jan Rudolf Bečák⁷¹. Tato změna se výrazně podepsala nejen na sbírkovém fondu a vědecké činnosti, ale také na programu muzea.⁷²

Od 60. do 80. let 20. století můžeme pozorovat nebývale velký příbytek artefaktů u všech sbírkových fondů, ať už uměleckých, lidových či předmětů denní potřeby, tak samotných staveb v areálech muzea. Jedním z důvodů rychlého nárůstu sbírkových předmětů bylo právě budování nového areálu muzea Stráně s 30 staveními, které bylo třeba vybavit exponáty. Od 80. let sbírková činnost lehce ustala. Do sbírek však přibývají předměty do dnešních dnů, přičemž v současnosti se jedná přibližně o 800-1000 kusů za rok.⁷³

Vzhledem k velkému množství exponátů bylo třeba provést i restrukturalizaci celého fondu na 3 podsbírký⁷⁴ – etnografickou označovanou jako základní fond,

---

⁶⁸ Zákon o muzeích a galeriích nabyl platnosti 1. 8. 1959. Jedná se o zákon 54/1959 Sb. Zrušen byl dnem 12. 5. 2000. Viz <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=54&r=1959>, vyhledáno 12. 5. 2016.

⁶⁹ Zákon č. 54/1959 Sb. ze dne 9. července 1959 o muzeích a galeriích § 3 odst. 1. In: Sbirka zákonů. 25. 7. 1959, částka 22, s. 174-175. Celé jeho znění obsahuje textová příloha. Online dostupný: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=934>, vyhledáno 12. 5. 2016.

⁷⁰ PhDr. Arnošt Kubeša byl ředitelem Valašského muzea v přírodě mezi léty 1960-1964. Viz <http://www.vmp.cz/cs/navstevnici-prohlidka-muzea/prohlidka-muzea/drevene-mesteco/valassky-slavin/osobnosti-valasskeho-slavina.html>, vyhledáno 12. 5. 2016.

⁷¹ Ing. Jan Rudolf Bečák byl ředitelem Valašského muzea v přírodě v letech 1965-1972. Viz Ibidem.

⁷² „*Od roku 1967 byly připravovány tzv. Národopisné neděle, programy představující tradiční rukodělnou výrobu i folklorní vystoupení. Tato koncepce tvorby zábavných, ale zároveň i naučných akcí přerostla v roce 1970 do vytvoření programového kalendáře na celou sezonu, který byl nazván Národopisné léto (v 90. letech přejmenováno na Valašský rok).*“ In: Románková (pozn. 58), s. 19.

⁷³ Ibidem, s. 60.

⁷⁴ Konkrétnější složení jednotlivých podsbírek lze nalézt v systému Centrální evidence sbírek Viz http://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/detail-ces_us_cat.1-sb0000160-Sbirka-Valasskeho-muzea-v-prirode-v-Roznove-pod-Radhostem/?disprec=1&iset=3, vyhledáno 20. 5. 2016.

podsbírku dokumentace muzea v přírodě označovanou jako fond „C“ a podsbírku písemností a tisků. Součástí podsbírky etnografické jsou trojrozměrné objekty, které se nalézají ve sbírkách muzea od počátku po současnost. Podsbírka dokumentace byla založena v roce 1977 s podobným složením jako první podsbírka, pouze s rozdílem, že se jedná o předměty získané vícenásobnou akvizicí či kopie daných artefaktů, které muzeum nechávalo vyrábět pro vybavení expozičních objektů. Podsbírka písemností a tisků hovoří sama za sebe. Nalézají se zde dvourozměrné materiály jako fotografie, pohlednice či genealogická kartotéka.⁷⁵ Kromě těchto základních podsbírek spravuje muzeum další pomocné fondy.⁷⁶ Exponáty jsou získávány do muzea jako nabídky koupě, daru nebo mají původ z vlastní činnosti.

2.1.1 Sbírkový fond podmaleb na skle

Zaměříme-li svou pozornost na podmalby na skle ve sbírkách muzea, jejich nárůst je obdobný jako u ostatního sbírkového fondu zmiňovaného v předešlé kapitole. Celkový počet podmaleb na skle k polovině roku 2016 ve sbírkách Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm činí 225 kusů.⁷⁷ Zahrnula jsem do tohoto počtu všechny podmalby na skle označené inventárními čísly, ať už z podsbírky etnografické, tak z podsbírky dokumentace muzea v přírodě označované jako fond „C“. Podsbírka etnografická čítá 185 exponátů, druhá obsahuje 40 předmětů. Z těchto čísel jsem si dovolila již vyřadit podmalby, které nebyly, ke dni fotodokumentace všech podmaleb na skle provedené mnou jak v depozitáři, tak ve staveních v areálech, nalezeny. V rámci fondu „C“ je všech 40 artefaktů kopiemi, což dokládají nejen „bílé lístky“⁷⁸, ale také přírůstkové knihy tohoto fondu. Součástí hlavního fondu jsou převážně originální podmalby z 18.-19. století, ale nalezneme zde i pár kopií. V tomto fondu je zastoupena i novodobá tvorba autorů jako jsou Jan Kobzáň, Alžběta Fojtíková, Luděk Majer nebo Antonín Strnadel.

---

⁷⁵ Románková (pozn. 58), s. 62.

⁷⁶ Mezi pomocné fondy patří negativy dokumentující zkoumané jevy, činnost muzea a sbírkové předměty, diapositivy, filmy, videokazety, magnetofonové pásky, muzejní knihovnu a dokumenty ze souboru ÚLUV (Ústředí lidové umělecké výroby), genealogický fond a také cenný genofond pro zachování užitkových druhů rostlinných a živočišných pěstovaných a chovaných na území Valašska. Viz Ibidem, s. 62-63.

⁷⁷ V publikaci z roku 2015 se tvrdí počet 210, i když z inventárních knih lze vyčíst, že naposledy do tohoto fondu přibyly dvě podmalby v roce 2014. Viz Ibidem, s. 322.

⁷⁸ Tzv. „bílé lístky“ jsou podkladem pro prvostupňovou dokumentaci. Vytvářejí se při přijetí díla do fondu. Prvostupňovou dokumentací se poté myslí inventární knihy. Existuje ještě druhostupňová dokumentace a tou se rozumí katalogizační karty.

Do roku 1960 nemáme téměř žádné zprávy o nových přírůstcích do sbírek. Díky 1. zákonu o muzeích a galeriích se ovšem situace mění a tak byla 1. 1. 1961 založena v muzeu 1. inventární kniha. V rámci ní byl zpracován tzv. starý fond – sbírky z období 1911-1959. K těmto položkám obrázků na skle nemáme ve většině případů žádné bližší informace ani o způsobu nabytí, ani o nálezových podmínkách či původu. K danému starému fondu lze zařadit 53 kusů. Mezi léty 1960-1965 přibylo dle inventárních knih dalších 18 kusů. Jak už bylo zmíněno v předešlé kapitole, změna ředitele přispěla k novému zaměření sbírkových akcí, a tak od roku 1965 zaznamenáváme i větší příbytek obrazů na skle. Konkrétně v roce 1966 dle inventární knihy muzeum získalo do sbírkového fondu neuvěřitelných 40 kusů. Z tohoto počtu jich však 35 přibylo díky jediné postavě – Valerii Matzenauerové z Přerova. Osobně se domnívám, že se mohlo jednat o pozůstalost po nějakém příbuzném nebo velké štěstí, že paní Matzenauerová tuto velkou sbírku muzeu odprodala. V roce 1967 je zapsáno do vlastnictví muzea 16 kusů, stejný počet zaznamenáváme i v roce 1968. Mezi léty 1969-1976 již nárůst získávaných exponátů lehce opadl, a tudíž bylo do fondu připsáno 25 kusů podmaleb. Od 80. let sběr slábne i u obrázků na skle. V letech 1982-1997 bylo do inventárních knih zapsáno již jen 14 kusů. V poslední době mezi léty 2011-2014 přibyly darem tři podmalby – cyklus od Ludka Majera. Tento výčet podmaleb spadá do hlavního sbírkového fondu.

Co se týká zápisů do fondu „C“, tak v roce založení tohoto fondu 1977 bylo zhotoveno 13 kusů kopií od Jaroslavy Markové z Rožnova pod Radhoštěm, Karla Vašiny taktéž z Rožnova a Zd. Vlčinského z Havířova⁷⁹. V roce 1979 bylo odkoupeno od Jaroslavy Markové dalších 7 kusů kopií. Mezi léty 1984-1991 bylo zapsáno do „C“ fondu 5 kopií. V letech 1997-1999 byla požádána místní učitelka na Základní umělecké škole a akademická malířka Marie Chlebovská o vyhotovení 7 kusů kopií. Od roku 2002 do 2008 bylo pořízeno 8 kopií.⁸⁰

---

⁷⁹ Koupě od Zd. Vlčinského z Havířova však vyhotovila nejspíše J. Vlčinská z Havířova. Informace z „bílého lístku“ v katalogu VMP.

⁸⁰ Veškeré informace jsou dány dohromady díky inventárním knihám a katalogizačním kartám v dokumentaci Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

3 Podmalby na skle v historickém kontextu

U malby na sklo musíme rozlišovat dva druhy tvorby – malbu za tepla a malbu za studena. Malba za tepla je malba emailovými barvami, přičemž barva se nanášela na vrchní stranu a tato vrstva se vypalovala ve sklářských pecích, aby se spojila se sklem. Počátky malby za tepla lze sledovat již v antickém světě. Malba za studena se oproti tomu provádí na rubovou stranu a tepelně se nikterak nefixuje k materiálu skla. Z nedostatku historických pramenů je však těžké tyto dvě malby od sebe rozeznat. Nicméně předpokládá se, že až do období vrcholné renesance se častěji vyskytovala malba za tepla.⁸¹

Po staletí zapomnění se znova rozvíjí technika v době vrcholného středověku v severní Itálii od 14. století, konkrétně v Benátkách. Technika zušlechťování skla se díky benátské sklářské škole v průběhu 15.-16. století začíná šířit do ostatních zemí Evropy od Francie, přes Španělsko, Bavorsko až do Tyrolska pod názvem „benátské sklo“.⁸²

3.1 Historie a vývoj v českých zemích

Ve střední Evropě sklářské oblasti objevily malbu „a freddo“ nejspíše nezávisle na italském vlivu, jelikož je dochována podmalba na skle z konce 15. století z Kolína nad Rýnem. Znázorňuje Madonu s dítětem, sv. Barborou a sv. Kateřinou a „*je určena ještě ryze gotickým tvaroslovím v kresbě, malbě, dekoru i v kompozici, byla namalována temperovými barvami, tedy technikou, která jej sblíží s lidovými obrazy na skle, o tři až čtyři sta let pozdějšími.*“⁸³ Patří tak k nejstarším dochovaným pramenům ve střední Evropě a lze ji považovat jako záchytný bod pro lidovou podmalbu na skle na našem území.

Podmalba byla velmi oblíbená na dvoře Rudolfa II.⁸⁴, kdy se jedním z významných center obrázků na skle stává Praha. Ze šlechtického a dvorského prostředí se zalíbení v podmalbách dostává i mezi měšťanskou vrstvu. Rozvoj

---

⁸¹ Kafka (pozn. 51), s. 7.

⁸² Kunz-Ludvíková (pozn. 35), s. 7-11.

⁸³ Zdena Vachová, *Slezské lidové malby na skle V. Genetika, Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XIX*, 1970, č. 2, s. 110-125, zde s. 112.

⁸⁴ Rudolf II. vládl jako český král v letech 1576-1611. In: <https://www.lib.cas.cz/casopis-informace/rudolf-ii/>, vyhledáno 2. 6. 2016.

zastavila třicetiletá válka a následné období útlumu výroby.⁸⁵ V průběhu druhé poloviny 18. století se začínají podmalby rozšiřovat i v lidovém prostředí.

Samotné počátky lidové malby na skle tedy nacházíme v příznivém období tereziánských a josefínských reforem mezi 2/2 18. a začátkem 19. století.⁸⁶ Za celým tímto procesem zlidovění malby na skle stojí několik důležitých faktorů. Jedním z prvních je krize českého sklářství. Přestože české země měly velmi silnou pozici na sklářském trhu díky vynálezu českého křišťálu, od poloviny 18. století se situace zhoršuje. Kvůli politickým souvislostem se omezuje export, zvyšuje se konkurence na trhu z důvodu anglického vynálezu olovnatého skla, ale také je zaznamenána přelidněnost v oboru sklářství u nás. To mělo za následek hledání nových oblastí odbytu v lidových vrstvách. Dalším důvodem byl pokles zájmu o podmalby v měšťanském prostředí, a tudíž se řemeslní a provinční malíři přizpůsobili vkusu lidového obyvatelstva. Důležitým faktorem bylo zrušení nevolnictví a s ním následné zlepšení ekonomického postavení vesnického obyvatelstva. To začalo toužit po nápodobách předmětů, které vidalo u bohatších vrstev.⁸⁷ „*Navíc to bylo období příznivé i duchovně, protože venkovský lid i sociálně nižší vrstvy měšťanského obyvatelstva mentálně setrvaly v ovzduší katolické věrouky. Po této duchovní stránce je možno hovořit i o přežívajícím baroku a lidová malba na skle svým obsahem je čirým odrazem soudobé religiozity.*“⁸⁸

Lidová malba na skle navazuje na dva okruhy malířství a to okruh slohový a řemeslný. „*Zatímco k tvůrcům z okruhu slohové malby na skle náleželi mnohdy velmi talentovaní malíři, kteří tvůrčím způsobem dokázali přizpůsobit podněty soudobého umění technice podmalby, byl okruh malby řemeslné doménou méně talentovaných jedinců, pro které výroba podmaleb znamenala opakované, neinvenční zpracování zvolených témat.*“⁸⁹ Jak okruh provinčních, tak okruh řemeslných malířů zvládal technicky náročnější malbu, ať se to týkalo proporcí lidského těla, iluzí prostoru či znázornění objemů. Důležitým rozdílem mezi malbou slohovou a řemeslnou oproti malbě lidové je absence tvorby regionálních variant obrazů na skle, jelikož rozdíly jsou dány úrovní zvládnutí techniky „a freddo“ samotného tvůrce. Plnily také především funkci estetickou a často zobrazovaly mimo náboženská témata

---

⁸⁵ Kafka (pozn. 46), s. 4.

⁸⁶ Vachová (pozn. 83), s. 114.

⁸⁷ Kafka (pozn. 51), s. 13-15.

⁸⁸ Vachová (pozn. 83), s. 114.

⁸⁹ Kafka (pozn. 46), s. 9.

i světské výjevy jako alegorie ročních dob, žánrové scény, veduty měst a portréty.⁹⁰ Hlavní rozdíl je tedy ten, že malba provinčních malířů patří do slohového umění, zatímco tvorba řemeslných malířů již do oblasti uměleckého řemesla. Centrem řemeslné malby se stal Augsburg, kde byly podmalby zhotovovány dle mědirytin z Anglie a Francie.⁹¹

K dílům provinční malby na skle se slohovými znaky 2/2 18. století náleží ze sbírek rožnovského muzea jedna výjimečná podmalba s rokokovým výjevem světské tematiky znázorňující alegorii jara.⁹² [148]

Oproti slohovému a řemeslnému malířství obrazů na skle je malba lidová jednodušší a zaměřená na estetické vnímání lidového prostředí. Uplatňují se zde téměř výhradně náboženské náměty. Geneze lidových podmaleb se člení na tři až čtyři základní fáze. První neboli invenční fáze probíhající mezi léty 1770-1800 přejímala vliv slohového umění a formovaly se základní znaky lidového projevu. Co se týče tematického rozpoložení, nalezneme zde komplikovanější náboženské výjevy a znázornění světců, kteří již po odeznění baroka nebyli tak populární. Obrázky se tvoří v malých sériích či na objednávku pro sakrální interiéry nebo bohaté objednavatele. Typická je jemná kresebná i malířská propracovanost a atypické rozměry skla.

Druhá fáze v letech 1800-1850 směřovala k sériové produkci, která však potlačuje tvůrčí přínos malířů. Malba i kresba jsou mechaničtější, zvýrazňují se kontury a nastává kvantitativní nárůst podmaleb. V tematické rovině se malíři zaměřili na výrazně nižší počet námětů oblíbených u odběratelů. Rozměry skla se sjednotily na středně velký formát. Druhá fáze se značí jako typizační fáze z důvodu dotvoření typických znaků pro danou dílnu či oblast.

Třetí fáze nastává v období let 1850-1880 a je charakteristická mechanickým opakováním vzorů a motivů v jednotlivých dílnách pro hromadný odbyt. Redukovala se témata na ty nejžádanější a došlo k maximálnímu zjednodušení malby i kresby na plochy barvy oddělené výraznou konturou. Toto období se nazývá také jako reprodukční či úpadkové, jelikož se vyráběly až tisíce totožných obrazů na skle jednoho vzoru.⁹³

---

⁹⁰ Ibidem.

⁹¹ Kalinová (pozn. 53), s. 5.

⁹² Vachová (pozn. 83), s. 115.

⁹³ Kalinová (pozn. 53), s. 5-6.

„Vývoj tradiční lidové malby na skle se v podstatě uzavřel v poslední čtvrtině 19. století a počátkem 20. století. K zániku tohoto významného výtvarného projevu došlo v důsledku změny lidového vkusu i celkového trendu urbanizace života, přinášejícího zánik tradiční kultury.“⁹⁴ Všem také dopomohla absence poptávky, která vyústila v zánik některých dílen, v důsledku se snížil odběr tabulového skla a tím pádem došlo k zavření některých skláren. Podmalby začaly být nahrazovány mnohem levnějšími barvotisky. Teprve ve 2/2 20. století se objevuje tzv. novodobá tvorba, kdy se jednotliví malíři či amatéři inspirovali tradiční lidovou malbou jak po formální stránce, tak námětové.⁹⁵

3.2 Technologie

Rozlišujeme několik kategorií podmaleb na skle z hlediska technologie výroby. Nejběžnějším typem jsou tzv. barevné obrázky tvořené malbou a kresbou. Tento typ má speciální podskupinu tzv. grisaillové podmalby, malované barvami v odstínech šedé, známé zejména z oblasti Chebska.

Druhá skupina je nazývána tzv. podmalbami sklářského typu. Tyto vznikaly v úzké spolupráci malířů s pracovníky sklářských hutí. Skleněné podmalby vytvářené technikou zušlechťování skla mají v centru své plochy namalován hlavní výjev a kolem něj se rozprostírají zdobené kartuše, sloupkové edikuly a ozdobné rámce tvořené výbrusem, matováním či řezáním skla. Sklářské podmalby se člení na dva druhy, tj. obrázky se zlatým brusem a zrcadlovým pozadím. První typ má černé, výjimečně bílé, pozadí a sklářské kartuše podložené plátkovým zlatem. Druhý je podmalbami se zrcadlovým, sklářsky zdobeným pozadím, které mají stříbřité pozadí s odlišným leskem na podbrušovaných částech. Na jejich výrobu se od poloviny 19. století používal amalgám. Ten se nazýval občas také jako selské stříbro, což je cín, případně stříbro, rozpuštěné ve rtuti. Ve 2/2 19. století byl nahrazován díky vývoji nových technologií dusičnanem stříbrným. Podmalby sklářského typu vznikaly v oblastech s největší koncentrací sklářských hutí a to zejména v severních Čechách a na Šumavě. Antonín Václavík tento druh označuje jako křišťálové⁹⁶ obrazy.

---

⁹⁴ Kalinová (pozn. 43), s. 13.

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Václavík (pozn. 6), s. 62.

Obrázky na skle spojené s technikou broušení a leptání byly nejnákladnější skupinou a tak se stávalo, že výrobci tyto podmalby napodobovali malířskou technikou z důvodu nižší ceny produktu. Jedná se o barevné kartušové skleněné obrazy, kdy jsou kartuše podloženy zlatou fólií či dokonce malovány barvami. Nejjednodušším typem jsou pak obrazy s pravoúhlým nebo kruhovým orámováním, jimž malíři říkali „medailon“. Nápodoby mohly mít také dekorativní složku na pozadí malovanou bílou či stříbrnou barvou místo sklářsky provedených rámců. Jejich oblastí produkce u nás byly jižní Čechy a jižní Morava.

Do kategorie se zrcadlovým pozadím zařazujeme také podmalby vzniklé řemeslnou produkcí, kdy tvůrci používali již hotová zrcadla a malovali do vyškrábaných ploch.

Třetí typ se označuje jako eglomisé, jinak nazýván také jako gravírované obrázky. Jde o podmalby ryté do zlaté a stříbrné fólie pod sklem s černým pozadím. Tento druh spadá spíše do produkce řemeslné v městském prostředí a vyskytoval se pouze ojediněle. Je typický pro střední a západní Šumavu.⁹⁷

Technika barevných maleb na sklo je z odborného hlediska poměrně jednoduchá. Materiál malby – sklo – muselo být nejprve důkladně umyto, aby na něj následně přilnula barevná vrstva. Povrch byl odmaštěn mýdlovou vodou, volskou žlučí nebo terpentýnem.⁹⁸ Dle jiné literatury mohla být plocha skla očištěna také vodou s přísadou sody či popela nebo křídovým práškem rozmočeným v malém množství alkoholu.⁹⁹ Malovalo se na rubovou stranu skla, pod nějž malíř podložil grafickou šablonu tzv. Riss. Šablony tvořily soustavy kontur nakreslené tuší či tužkou a zhotovovali je specializovaní kresličí či samotní malíři. K předlohám se používaly dřevoryty či mědiryty s náboženskými tématy. Výjimečně malíř vyhotovil obraz z „druhé ruky“, což znamená, že si pod sklo podložil již hotovou podmalbu místo papírové předlohy.

Technický postup se lišil oproti klasické malbě, kdy se postupuje od velkých celků po detaily. Podmalby na skle jsou malovány v opačném pořadí od detailů po pozadí. Nejprve malíř ze šablony překreslil kontury námětu, běžně se v odborné literatuře píše, že buď tuší, vodovými či temperovými barvami. Ke konturám používal

---

⁹⁷ Kafka (pozn. 1), s. 16.

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ Zdena Vachová, Technologie lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle IX. *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXIV*, 1975, č. 2, s. 147-158, zde s. 149.

tenké štětečky ze srsti veverky či kuny, nebo pířka či husí brka.¹⁰⁰ Vachová se zabývala technologií podmaleb vcelku obšírně a k bádání jí přispěly i poznatky restaurátorky SZM. Dle rozboru množství literatury se dá vyčíst, že ke konturám se mohlo používat vodové barvy s příměsí arabské klovatiny, rumělky rozpuštěné v klišové vodě či sazí smíchaných s klišem. V závěru dochází k tomu, že kontury byly prováděny kromě švarclotu¹⁰¹ také temperovými barvami.¹⁰² K prostředku používaného na kontury se vyjádřila Herta Orlíková, restaurátorka Slezského muzea v Opavě. Domnívá se, že ke konturám bylo používáno různé tvarovaných a silných dřevěných kolíků, které byly na konci roztrženy. Pero při kresbě kontur vyloučila proto, že kreslí silně, dělá kaňky, kresba je nerovná a brzy slábne. Štětce na kontury podle ní také není vhodný, jelikož je příliš měkký a ohýbá se. „*Dřevěné kolíky, nasycené barvou spouštějí pravidelně a kreslí měkce a stejnoměrně. Zanechávají kontury takového druhu, jaké vidíme na většině lidových obrazů na skle.*“¹⁰³ Po překreslení kontur malíř namaloval jednotlivé detaily jako oči, ruměnce na tvářích, stíny, světla, záhyby drapérií. Po zaschnutí této vrstvy malby přistoupil k inkarnátu a větším plochám. Posledním krokem byla malba pozadí, které pokrylo doposud prázdné plochy, někdy jím malíř překryl celou plochu podmalby kvůli lepší ochraně před vlhkostí. Každá vrstva musela nejprve řádně zaschnout, než se přikročilo k další. Vzhledem k postupu malby na sklo bylo znemožněno provádět jakékoliv průběžné či závěrečné korekce. Proto někteří tvůrci drželi tabuli skla v levé ruce proti světlu a druhou malovali. Jiní obrázek v průběhu kontrolovali otočením, avšak další vzhledem k pověrám o uhranutí obrázku během malby sklo neotáčeli, a tak spatřili dílo až po dokončení. Podmalby byly proti šabloně zrcadlově obrácené, tudíž se můžeme setkat se stranovým obrácením výjevu proti originálnímu dřevorytu či tisku. Občas narazíme i na obrácené nápisy či jednotlivá písmena jako S nebo N.¹⁰⁴

Diskuze k technologii podmaleb na skle není spojena pouze s typem barev kontury, ale také s barvami, kterými byl malován zbytek obrazu. Malíři využívali olejové barvy ředěné lněným, případně makovým olejem či olejové barvy v terpentýnové silici s rozpuštěným mastixem díky své přilnavosti ke sklu. Malovalo

---

¹⁰⁰ Kafka (pozn. 51), s. 36-40.

¹⁰¹ Švarclot je po domácku vyrobená barva ze sazí, přepálením odmaštěných a rozetřených v terpentýnu. In: Vachová (pozn. 99), s. 147.

¹⁰² Ibidem, s. 150-156.

¹⁰³ Ibidem, s. 157.

¹⁰⁴ Kafka (pozn. 51), s. 40-43.

se taktéž vodou ředěnými vaječnými temperami, do nichž se přidávalo jako pojivo kasein, vápno, vodní sklo či kliš. Na počátku skleněných podmaleb se používaly práškové barvy, které si museli malíři sami vyrábět. Výrobu černé barvy jsem již zmínila výše, k bílé se využívalo vápna, k zelené trnek a jiné barvy mohly být také získávány z různobarevných hlinek. Na zlaté nápisy a drobný dekor se míchal světle zlatý bronz v čisté arabské klovatině. Později již malíři užívali průmyslově vyráběných barev, bohužel však syntetické barvy nebyly natolik kvalitní a odolné, a tak klesala životnost podmaleb.¹⁰⁵ Vachová došla k závěru že, „*naprostá většina lidových obrazů na skle byla malována vaječnou temperou a do barev pozadí se v některých oblastech používalo i klišu nebo vápna jako pojiva, nejspíše z toho důvodu, že byly mnohem levnější, což jistě nebylo při relativně větší spotřebě barvy na plochy pozadí pro lidového malíře obrazů na skle zanedbatelné. Oleje a ostatní druhy temper se mohou objevit i na obrazech některých lidových malířů, ale pak jde o výjimku, ne-li přímo o druhotný zásah do malby.*“¹⁰⁶

Malby sklářského typu byly technicky náročnější. Kartuše, edikuly a rámy vytvářeli specializovaní pracovníci broušením, matováním a řezáním skla. V této podobě je předali malíři, který zvětčil hlavní výjev a květinový ornament kolem sklářsky upravených rámu. Následně se linie ozdobných rámců podložily zlatou fólií nebo se naopak celé pozadí pokrylo zrcadlovou plochou. K zrcadlové ploše bylo za potřeby zrcadlářů, kteří zadní stranu podmaleb překryli vrstvou rtuti a staniolem. Používali k tomu stůl se sklopnou deskou a drážkami, kudy odtékala přebytečná rtuť. Na závěr byly podmalby vypáleny v peci.

Eglomisé vznikaly rytím jehlou do zlaté nebo stříbrné fólie podložené pod sklo. Nejprve si na lícovou stranu malíř otiskl z navlhčené šablony kontury vzniklé tlakem tužky při obkreslování, poté si na rubovou stranu podložil fólii a pomocí rytí či leptání vytvářel kontury. Posléze odstranil přebytečnou fólii a překryl rytiny černou barvou.

Před tím než se dostala podmalba k majiteli či překupníkům, čekal ji poslední krok – zarámování. Rámy vytvářeli rámaři či truhláři z levnějšího měkkého dřeva. Bývaly ploché nebo jednoduše profilované pomocí hoblíku. Rámové lišty byly zkoseny v rozích a spojeny trojúhelníkovými klínky. Bývaly natírány sazovou černí, některé podmalby měly jinou barvou zvýrazněný vnitřní okraj lišt. Před zakrytím

---

¹⁰⁵ Karolina Vítovcová, *Podmalby na skle ve sbírkách Muzea Šumavy* (diplomní práce), Ústav archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity, Brno 2012, s. 25-27.

¹⁰⁶ Vachová (pozn. 99), s. 156.

podmalby dýchovými či prkennými záchyty se občas vkládala vrstva papíru kvůli mechanickému poškození vrstev malby. Jednalo se o staré tisky, noviny, korespondenci či samotné šablony a právě tyto tiskoviny mohou dopomoci určení stáří některých podmaleb.¹⁰⁷

Za zmínku jistě stojí, jak byly nátěry barev z podmaleb dostávány dolů v období, kdy již jejich popularita byla potlačena barvotisky. Jejich majitelé je tak často používali k zasklení oken na půdách či v hospodářských budovách. Dle Václavíka tak docházelo pomocí vody z kyselého zelí.¹⁰⁸

3.3 Umístění v prostoru a funkce

Podmalby na skle se těšily největší oblibě v lidovém prostředí od poloviny 18. století do $\frac{3}{4}$ 19. století. První písemný doklad o vlastnictví podmalby je zaznamenán v soupise domácnosti v obci Folmava z roku 1738, nelze však vyvrátit či dokázat, že se jednalo o výrobek české provenience.¹⁰⁹ Obrazy na skle vytlačily do té doby oblíbené devoční tisky, které měly nižší životnost než podmalby vzhledem k černání ve vlhkém prostředí. Kromě nejchudších vrstev nebyla rodina, která by nevlastnila alespoň jednu podmalbu. Některé domácnosti si z podmaleb vytvářely v podstatě „*miniaturní galerie nejoblíbenějších biblických výjevů i „soukromé panteony“ světců.*“¹¹⁰ Na konci $\frac{3}{4}$ 19. století začaly být podmalby nahrazovány barvotisky v důsledku změny v politickém a společenském životě. Po zrušení poddanství a příchodu industrializace došlo k uvolnění izolovanosti vesnického prostředí od měst. Barvotisky patřily k levnější a líbivější variantě náboženských vyobrazení. Podmalby byly z interiéru hromadně odstraňovány. Většina jich byla rozbita a zničena, jiné se používaly k zasklívání hospodářských budov.¹¹¹

Umisťovány byly tradičně ve svatém koutu. [230] Jednalo se o roh světnice úhlopříčně proti peci. Ve svatém koutu se nacházel stůl s lavicemi, kde se scházela celá rodina při jídle a společenských posezeních, vodily se zde návštěvy a také v případech vážného onemocnění se proměnil v jakýsi oltář za nemocného.¹¹² V rohu

---

¹⁰⁷ Kafka (pozn. 1), s. 19.

¹⁰⁸ Václavík (pozn. 6), s. 65.

¹⁰⁹ Štiess (pozn. 21), s. 32.

¹¹⁰ Kafka (pozn. 1), s. 37.

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² Kafka (pozn. 51), s. 64.

svatého koutu [228] byla situována koutní skříňka, kam majitelé ukládali doklady, bibli, veškeré cennosti i např. tabák. Nad koutní skříňku se dával krucifix. Zdi nad stolem se zdobily právě podmalbami na skle. Ty byly nakloněny do místnosti, přičemž spodním okrajem se opíraly o lištu, horní okraj se pro změnu přichytil drátkem či provázkem ke zdi. Náklon podmaleb do místnosti měl své důvody. Odráželo se od nich světlo zesponu, a tak ozařovaly tmavý prostor místnosti. V rámci symboliky se nakláněly a vstupovaly do kontaktu se sedícími, čímž jim poskytovaly ochranu a byly prostředníkem komunikace mezi nimi a Bohem. Kromě svatého koutu [231] byly podmalby umístovány i nad postele do výminků [229], visívaly taktěž při vstupu do světnice a v některých oblastech zdobily běžně i stěny mezi okny.

Obrázky na skle se však neumist'ovaly pouze do obydlí, ale také do sakrálních objektů. Pro ně se často vyráběla na zakázku zastavení křížové cesty. Někteří věřící jako důkaz své zbožnosti nosili do kostela podmalby ze svých příbytků. Skleněné podmalby se vyskytovaly i v krajině a to jako součást Božích muk, na kmenech stromů a u pramenů vody, tyto však byly záhy zničeny vzhledem k okolním vlivům.¹¹³

Hlavním účelem podmaleb na skle byla náboženská funkce. Podmalby byly především doménou katolické části obyvatelstva. Artefakty dodávaly majitelům pocit bezpečí, zpřítomňovaly v obydlích vyšší moc a věřící se k nim obraceli při modlitbách. S náboženskou funkcí souvisí i funkce magicko-ochranná. Věřící byli přesvědčeni, že obraz svatého je jeho dvojníkem, a proto má stejné vlastnosti a moc jako zobrazovaná osoba. Podmalby umístěné ve svatém koutě tak chránily příbytek i jeho obyvatele před vším zlým. Zajišťovaly zdraví, zdar, prosperitu hospodářství. V souvislosti s funkcemi byla volena i témata obrazů. Nejčastějšími byli Ježíš Kristus a Panna Maria, dále pak nejuctívanější světci, ochránci povolání, patroni před nemocemi a katastrofami a také jmenní patroni majitelů. Pokud byly obrazy koupeny na poutních místech či byly posvěceny, jejich magická moc se ještě zvýšila.

Funkce podmaleb byla také didaktická, jelikož podněcovaly k rozjímání a dospělí na výjevech učili své děti náboženské výchově. Dalším znakem je dekorativní a výzdobný účel obydlí. S ním je spojená i funkce reprezentativní. Podle množství podmaleb a jejich druhů, kdy již víme, že podmalby sklářského typu byly dražší, majitel dokazoval své majetkové postavení v komunitě. V neposlední řadě

---

¹¹³ Kafka (pozn. 1), s. 37-38.

zastávaly i funkci identifikační a manifestační, jelikož díky nim vlastníci vyjadřovali svou horlivost ve víře a příslušnost k formě náboženského vyznání.¹¹⁴

Mimo katolickou víru se můžeme setkat s podmalbami i z evangelických domácností. Ty plnily funkci moralistní a didaktickou, a tudíž k námětům vedle připomínek tolerančního patentu patřily citáty z Písma a eucharistické symboly jako kalich či hrozen vína. U figurálních výjevů se zobrazovaly pouze výjevy Poslední večeře a Prvotního hříchu Adama a Evy. Zcela výjimečně jsou zastoupeny obrázky v židovských domácnostech a to pouze ve formě modliteb.¹¹⁵

3.4 Výrazové prostředky

Badatelé se již od Naděždy Melnikové-Papouškové¹¹⁶ snaží stanovit kritéria lidovosti obrázků na skle a jejich základní znaky. Vachová shrnula dle do té doby dostupné odborné literatury v roce 1968 deset základních vlastností lidovosti maleb na skle. Jsou jimi plošnost stylizací prostorových tvarů, konturování, zjednodušení obsahu a opomíjení detailů, staticčnost až ztrnulost figurálních prvků, frontální pohled, kompozice založená na principu opakování, syté a nelomené barvy, aplikace květinového dekoru, disproporčnost a jako poslední řešení perspektivy prostředky vlastními jednotlivým malířům.¹¹⁷

Kafka shrnul ve svých publikacích dvanáct specifických znaků vlastních podmalbám na skle. Prvním znakem téměř všech artefaktů z lidové produkce je anonymita. Obrázky nebývají až na zcela ojedinělé výjimky signovány, jelikož samotní malíři se nesnažili v dílech uplatňovat vlastní umělecké ambice. Nejen, *„že nejsou podepsány, ale také malířská manýra je skoro stejná; sklo, na jehož spodní straně jsou malovány, dodává všem specifického lesku a barevné síly, ale stírá i nejmenší náznaky individuálního rukopisu. I kdybychom nadto mohli spojit určité jméno s jednotlivým obrázkem nebo se skupinou obrázků, málo by nám to prospělo, nejen proto, že o osobách lidových umělců je těžko se dopátrat bližších údajů, hlavně však proto, že analogické obrazy mohly by být právě tak vyrobeny úplně jiným*

---

¹¹⁴ Ibidem, s. 40-41.

¹¹⁵ Kafka (pozn. 46), s. 13.

¹¹⁶ Melniková-Papoušková (pozn. 7).

¹¹⁷ Zdena Vachová, Určování a třídění lidových maleb na skle, *Muzejní a vlastivědná práce VI*, 1968, č. 1, s. 13-21, zde s. 15.

malířem, inspirovaným stejnou předlohou a ohraničeným úzkým oborem lidových malířských prostředků. ¹¹⁸

Druhým specifikem podmaleb je absence datace. Pokud byly datovány, musely být pro tvůrce něčím výjimečné nebo byly zhotoveny k určité příležitosti jako svatba či významný svátek. Takových však v českých muzejních sbírkách najdeme pouze pár desítek. ¹¹⁹

Za třetí znak lze považovat kolektivní charakter děl. Výroby se účastnilo více osob přes malíře, pomocné síly, rámaře a sklářské zdobiče skla. Obrázky obvykle vznikaly v rodinných dílnách, kdy se na práci na předmětu podílela celá rodina podle obtížnosti úkonů. Nejnáročnější kresbu kontur a nejdůležitější detaily prováděl vedoucí malíř dílny, květinový dekor a plochu pozadí poté zhotovovaly ženy či děti. ¹²⁰ Kolektivismus vyplývá ze skutečnosti, že tvůrci se nepokoušeli o vlastní tvůrčí styl, ale drželi se estetických norem, jež se předávaly z generace na generaci a byly dosti konzervativní.

Na kolektivismus navazuje konzervatismus lidového projevu a pomalé prosazování jakýchkoliv změn oproti osvědčeným normám a schémátům. I přesto, že lidové podmalby navazovaly a vyvíjely se se slohovým uměním, podněty byly opožděné. *„V oblasti lidové malby na skle se můžeme v relativně krátkém časovém údobí setkat s výrazným vlivem baroka, které doplňují prvky gotického i renesančního umění (např. zobrazení gotických předloh, uplatnění prvků renesanční ornamentiky), ale i mnohem mladšího empiru, klasicismu a na sklonku vývoje lidového malířství též historizujících stylů.* ¹²¹

Pátým znakem se díky tendenci k vytváření regionálních a dílenských variant stala geografická variabilita. Za dobu produkce podmaleb na skle se v jednotlivých oblastech a dílnách vytvořily charakteristické znaky, díky nimž v dnešní době můžeme určovat původ jednotlivých artefaktů. Mimo kresebných detailů k takovým geografickým znakům patří i barevný kolorit, různé variace květinového dekoru a také kompozice daných výjevů.

Co se týče výtvarných znaků lidové malby, jako základní se uvádí její plošnost. Oproti slohové a řemeslné tvorbě se u lidových podmaleb kladl důraz na kontury

---

¹¹⁸ Melniková-Papoušková (pozn. 7), s. 13.

¹¹⁹ Kafka (pozn. 1), s. 22.

¹²⁰ Kalinová (pozn. 53), s. 11-12.

¹²¹ Kafka (pozn. 1), s. 22.

a redukovaly se užívané barvy. Postupně se oprostovaly od objemovosti a různých odstínů barev používaných ke stínování, což mělo za následek ztrátu plastičnosti. Podmalby od konce 18. do počátku 19. století měly tlumenou barevnost, kdy se často užívalo lomených odstínů modré a bílé, jediný kontrast pak tvořila rumělka a zlatá fólie. Posléze v 19. století se barvy projasňovaly, až došlo k užívání pouze nejzákladnější nelomených jasných až křiklavých barev.

Sedmým specifikem je změna poměru mezi malířskou a kresebnou složkou. Zatímco u slohových podmaleb bývaly kontury nevýrazné, v lidových naopak hrály důležitou roli a oddělovaly barevné plochy podmalby. Díky konturám ohraničujícím jednobarevné plochy se zjednodušila jejich výroba. Kresebnou složku tvořila soustava linií kontur a šrafur, které v počátcích nahrazovaly malbu objemu a stínů. V pozdější fázi produkce se staly pouze ornamentálním vyplněním plochy záhybů drapérie, vlasů či vousů. Pouze v oblasti obličeje zůstaly jisté tendence odstínování obočí či brady.

Důležitými znaky jsou ornamentálnost a dekorativnost. Barevné plochy využívaly různé způsoby prokreslení jako smyčky, vějířky, šrafury, mřížky, vlnovky, spirály či kroužky. Prvky se na ploše rytmicky opakovaly. Specifický pro podmalby na skle je květinový dekor, díky němuž mnohdy dokážeme určit lokalitu původu podmalby. Narážíme u něj na jednoduché květy, rostlinné snítky, přes kytice až po celé květinové větve. V průběhu 19. století květinový dekor kolikráté upozaďoval samotný výjev a stával se stejně důležitým. Vyskytují se podmalby, kdy je květinami vyplněn veškerý prostor kolem výjevu, aby nezbyla ani skulina prázdné plochy. Tento jev se označuje jako *horror vacui* – strach z prázdného místa.

Za další rys můžeme označit stylizovanost, kdy tvůrci používali výrazných výtvarných zkratk. Malíři se nesnažili o realistické znázornění skutečnosti, ale o vyvolání emociálního prožitku, a tudíž jsou obrázky charakteristické znakovostí a spíše symbolické.

Postavy se vyobrazují ve statickém postoji *en face* a někdy také zároveň v teatrálním gestu. Tvůrci se nesnažili o znázornění pohybu. V rámci proporcí lidského těla byly některé části naddimenzovány oproti jiným, nejčastěji jimi byly hlava a ruce světce či jejich atributy. Pokud se na podmalbě objevuje více figur, pak byl používán princip na základě hieratické perspektivy, tedy že důležitější postavy jako Ježíš Kristus nebo Panna Maria byli malováni větší oproti zbytku osob ve výjevu.

Předposledním jevem je rezignace na vyjádření prostoru. Celé výjevy jsou malovány na barevně jednotném pozadí. U vícefigurálních a komplikovanějších scén

se prostor rozděluje na dvojrozměrné plochy, čili postavy jsou umístovány na těsno vedle sebe či do horizontálních pásů nad sebou.

Posledním charakteristickým znakem je přehlednost s narativní formou. Na podmalbách nebyly znázorňovány detaily, které by divákovi pozornost odváděly od ústředního výjevu. U některých scén se setkáváme se sdružováním různých dějových momentů v jednom obraze jako např. u medailonů ze života Jana Nepomuckého nebo výjevů ze života sv. Jenovéfy pro větší narativnost.¹²²

3.5 Ikonografie

V českých zemích se u podmaleb na skle užívalo zejména náboženské tematiky, jež vychází z římskokatolické věrouky. Ojedinele se setkáváme se světskými výjevy jako alegorie ročních období, žánrové scény či portréty. Světská tematika spadá především do tvorby slohové a řemeslné.¹²³ Můžeme do ní zařadit i tvorbu některých malířů 20. století, kteří zaznamenávali každodenní život na vesnici, řemesla, pověsti a pohádky či lidové zvyky. Náboženská témata dělíme na tři hlavní celky – christologický, mariánský a hagiografický. Vesměs se až na výjimku prvotního hříchu Adama a Evy ze Starého zákona malují novozákonní scény a také příběhy svatých.

Christologický cyklus znázorňuje Ježíše Krista v několika polohách. Oblibě se těšily obrázky Ježíše jako dítěte s říšským jablkem či Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Oba náměty měly svá pandánová zobrazení a to Jana Křtitele s ovečkou, zatímco druhý měl protějšek v Neposkvřněném Srdci Panny Marie. Často bylo malováno Narození Páně s klaněním pastýřů nebo s klaněním Tří králů. Setkáváme se také se scénou Útěku do Egypta a různých variací Svaté rodiny. Velký díl podmaleb s postavou Krista zaujímaly pašijové scény, v nichž se nejčastěji objevoval Ukřižovaný Kristus, Kalvárie, Křížová cesta, Poslední večeře, Bičování Krista či Boží hrob. Oblíbené bylo i zobrazení Ecce homo neboli Krista jako polopostavy korunovaného trnovou korunou. *„Z poutních míst zasvěcených Ježíši Kristu se v lidovém malířství na skle nejsilněji uplatnil Jaroměřický veraikon – dotýkaná kopie obrazu z římské kaple S. Salvatora alla Santa Scala z poutního chrámu v Jaroměřicích u Jevíčka, jež představuje zobrazení Kristovy tváře orámované podkovovitou mandorlou posázenou*

---

¹²² Ibidem, s. 23-25.

¹²³ Kalinová (pozn. 43), s. 33.

diamanty.¹²⁴ Dalším z témat je Nejsvětější trojice. Část z těchto podmaleb spadá k ikonograficko-kompozičnímu typu tzv. trůnu milosti, kde trůnící Bůh Otec drží břevno kříže s ukřižovaným Kristem na kolenou. Méně zastoupen je typ tzv. Trojice triumfální, někdy zvané vítězné, která má horizontální kompozici.¹²⁵

Druhou oblastí jsou podmalby s Pannou Marií nejčastěji v podobě madon či piet. Náleží sem několik výjevů z jejího života jako Korunování Panny Marie a Nanebevzetí Panny Marie, Panna Maria Sedmibolestná či již zmíněné Neposkvrněné Srdce Panny Marie a také se objevuje na scénách s Kalvárií. Kult Panny Marie je spojen s řadou poutních míst, chrámů, zázračných obrazů a soch. V českých zemích se vyskytují podmalby Panny Marie coby madony spojené právě s některými poutními chrámy. U vyobrazení nehrálo roli, jestli se podmalba podobá výtvarnou formou samotnému originálu, jako spíše grafickým předlohám dané madony šířeným poutními tisky, z nichž malíři obrazy překreslovali na šablony a následně na sklo.

Nejčastěji je zastoupena Panna Maria Pomocná, která je uctívána v chrámu v Pasově na vrcholu Mariahilfberg, a proto je označována také jako Panna Maria pasovská.¹²⁶ V baroku byl její kult velmi oblíbený po celé Evropě a vznikaly desítky filiálních poutních míst s jejími zázračnými kopiemi. Velké úctě se na našem území těšila Panna Maria mariazellská. Románská plastika trůnící madony byla uctívána ve štýrském poutním místě Mariazell¹²⁷. Zobrazena bývá na podmalbách nad samotným poutním kostelem. Třetím nejrozšířenějším typem na skleněných obrázcích

---

¹²⁴ Ibidem, s. 34.

¹²⁵ Kafka (pozn. 1), s. 26.

¹²⁶ „Jeho vzor, původní předloha starého typu Eleusy, se nachází v kostele sv. Jakuba v Innsbrucku a byl malován Lucasem Cranachem, snad někdy roku 1537. V polopostavě sedící Panna Maria drží nahého Ježíška před svým pravým ramenem; Ježíšek charakteristicky zvedá pravou nožku přes Mariinu levou ruku. Matka a dítě se dotýkají obličejí. K hlavním centrům kultu Panny Marie Pomocné v Evropě patří Innsbruck a Pasov, dále pak Vídeň.“ In: Jiří Černý, Kult milostných mariánských obrazů ve výtvarném umění, in: Aleš Filip – Helena Hradská (ed.), *O křesťanské výtvarné kultuře. Sborník ze seminářů pro průvodce cestovního ruchu pořádaných v únoru až dubnu 2006*, Brno 2006, s. 82.

¹²⁷ „Sochu Trůnící Panny Marie přinesl podle legendy roku 1157 benediktýnský mnich, z mateřského kláštera ve Sv. Lambrechtu na místo později zvané Mariazell při evangelizaci Štýrska. Sochu umístil ve své cele k uctívání. [...] Socha Panny Marie Zellenské-Zellské, Mariazellské, Matky Boží Trůnu Moudrosti patří k nejstarším evropským mariánským sochám. Byla obdařena několika korunami, četnými paramenty a drahocennými ověsky od několika císařů, císařoven a dalších osobností. Ikonograficky pozoruhodná je „hra s jablkem a hruškou“. Vyjadřuje identifikaci Panny Marie se starozákonní Evou. Panna Maria Nová Eva, Spoluvykupitelka, ukazuje na jablko spásy v rukou Krista, Nového Adama, který svou církev vykoupí z dědičného hříchu. Panna Maria zároveň Kristu podává hrušku, kterou Krista mateřsky nabádá k lásce k člověčenství.“ In: Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000, s. 135.

je Panna Maria čenstochovská typu hodegetria¹²⁸, což byla původně byzantská ikona a její kult byl nejintenzivnější ve Slezsku a na Moravě. Mezi dalšími madonami objevujícími se na podmalbách můžeme zmínit italobyzantskou ikonu z brněnského kostela sv. Tomáše – Svatotomášskou madonu¹²⁹, Křtinskou madonu¹³⁰, Svatohorskou madonu¹³¹ a další. K pietám se zařazuje např. typ Šaštínské piety¹³².

Třetí hagiografický okruh zastupují jednotliví křesťanští světci, kteří byli oblíbení coby patroni profesí a stavů či ochránci před živelnými pohromami. Nejdůležitější v životě věřících byl jmenný patron, pod jehož zvláštní ochranu spadl člověk díky udělení křestního jména. Není tedy náhoda, že se některá jména objevovala častěji a byla populárnější. K nejhojnější skupině zobrazovaných patronů patřili sv. Anna a sv. Josef, ochránci rodiny, dále sv. Šebestián, sv. Rozálie, sv. Roch či sv. Apolonie jako ochránci proti nemocem, sv. Barbora a sv. Anna jako patroni tzv. dobré smrti a v neposlední řadě sv. Florián a sv. Jan Nepomucký coby ochránci před neštěstím a přírodními živly. Kromě světců-ochránců byli často malováni na podmalby na skle patroni profesí, povolání a stavů. Mezi ně lze zařadit sv. Vendelína, sv. Linharta nebo sv. Isidora, patrony hospodářství, zemědělských prací a chovu hospodářských zvířat.

Některé podmalby zpodobňovaly komplikovanější výjevy z legend, přičemž se nejpopulárnější díky knihám lidového čtení a kramářským tiskům stala sv. Jenováfa. Z příběhu se především malovaly čtyři základní scény jejího života – loučení

---

¹²⁸ „*Jasná Hora v Polsku je jedno z nejvýznamnějších, proslulých poutních míst křesťanské Evropy. Zde je uctívána ikona černé Matky Boží Čenstochovské. Legenda spojuje ikonu, stvořenou evangelistou Sv. Lukášem, s císařovnou Sv. Helenou; obraz zachránil Cařihrad z obležení Saracény. [...] Roku 1656 prohlásil Jan II. Kazimír Matku Boží Čenstochovskou Královnou Polska, jako dík za záchranu země před Švédy. Roku 1717 byl obraz korunován. Papež Jan Pavel II. po atentátu v roce 1981 obdaril obraz krvavou šerpou.*“ In: *Ibidem*, s. 106-107.

¹²⁹ „*Desková ikona černé Matky Boží Svatotomášské či Svatotomské, dříve v kostele Zvěstování Páně a Sv. Tomáše při klášteře augustiniánů eremitů, uctívána jako Mater Domus, dnes v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně. Jediná originální italobyzantská ikona typu Hódégetria na našem území, asi z druhé poloviny 13. století.*“ In: *Ibidem*, s. 103.

¹³⁰ V roce 1665 napsal o soše neznámý řeholník, že nejsou žádné zprávy o autorství a dataci sochy. Podle legendy byla socha Křtinské Madony nalezena v křoví poblíž obce Bukovinky, kde ji opatrovali poustevníci v tamním kostele. Z Bukovinky se do Křtin dostala údajně roku 1210 díky zakladateli zábrdovického klášteře Lvů z Klobouk. Viz http://krtiny.katolik.cz/index.php?page=/historie/socha_pany_marie, vyhledáno 26. 8. 2016.

¹³¹ „*Dřevořezbu Černé madony, jež stála u počátku proslulého poutního místa Svatá Hora u Příbrami, vytvořil podle legendy první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic (1297-1364). Panna Maria drží Ježíška na levém lokti, pravou rukou charakteristicky objímá jeho krček.*“ In: Černý (pozn. 126), s. 88.

¹³² „*Na jižní Moravě se můžeme setkat také se zobrazením Piety Šaštínské, označované takto podle hlavního poutního místa Slovenska, Šaština, v minulosti oblíbeného Slováky, Maďary i Rakušany. Prototypem je pozdně gotická socha Piety, kterou nechala roku 1564 zhotovit hraběnka Anděla Bakičová neznámým řezbářem. Jde o horizontální typ Piety, Ježíš Kristus má charakteristicky spuštěnou pravou ruku k zemi.*“ In: *Ibidem*, s. 86-87.

sv. Jenovéfy s manželem, nalezení světice, návrat sv. Jenovéfy do hradu a její pohřeb. Malbou na sklo byly popisovány i scény ze života sv. Jana Nepomuckého – zpověď královny Žofie, pouť do Staré Boleslavi v předvečer úmrtí, shoení těla světce do Vltavy.

Světce na podmalbách rozpoznáváme díky dvěma základním znakům, jimiž jsou oděv a atributy. Svátí i světice se objevují v oděvu příslušejícím jejich stavu, společenské příslušnosti a kulturně-historickému obrazu doby, kdy byly tvořeny. „*Kánon atributů v okruhu západní, římskokatolické církve se stabilizoval od 12. století do období vrcholného středověku. Později k němu přibylo už jen málo nových znaků, především proto, že kanonizační procesy byly pak už spíše výjimečnými akty a že kalendář zasvěcených dnů, uctívaných římskokatolickým rituálem, byl koncem 15. století v podstatě uzavřený.*“¹³³ Atributy dělíme na obecné a individuální. Generální atributy charakterizují příslušnost jednotlivých světců ke společenské skupině, čili se jedná o znaky moci, úřadu, povolání. Obecné atributy se vztahují ke kolektivní charakteristice např. mučednické smrti. Osobní atributy jsou výtvarnou zkratkou konkrétních svatých, které postihují jeho život a vlastnosti.¹³⁴

Specifickou skupinu tvoří votivní obrazy, tvořené jako projev díky za nadpřirozenou Boží milost či záchranu. Věřící nechal podmalbu zhotovit v okamžiku nějaké nouze, nemoci, neštěstí, přičemž tyto podmalby jsou děleny do dvou pásů, kdy spodní znázorňuje modlíciho se či situaci, při níž došlo ke slibu, a horní plán zachycuje kultovní objekt, Ježíše Krista, Pannu Marii či světce.¹³⁵

Obrázky na skle nebyly však privilegiem pouze katolické části obyvatelstva, nýbrž i evangelického prostředí. Ty však byly založené na psaném textu, nacházely se na nich citáty z Písma, připomínky tolerančního patentu, Desatero Božích přikázání nebo symboly Poslední večeře – kalich a hostie. Ze scén tolerovali pouze ojediněle motivy Poslední večeře, Adama a Evy u stromu poznání, příběhy Josefa Egyptského nebo Svatbu v Káni galilejské.¹³⁶

U našich sousedů na Slovensku se setkáváme mimo klasických náboženských témat se světským námětem Jánošíkovy družiny, který byl velmi populární na našem území ve 20. století v novodobé tvorbě.

---

¹³³ Zdena Vachová, K ikonologii a ikonografii lidové malby na skle závěrem, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXVII*, 1978, č. 1, s. 162-187, zde s. 163-164.

¹³⁴ Ibidem.

¹³⁵ Kafka (pozn. 1), s. 29

¹³⁶ Ibidem.

3.6 Dílny a distribuce

Výroba podmaleb na skle probíhala v necechovních dílnách rodinného charakteru. V počátcích se předávala z generace na generaci, v rámci rodiny, z mistra na tovaryše a u všech se předpokládala jistá míra vyučení. Pro některé byla výroba hlavním zdrojem obživy, jiní se jí věnovali pouze v období od podzimu do předjaří, kdy nebyla práce na poli. V dílnách kromě vedoucího malíře dělali další pracovníci. V jedné dílně tak běžně pracovalo pět lidí. Některé byly menší, jiné zaměstnávaly i dvanáct pracovních sil. Výjimečně byla podmalba vytvořena pouze jednou rukou bez asistence, takováto produkce se týkala řemeslných a provinčních malířů.

Při dělbě práce v dílnách zastával nejdůležitější post malíř. Ten musel obstarávat skleněné desky, malířské potřeby, šablony, vedl účty, korespondenci, vyřizoval objednávky a odbyt zboží. Kromě toho většinou prováděl kresbu kontur a malbu nejdůležitějších detailů jako byly obličejové partie. V dílně pak pracovali další pomocníci, tovaryši ale také ženy či děti. Tito vybarvovali větší plochy nelomenými barvami a prováděli malbu pozadí. Jednalo-li se o čistě rodinnou dílnu, tak otec zastával funkci malíře a méně náročné práce dělala žena s dětmi. U větších dílen můžeme zaznamenat také specializované pracovníky jako kresliče předloh a kontur či rámaře.

Dobře zavedená dílna byla schopná během jednoho dne vyrobit až dvě stě kusů, ročně tedy 30 až 40 tisíc obrázků.¹³⁷ Samotná dílna nebyla náročně vybavená. V rodinných podnicích se jednalo pouze o prkno přidělané pod oknem ve světnici. Ve větších dílnách však výroba probíhala rozdílně. *„Byli tu kreslíři kontur, pozlačovači, kreslíři předloh a vyplňovači. Jeden nebo několik lidí měli zelenou barvu na rytířské boty, někteří na trávu a stromy, někteří na péra na helmicích, jiní červeň na tváře, jiní na pláště, jiní na krvácející rány. Některí malují pouze oči, mnozí malují jen nosní dírky, jiní prsty, jiní vlasy, mnozí uši, mnozí svatozáře atd. Každý má svůj obor a obrázková továrna p. Verderbera je nařízena tak, že vstoupí-li návštěvník do podniku dveřmi, u kterých se vybalují prázdné vyřazené tabulky skla a zabalují pomalované a zarámované obrazy, přichází nejprve k rámařům, a jda pak dále od jednoho umělce ke druhému, může sledovat, jak obraz vyrůstá a vzkvétá, až se zase bez přerušení vrátí ke dveřím zároveň s hotovým obrazem.“*¹³⁸

---

¹³⁷ Kafka (pozn. 1), s. 31.

¹³⁸ Citace z práce Johanna Messnera „*Hantierer im Böhmerwalde*“ z roku 1856 o výrobě podmaleb na českém území. In: Melniková-Papoušková (pozn. 7), s. 15.

Dle mapy doložených a předpokládaných dílen [232] lze vyvodit, že se nacházely v málo úrodných oblastech. Až na výjimku Krušných hor obkličovaly výrobní střediska celé území Čech. Ve středních Čechách stejně jako v Krušnohoří není doložená žádná výrobní lokalita. V Čechách se výroba podmaleb rozvinula především tedy v pohraničí s Německem, Rakouskem a Polskem, území osídleném německým etnikem, což dokládá i fakt, že mezi doloženými jmény malířů není ani jedno české. „Většina badatelů má za to, že kolébka střeoevropské lidové malby na skle byla v severních Čechách a místem jejího obzvláštního rozšíření je severní polovina bývalé monarchie rakousko-uherské. Téměř současně s provinčními městskými malíři začali tu vyrábět obrázky skláři kolem hutí, kterých bylo v podhůří severočeských hor mnoho.“¹³⁹ S tímto faktem se ztotožňuje většina badatelů¹⁴⁰, avšak Zdena Vachová se svou statí o závislosti dílen na sklárnách tvrdí, že oblast severních Čech nebyla natolik důležitá ve vývoji lidové podmalby.¹⁴¹ Každopádně se zde nacházela řada doložených dílen, mezi nimiž lze jmenovat např. Nový Bor, Skalice, Jilemnice. Následujeme-li „prsteneček“ dílen kolem Čech, narážíme na další v severovýchodních Čechách, Orlických horách, Kladsku až k Jeseníkům. Na jihu Čech se nacházelo významné centrum jihočesko-rakouských dílen – Pohoří na české straně, Sandl na rakouské. Směrem na západ narážíme na Kvildu a další dílny až po Chebsko, čímž se okruh dílen v českém pohraničí uzavírá. V rámci Slezska a severní Moravy máme předpokládané dílny, zaměřující se stejně jako v Čechách na produktivitu tzv. domácí tovární výrobu, zatímco na jižní a střední Moravě existovaly menší dílny s omezenějším tržním okruhem a zde také převažují čeští výrobci.¹⁴²

Předpokládá se, že většina dílen vznikala v blízkosti skláren, čili v oblasti přímého odběru levnějšího kazového tabulového skla. Toto tvrzení lze stoprocentně aplikovat na dílny zaměřující se na výrobu sklářských obrazů se zrcadlovým pozadím zdobených výbrusy a leptáním, kdy byla nutná spolupráce malířů se specialisty

---

¹³⁹ Kunz – Ludvíková (pozn. 35), s. 11.

¹⁴⁰ Mezi tyto badatele patří kromě Ludvíka Kunze a Miroslavy Ludvíkové také např. Alena Kalinová (pozn. 53), Luboš Kafka (pozn. 1), Karel Černohorský (pozn. 13) a další.

¹⁴¹ „Naproti tomu je však málo pravděpodobné, že by severočeská sklářská produkce sehrála v rozvoji lidové malby na skle takovou roli, jaká se jí přisuzuje, když je známo, že se po odeznění výrobní a odbytové krize na konci 18. stol. severočeská obnovená sklářská výroba zaměřila jednoznačně na produkci galanterního zboží a bižuterie. Stěží tedy mohly v 19. stol., kdy se lidová malba na skle kvantitativně právě nejvíce rozvinula a formálně stabilizovala, severočeské sklárny být pro ni životně důležitým předpokladem.“ In: Zdena Vachová, Závislost na sklárnách?, Slezská lidová malba na skle VII/1, Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXII, 1973, č. 2, s. 134-140.

¹⁴² Kafka (pozn. 1), s. 32.

na zušlechtování skla. Zde však Zdena Vachová zasela opět řadu pochybností, které tvrzení závislosti malířských děl na sklárnách zpochybňují a pomocí písemných důkazů a terénních výzkumů nám tyto závěry předkládá v jedné ze svých statí. „Z uvedených dokladů o existenci skláren v předmětném období jistě dostatečně početných, aby opravňovaly k sestavení určitých závěrů, jen v několika málo případech lze odvodit, že s nimi vznik lidové malby na skle v dané oblasti skutečně souvisel nebo že jí byl dokonce přímo podmíněn. [...] Proti přímým dokladům a únosným úsudkovým závěrům, které s různou měrou přesvědčivosti podporují předpoklad o územní spojitosti lidové malby na skle s podniky sklářské výroby, můžeme ovšem vyjmenovat řadu jiných, které tento předpoklad ne-li přímo vyvracejí, tedy určitě podstatně omezují možnost jeho využití při výzkumu lidové malby na skle. [...] Je to konečně i skutečnost, že v každém větším městě aspoň od konce 18. stol. byla zastoupena živnost sklenářská s příslušným skladem tabulového skla, nehledě už k rozšířenému podomnímu obchodu sklem.“¹⁴³

Podmalby se z děl dostávaly k odběratelům několika způsoby. Ojedinele si je objednávali zákazníci přímo v dílnách, především votivní obrazy. Většinou si však podmalby v dílnách vyzvedávali podomní obchodníci. Říkalo se jim obrázkáři, hausírníci, krosnaři nebo krůšňáci. Ti nosili na zádech nůši či krosnu, někteří jezdili s kárkami, přičemž jedna várka pojmul 50-80 podmaleb. Někteří si nechávali zásilky posílat také na větší vzdálenost od děl do míst podél jejich cesty. Největšími místy odbytu byly trhy, jarmarky a poutní místa. Podmalby se často kupovaly právě jako dárky z pouti. Existovaly také velkoobchody nalézající se ve významných evropských městech, kam se podmalby dovážely. Sklady fungovaly i ve větších českých městech.¹⁴⁴

3.7 Výrobní střediska

Výrobních středisek, ať už doložených či předpokládaných [233] bylo mnoho, a proto představím pouze ty, které jsou pro mou diplomovou práci stěžejní a týkají se sbírkového fondu Valašského muzea v přírodě v Rožnově p. R.

Než přejdu ke specifickým lokalitám, ráda bych uvedla pár zmínek o možných dílnách právě na Valašsku a přilehlém okolí. Vachová zmiňuje, že existovala podle

---

¹⁴³ Vachová (pozn. 141), s. 139.

¹⁴⁴ Kafka (pozn. 1), s. 32-33.

dochovaných vrchnostenských účtů z roku 1745 sklárna na Horní Bečvě, kterou D'Elvert¹⁴⁵ zaznamenává ještě v roce 1834. Další sklárna je situována na mapě Moravy z roku 1768 pod Radhoštěm. V roce 1855 byla postavena Františčina huť ve Velkých Karlovicích a v témže roce byla otevřena sklárna v Krasně nad Bečvou.¹⁴⁶ Další dílnu zmiňuje Václavík v Pozlovicích v tzv. Eliášově domku, kde býval sklad skla pro celé okolí, kterému se říkalo „skleňárna“ nebo „u Sklenářů“.¹⁴⁷

3.7.1 Severní Čechy

Sklářství je se severními Čechami spojeno již od 15. století. Oblast lze vymezit od České Kamenice po Vrchlabí. První obrázky na skle vyráběné za studena jsou doloženy na počátku 18. století. Na přelomu 18. a 19. století je tato lokalita úzce spojena s technikami zušlechťování skla, a tudíž odtud pochází řada sklářských obrazů se zrcadlovým pozadím zdobených výbrusy a leptáním, přičemž tyto techniky prováděli specializovaní řemeslníci. Malíři byli pravděpodobně zaměstnanci těchto hutí. Sklářsky upravené podmalby lze rozdělit do tří skupin. U první z nich tvoří pozadí zrcadlová plocha a výbrusy tak působí stříbrně. Druhá má pozadí podloženo černou barvou a výbrusy jsou podloženy zlatou fólií. Třetí skupina napodobuje sklářské obrazy malířskými technikami. Výtvarná složka sklářských obrazů odpovídala řemeslné výrobě a sériové produkci.¹⁴⁸

3.7.2 Orlické hory – Kladsko

Nejvýznamnějším střediskem oblasti Kladska byla obec Kaiserswalde, dnes Lasówka, kde působilo mnoho malířských rodin. Podmalby se zde zhotovovaly již od poslední třetiny 18. století. Typickým, již od počátečních fází a dodržovaným i mladšími malíři, je zalomení koutku v linii očí. Běžná podmalba ¾ 19. století je světecká postava na bílém pozadí se zelenými snítkami a červeným karafiátem v horních rozích. Činnost dílen v tomto středisku dosáhla manufakturní sériové

---

¹⁴⁵ Christian Friedrich D'Elvert byl právník, odborný publicista a také starosta města Brna v letech 1861-1864 a 1870-1876. Zdena Vachová čerpala z publikace *Notizen-Blatt*, 1864, č. 6, s. 45. Viz. <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=heslo&IDosoby=56932>, vyhledáno 18. 8. 2016.

¹⁴⁶ Zdena Vachová, Malíři a dílny. Slezská lidová malba na skle VII/2, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXII*, 1973, č. 2, s. 159-169.

¹⁴⁷ Antonín Václavík, *Luhačovské Zálesí*, Luhačovice 1930, s. 465.

¹⁴⁸ Kalinová (pozn. 43), s. 64-66.

produkce, a proto jsou jejich podmalby jedny z nejrozšířenějších na českém i moravském území.¹⁴⁹

3.7.3 Jihočesko-rakouské pohraničí

V této oblasti zaznamenáváme sériovou produkci, především dvou nejvýznačnějších středisek - obec Pohoří (německy Buchers) na české straně a obec Sandl na rakouské. Dílny tady vznikaly v době sklářské krize v poslední třetině 18. století, kdy se zde stěhovaly rodiny z oblasti severních Čech zdatné ve výrobě podmaleb na skle. Produkce kvetla také díky četným poutním místům. V ½ 19. století se malba zjednodušila kvůli poptávce lidových odběratelů, což mělo za následek výraznější kontury a ustrnutí malířského stylu. Malby mají často bílé pozadí, nebo také okrově žluté či tmavě modré. Vyznačují se typickým červeným květinovým dekorem se zelenými snítkami listů. Mezi častá témata se řadí regionálně blízká poutní madona mariazellská zobrazována nad poutním kostelem či svatá Trojice ze Sonntagbergu. Podmalby z této lokality patří také k nejrozšířenějším na českém území.¹⁵⁰

3.7.4 Ždánice – Malíř huňatých obočí a Malíř vysoko vyklenutých obočí

Ždánice jsou jedno z nejdůležitějších středisek moravské lidové malby a reprezentuje je několik malířských dílen působících v ½ 19. století. Věra Hasalová označila jednotlivé malířské rukopisy dle obličejových partií na malíře huňatých obočí, malíře vysoko vyklenutých obočí a malíře zvlněných obočí (jeho produkce však spadá více do střední Moravy). Počátky tvorby v oblasti Ždánice zasazujeme do poslední třetiny 18. století.

Malíř huňatých obočí je také někdy nazýván malířem štětcem malovaných obočí. Kromě obočí je snadno identifikován také dekorem růží, kdy „*zformoval bíle modelovanou růži se středem kulovitě svinutým a čtyřmi okvětními plátky kolem a umístil ji na snítku s drobnými terči a hlavně velkými zaostřenými poupaty. Doplňuje ji pár štíhlých zelených listů, někdy z poupěte udělá přidáním dvou okvětních plátků po stranách velký zvonek. [...] Kreslí velmi suverénně, štětcem namočeným pro tváře a těla do rumělky, pro těla koní a předměty do černí, a pro oděvy nezřídka do dalších*

---

¹⁴⁹ Ibidem, s. 63.

¹⁵⁰ Ibidem, s. 66-68.

barev. Jeho kresba je neměnná a tenká, jindy silnější a velmi temperamentní.“¹⁵¹ U většiny jeho podmaleb převládá červená a zelená barva na bílém či šedomodrém pozadí.

Malíř vysoko vyklenutých obočí připomínající svými díly naivní malířství má zcela osobitý styl. Obočí je vysoké a maluje tmavě podstínění půlkruhovými oblouky. Je nezvyklé, že netvořil série stejných obrazů jedné kompozice, jelikož se u něj vyskytuje někdy jeden výjev v několika kompozičních provedeních. „*V kresbě dílem rumělkové (tváře a neoděné části lidských těl) a dílem černé (šat, zvířecí těla, architektury), zřetelných, všude téměř stejně silných kontur vynikají oči už popsané a velké, pravidelné ruměnce na okrouhlých tvářích. Květinového ornamentu užívá málo: bývá to snítka růže a dvou poupat s lístky.*“¹⁵² Užívá temně modrého pozadí a sytých barev.

3.7.5 Malíř zvlněných obočí

Věra Hasalová se domnívá, že malíř zvlněných obočí byl usazen jinde než ve Ždánici, i když bezesporu na tuto lokalitu navazuje. Je možné, že se jeho dílna nacházela v Českomoravské vysočině. Velmi často maluje sloupskou pietu z poutního místa Sloup v Moravském krasu, a proto tak také bývá občas nazýván. „*Odlišuje se od ostatních výrazným červeno-zeleným květinovým dekorem a veselou, pikantní kresbou tváří s energickou vlnovkou obočí a s ruměnci. Kontury jsou opět u lidských těl rumělkové, u oděvu a předmětu černé, ale často se malíř zvlněných obočí obejde bez nich a kreslí obrysy jakoby bez předlohy, týmž štětcem, jimž zdobí a vybarvuje plochy. Pozadí jeho obrazů je zpravidla mléčně bílé. Zná však i dělené pozadí a rámování scén zlatými rokaji. Často a rád užívá světlé zlaté fólie. Šaty svetic zdobí bílými květy, roušky modeluje bíle a tmavě, při modelaci užívá motivů kapek, háčků, spirálek a kotoučků.*“¹⁵³

3.7.6 Severní Morava – Malíř zalomených obočí

Lokalita dílny malíře zalomených obočí je neznámá, avšak umísťuje se do oblasti mezi Zábřehem a Olomoucí. Stejně jako přechází tři malíře obočí, i tohoto

---

¹⁵¹ Hasalová (pozn. 29), s. 59.

¹⁵² Ibidem, s. 61.

¹⁵³ Ibidem, s. 62.

pojmenovala a charakterizovala Věra Hasalová. Jeho nejlepší obrazy jsou z 1/3 19. století, avšak jeho způsob malby i kompoziční typy se objevují ještě i v 2/2 19. století. Vrchol jeho dílny je kolem roku 1850. „*Kresba tváří je stejnoměrná, s hladce krouženým oválem lící a brady, se zatočeným chřípím nosu a především s pravidelnými oblouky obočí, zalamaných směrem k nosu. Na krku figur bývá nakresleno ostré V. Kresba dalších partií těla, oděvu a prostředí není nijak suverénní, dbá však na věrnost předloze a pravidelnost proporcí.*“¹⁵⁴ Užívá pestrých barev a vytvořil několik produkčních typů, které jsou vyráběny v sériích – především kartušové obrazy. Do jeho tvorby bychom mohli zařadit tři typy podmalieb. První jsou formátově větší s černým nebo tmavomodrým pozadím a typickým dekorem velkého tulipánového květu, jenž je lemován bílými lístky. Barevnost je velmi kontrastní, podmalby bývají kompozičně velmi náročné. Druhým typem jsou kartušové obrázky s postavou světce či scénou v medailonu zdobeném nahoře velkým obráceným květem tulipánu. V dolní části se nachází nápisový štítek se dvěma psaníčky na krajích. Formáty jsou u nich malé a vždy na výšku. Třetím typem jsou velké pestré obrazy s náročnou kompozicí, které představují biblické i světské legendy. Pozadí je světle nebo tmavě blankytné a ornamentální výzdoba je strohá.¹⁵⁵

3.7.7 Západní Slezsko

Územně se do západního Slezska řadí oblasti Opavska, Javornicka a Krnovska. V poslední třetině 18. století můžeme definovat „staré české Slezsko“, které je charakteristické iluzivní plastickou malbou a kontury jsou v rovnováze s malířskou složkou. Barvy jsou tlumené v odstínech modré, bílošedé a rumělký. Typický je květinový dekor z květů růží, tulipánů a bílých jabloňových či třešňových květů.

V průběhu vývoje lidové podmalby v západním Slezsku se objevuje mnoho charakteristických rukopisů, dovolím si zaměřit se na tzv. javornickou skupinu, které se také říká „vitrážová skupina“ díky silným výrazným konturám připomínajícím techniku vitráží. Typická je pro ni úsporná kresba obličejů s krátkými nosy a šedě podstíněným obočím s černými terčíky očí.

Druhou významnou skupinou západního Slezska je „grafická skupina“ s nezvykle tvrdou kresbou a výraznými barvami. Skupina je spjata také s Javornickem

---

¹⁵⁴ Ibidem, s. 64.

¹⁵⁵ Ibidem, s. 64-65.

nebo Jesenickem. Kontury jsou velice detailní a hojně se prokreslují účesy, závoje a dokonce i řasy kolem očí.¹⁵⁶

3.7.8 Východní Slezsko

V této lokalitě se výroba podmaleb soustřeďovala v oblasti Frýdecka, Těšínska a Ostravska a rozvíjela se v 1/2 19. století. Ve frýdecké skupině lze rozlišit tři rukopisy dílenské tvorby. Společnými znaky všech tří jsou standartní formáty z novějšího a křehčího skla, barvy bez mastného pojidla zapříčiňující jejich opadávání a na některých je výrazná kresba ženských obličejů s prohnutými nosíky.

První skupina se nazývá „pastelového koloritu“, ve které je na úkor kresby vyzdvihován malířský výraz a ladění barev. Užívá se pastelových tónů barev fialové, modré, žluté, oranžové aj. modelovaných černí nebo temnějším odstínem daného tónu, což zapříčiňuje, že jednotlivé plochy a tvary ztrácejí svou kompaktnost. V pozdní sériové výrobě tato barevnost nabývá nevyváženosti a malby jsou špatně sladěny.

Další je skupina s pestrým ornamentem, jejímž typickým znakem jsou velké květinové snítky umístěné tak, aby jejich střed byl v jednom z horních rohů obrazu a zbývající části květu splývaly kolem hlav a těl květy růží či tulipánů-zvonků. Květinový ornament doplňují slzovité modré lístky. Velice často využívá karmínové barvy a začíná se tu pomalu projevovat šmolková modř na paprscích kolem svatozáří, které jsou řazeny do malých trojúhelníků. Kontury bývají tenké a zdůrazňují linie obočí, nosu či důležitých detailů. Význačná je kresba obličejů s prohnutými nosy a jemně malovanými ústy.

Poslední je skupina s převažujícím šmolkově modrým koloritem, která je charakteristická převahou modré v paletě barev na úkor karmínu. Příznačným jsou pro ni modré paprsky svatozáří kolem svatých a zjednodušený květinový dekor tvořený půlvěnci z kulovitých bíle modelovaných růží střídavě červených a modrých s množstvím drobných modrých úponek.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ Kafka (pozn. 1), s. 183-184.

¹⁵⁷ Hasalová (pozn. 29), s. 74-77.

4 Novodobá tvorba

Technika podmaleb znovu ožila společně s vědecko-společenským zájmem o lidovou kulturu na počátku 20. století. S možností širší škály barev přizpůsobených na práci se sklem a popularity lidového umění se objevuje řada osob, jež tvořily obrázky na skle přes profesionální výtvarníky po amatéry.

V současné době se ve sbírkách muzea nacházejí kromě podmaleb z 18. a 19. století také obrázky na skle z období 20. a 21. století. Částečně se jedná o kopie exponátů již ve fondu přítomných či kopie artefaktů z jiných muzeí. Druhou část představují originální podmalby od umělců i insitních tvůrců.

Do konce 80. let 20. století „kopistů“ nebylo mnoho a velmi často spolupracovali přímo s muzei, pro něž kopie tradičních podmaleb na skle tvořili na objednávku. Po roce 1989 se však jejich počty zvýšily.¹⁵⁸ V případě Valašského muzea v přírodě byla zadávána výroba kopií pro expoziční účely do chalup v areálech muzea, aby se zde nemusely umisťovat originály, které tak mohly zůstat v bezpečí depozitáře, kde na ně nepůsobily vnější vlivy.

4.1 Kopisté a epigoni

Co se týče vytváření kopií pro rožnovské muzeum, zadával se tento úkol především zaměstnancům muzea, kteří zde pracovali jako výtvarníci, či místním amatérským výtvarníkům. Mezi doložené osoby, patří Irča Drápalová z Rožnova p. R., která pro muzeum vytvořila mezi lety 1970-1973 tři kopie. Byla dcerou Miloše Kulišáka, člena muzejního spolku, který se podílel na aktivitách muzea. Zvládala techniku tvorby podmaleb na skle a vždy vyhotovila kopii na přání dle originálu. Zároveň nějaký čas pracovala v muzeu v dílně LUV¹⁵⁹, kde se vyráběly valašské suvenýry vzešlé z lidové tvorby.¹⁶⁰

Potvrzeným tvůrcem kopií je Karel Vašina z Rožnova p. R., jenž pracoval v muzeu jako výtvarník. V roce 1973 vytvořil čtyři kopie, v roce 1977 jednu se sv. Veronikou a v roce 2008 byla přidána do fondu další podmalba, vytvořená v roce 1978.

---

¹⁵⁸ Kafka (pozn. 1), s. 221.

¹⁵⁹ LUV – lidová umělecká výroba. Tyto dílny se nachází v objektu Sušáku společně s prodejnou LUV.

¹⁶⁰ Informace o Irče Drápalové jsou založeny na základě rozhovoru s Mgr. Lenkou Kučerovou, vedoucí Oddělení výzkumu a sbírkových fondů a kurátorka sbírky obrazů, obrazů na skle, drobných tisků a betlémů VMP.

Poslední stoprocentně doloženou kopistkou je MgA. Marie Chlebovská. Jedná se o malířku a učitelku výtvarného oboru na Základní umělecké škole v Rožnově p. R., kde pracuje do dnešních dnů. Narodila se v roce 1953 v Hutisku-Solanci, dnes bydlí v Zubří. S muzeem spolupracovala nejen na tvorbě podmaleb, ale například v roce 2004 i na hlavním oltářním obrazu sv. Anny v kostele sv. Anny v Dřevěném městečku VMP, jež vyhotovila dle předlohy ze sbírek frýdecko-míšeckého muzea. V témže roce jí byla zadána tvorba bočního oltáře sv. Václava, jemuž byl zasvěcen původní kostel ve Větkovicích. Kromě kopií lidových podmaleb na skle se věnuje také vlastní tvorbě, v rámci níž se zaměřuje především na Pannu Marii Čenstochovskou. „*Jeden moudrý člověk řekl, že lidový obrázek na skle je totéž, co lidová píseň v hudbě. Téma matky s dítětem je nejkrásnější období v životě ženy, mít dítě, dát mu život, být s ním. Obraz Čenstochovské Madony je neuvěřitelně magický, není to jen obraz Matky Boží, matky s dítětem, je to obraz Královny Nebes.*“¹⁶¹ V roce 2010 proběhla samostatná výstava jejích originálních podmaleb na skle v prostorech frenštátské knihovny.¹⁶² Z její vlastní tvorby v rožnovském muzeu nalezneme jednu podmalbu z roku 1997 s tématem piety. Mezi léty 1991-2002 vymalovala deset kopií dle různých předloh.

O dalších kopistech či epigonech se bohužel nepodařilo zjistit jakékoliv informace vyjma stručného záznamu v inventárních knihách či katalogizačních kartách. Nelze tedy u všech se stoprocentní jistotou doložit, zda kopie opravdu vytvořili oni, nebo někdo jiný.

Jaroslava Marková je nejspíše další tvůrkyně obrázků na skle, u níž můžeme průkazně dokázat, že se jedná o kopie, avšak nikoliv, zda byla sama jejich autorkou. Pro muzeum pravděpodobně vytvořila 15 exponátů mezi léty 1977-1979. V inventárních knihách je k ní pouze poznačeno, že pochází z Hradištka v Rožnově p. R. a v systému Bach¹⁶³ je u jejích maleb poznamenáno, dle kterých originálních artefaktů byly zhotoveny.

Devět obrazů na skle bylo zakoupeno od Zd. Vlčinského z Havířova v letech 1976-1977. V katalogizačních kartách je pouze u jedné z nich s i. č. 25403 [200] zmíněno, že „*kopie zhotovila J. Vlčinská, Havířov.*“ Můžeme se tedy dovědět, že

---

¹⁶¹ Vlastní slova p. Marie Chlebovské. In: <http://puvodni.knir.cz/index.php?kam=ztisku&id=810>, vyhledáno 17. 4. 2016.

¹⁶² Viz. http://www.frenstat.info/vismo/akce.asp?id_org=100493&id=1562, vyhledáno 17. 4. 2016.

¹⁶³ Bach je společnost, která vytváří informační systémy mimo jiné i pro zpracování fondů a sbírek v archivech a muzeích. Viz <http://www.bach.cz/reference-muzejni-systemy.html>, vyhledáno 17. 4. 2016.

Zd. Vlčinský byl v příbuzenském vztahu s J. Vlčinskou a pouze skrz něj byl prováděn samotný odkup. Nelze však říci, zda jí tuto práci zadalo muzeum samo nebo se jednalo pouze o nadšenou amatérku, která tyto kopie muzeu nabídla.

Další autorkou kopií je Alexandra Martínková z Brna. V roce 1969 od ní muzeum odkoupilo pět a v roce 2005 čtyři kusy podmaleb. Některá vyobrazení na podmalbách se v souboru VMP nacházejí i v originálních artefaktech, některá však ne. U podmaleb z roku 2005 je v katalogu u dvou z nich zapsáno „*zhotovila A. Martínková dle předlohy MZM Brno*“, čímž by se vysvětlily právě dvě ze čtyř zobrazení, jež ve sbírkách muzea mezi originály nenalezneme.

Poslední zcela nejistý kopista je p. Langer, kdy se u šesti podmaleb z roku 1972 v inventární knize píše „*dodá p. Langer*“. Ze zvoleného slovesa „dodat“ můžeme usuzovat, že u něj byly tyto malby na skle objednány. Všechna vyobrazení se ve sbírce muzea vyskytují i u jiných podmaleb a v systému Bach je u nich napsáno, že jsou kopiemi. Při bádání jsem narazila na jméno Karla Langera¹⁶⁴, profesora umělecko-průmyslové školy v Brně, který se mezi léty 1964-1972 podílel na výstavbě Valašského muzea v přírodě v Rožnově p. Radhoštěm. Karel Langer byl sám umělcem, grafikem a etnografem. Na základě informace od Ivety Eclerové¹⁶⁵, dcery Karla Langera, že její otec sám příležitostně maloval kopie podmaleb na skle, můžeme usuzovat, že tento malý celek mohl zhotovit právě on. Avšak údajně zadával výrobu obrázků na skle i Janě Dočkalové-Kobzáňové¹⁶⁶, dceři malíře Jana Kobzáně. Dnes už se nejspíše nedozvíme, zda těchto 6 podmaleb vyhotovil sám Karel Langer, Jana Dočkalová-Kobzáňová nebo někdo jiný s kým tento etnograf spolupracoval.

4.2 Alžběta Fojtíková

Lidová malířka (1913-1972) pocházející z Tiché u Frenštátu pod Radhoštěm vyrůstala bez výtvarného zázemí a po vchození měšťanské školy pomáhala rodičům v domácnosti a na poli. Již od dětství ale tíhla k malířství, kdy ji velmi ovlivnila její babička, která vyšívala květinovým vzorem lidové pokrývky do kostela. Tento květinový ornament poté aplikovala sama Fojtíková na keramice. „*Můj zájem*

---

¹⁶⁴ Více o životě Karla Langera viz <http://www.vmp.cz/cs/programy-a-vystavy/archiv-akci/valassky-rok-2013-1/ozveny-valasskeho-slavina/files/karel-langer.pdf>, vyhledáno 13. 7. 2016.

¹⁶⁵ Informace získaná díky rozhovoru s Lenkou Kučerovou, kurátorka sbírky obrazů na skle VMP.

¹⁶⁶ Viz <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/regionalni-osobnosti-10012/?componentID=10044>, vyhledáno 12. 11. 2016.

*o malování byl již ve škole. Podporoval jej ve mně můj učitel Josef Peter, který mi dokonce donášel misky z keramické továrny. Na misky jsem malovala valašské ornamenty.*¹⁶⁷ I po odchodu ze školy pokračovala v tvorbě. Pracovala jako malířka keramiky v hrnčířské manufaktuře u Vojtěcha Mynáře ve Frenštátě pod Radhoštěm.¹⁶⁸ Po otcově smrti, kdy se musela starat sama o hospodářství, tíhla ke kresbě a zaznamenávala tak matčino vyprávění o lidovém životě v minulosti.

Počátky její malby na skle a souvislostí s ní spojené se v literatuře rozcházejí. V článku Hasalové z roku 1960 se tvrdí, že podnět k malování na sklo jí dal Karel Langer, profesor na umělecko-průmyslové škole v Brně a údajně jeden z organizátorů družstva Koliba, který se jí snažil do tohoto žánru lidového umění zapojit na začátku německé okupace. V počátcích namalovala několik madon. Inspirovala se madonou z jednoho starého řezbářského díla a soustředila náměty svých prací podle zakázek pro družstvo Koliba na reprodukce předloh Antonína Strnadla či Jiřího Trnky, které jí byly blízké. Již ve druhém roce práce pro Kolibu začala tvořit práce inspirované jejími vzpomínkami a vyprávěním její matky. Oblíbila si témata jako zbojníci, vynášení Maryny, různá zobrazení povolání jako včelaři, dřevorubci či pekařky, také často malovala témata čarodějnic, hastrmanů a valašské motivy.¹⁶⁹

V článku *Nové svobody* z roku 1955 však Fojtíkovou přímo citují „*Otcova smrt přerušila mé zaměstnání. Byla jsem nucena zůstat doma u nemocné matky. Do tohoto období spadá také mé setkání s akademickým malířem Ant. Strnadlem a se zasloužilým umělcem Jiřím Trnkou, tvůrcem loutkového filmu, laureátem státní ceny. Ten mne upozornil, když prohlížel moje kresby, že bych mohla zkusit malovat obrázky na skle a dal mi dokonce i předlohy, které jsem zprvu kopírovala a rozmnožovala.*“¹⁷⁰ Údajně chodila ke Karlu Langerovi v roce 1944¹⁷¹ na krátký kurz v odborné škole uměleckých řemesel brněnské Koliby, kde si osvojila různé techniky malby na skle.¹⁷² Družstvo Koliba neboli spíše spolek Koliba opravdu existoval, ale jeho fungování spadá do let 1914-1927. Nejsem si tedy jistá, odkud Hasalová v článku tuto informaci čerpala. Jisté dozvuky Koliby však ve Frenštátě přežívaly i po zániku spolku. Zde proběhla v roce

---

¹⁶⁷ Václav Gřešík, Lidová výtvarnice Alžběta Fojtíková, *Nová svoboda XI*, 1955, č. 201, s. 6.

¹⁶⁸ <http://naucnastezka-ticha.webnode.cz/minizastaveni/alzbeta-fojtikova-lidova-malirka/>, vyhledáno 18. 4. 2016.

¹⁶⁹ Hasalová (pozn. 31), s. 78-80.

¹⁷⁰ Gřešík (pozn. 167).

¹⁷¹ Karel Langer skutečně v této době na Škole uměleckých řemesel v Brně fungoval jako profesor. Viz <http://abart-full.artarchiv.cz/institute.php?Fvazba=skola&IDinstitute=4094>, vyhledáno 18. 8. 2016.

¹⁷² Pozn. 168.

1933 První umělecká výstava Klubu přátel umění, která se snažila o navázání na Kolibu. V roce 1934 ve Frenštátě p. R. byla uspořádána Krajinská výstava moravskoslezského Pobeskydí, kde v katalogu výstavy bylo u některých umělců napsáno, že jsou členové Koliby.¹⁷³ Je možné, že tedy v okolí Frenštátu p. R. přetrvávalo jisté povědomí o existenci Koliby i v pozdější době po jejím rozpadu, a tak se tato nejspíše mylná informace dostala i do článku Hasalové, avšak Karel Langer údajně jejím členem nikdy nebyl.¹⁷⁴

Co se týče technické stránky, postupovala veskrze dle tradičního způsobu. Nejprve temperami obkreslila kontury, poté vnitřní kresbu na figurách a předmětech. Posléze na podmalbách pokračovala již olejovými barvami a přešla od rumělky, přes různé barevné tóny žluté, modré a zelené k dalším lomeným tónům a odstínům.¹⁷⁵ Brzy našla svůj vlastní malířský výraz a rukopis na pomezí realistického projevu.¹⁷⁶ Její malby na skle nám mohou připomínat v rámci lidového pojetí Josefa Ladu.

4.3 Jan Kobzář

Valašský umělec, který většinu svého života prožil na Soláni, se narodil roku 1901. Jeho matka zemřela velmi brzy a otec s druhou ženou se o něj moc nestarali, takže se jeho výchovy ujala teta – sestra zesnulé matky – se staříčkem Škrabánkem. Jeho otec pracoval jako tesař na Jurkovičových stavbách a jeho staříček byl písmákem.¹⁷⁷ Právě díky němu Kobzář uchvátily pohádky, pověsti a příběhy zbojníků a pytláků, jimž věnoval velkou část svého díla. Zároveň tyto lidové příběhy později i sám sbíral a publikoval nejprve v novinách a časopisech, později byly vydány i knižně.

Po absolvování měšťanky na Vsetíně, pracoval na vsetínské Thonetově pile a v roce 1916 byl zaměstnán do Baťových závodů ve Zlíně opět jako dělník na pile. Právě zde si jeho malířského talentu všimli závodní lékař MUDr. Gerbec a sám Tomáš Baťa, a tak byl Jan Kobzář v roce 1918 poslán studovat na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Vyrůstal pod vedením profesora Josefa Schussera, Jaroslava Bendy, V. H. Brunnera a Františka Kysely. V letech 1924-1926 ho přijal Maxmilián

---

¹⁷³ Pavel Šopák, *Koliba*, Opava 2004, s. 121.

¹⁷⁴ Více jsem o tomto vztahu Karla Langer a družstva Koliba nebadala. Možná, že skutečně ještě existovalo nějaké jiné družstvo Koliba (než spolek Koliba), které se zabývalo prodejem děl lidové kultury na zakázky, ale takové badání by mě až moc odvedlo od hlavního záměru mé diplomové práce.

¹⁷⁵ Hasalová (pozn. 31), s. 80-81.

¹⁷⁶ Kalinová (pozn. 43), s. 72.

¹⁷⁷ Lubomír F. Piperek, *Jan Kobzář, valašský grafik, malíř a spisovatel*, Liptál 2001, s. 13.

Švabinský do grafické speciálky na Akademii výtvarných umění. Už na studiích nejevil veliký zájem o nové proudy z Francie, Německa a Norska a raději se věnoval svému rodnému kraji, kdy ztvárňoval vzpomínky na valašský lid, prostředí horských salašů a vyprávění o zbojnicích.¹⁷⁸

V Praze zůstával i po studiích, avšak vědom si závazků vůči firmě Baťa, kromě několika portrétů Baťovy rodiny a pár reklamních zakázek, vytvořil především dodnes originální ochrannou známku „BAŤA“. *„Její jednoduchost a přitom naléhavá údernost, tvořená stylizovanými písmeny, které jako by připomínaly obuté nohy v pohybu, dodnes udivuje reklamní odborníky.“*¹⁷⁹ Ve svých 25 letech vydal literární a malířské dílo *O zbojníkách a pokladech*. Text ve valašském nářečí doplňovaly dřevoryty, které se staly zpočátku jeho typickým výtvarným projevem. V roce 1936 si postavil ateliér na Soláni, kde tvořil až do své smrti. V té době tu začali své ateliéry budovat i další dva malíři – František Podešva a Alois Schneiderka. Solán se tak stala útočištěm řady malířů a především dům Františka Podešvy byl středem místního uměleckého dění i v budoucnu.¹⁸⁰

K podmalbám na skle se dostal díky kursu malování na skle pořádaného v roce 1940 družstvem Lidová tvorba v Uherském Hradišti. *„Vytvořil několik skvělých maleb na skle a užil námětů valašských zbojníků bohatýrů. Malíř Kobzán pracuje ještě na dalších a ukazuje tak cestu jiným umělcům k vděčné práci, která byla celá desetiletí tak zanedbávána.“*¹⁸¹ Kobzán byl jeden z prvních na Moravě vedle Gustava Růžičky z Olomoučan z Blanska¹⁸², kdo začal užívat námět vycházející z lidových příběhů o zbojnicích a nikoliv do této doby nejobvyklejších námětů náboženských. Akademicky školený malíř nejspíše navazoval na starší tradici podmaleb na skle s náměty Jánošíka z 19. století. Jeho podmalby *„jsou ve svém uměleckém principu přímo navázáním na tradici lidových obrázků na skle a také důkazem toho, jak může moderní umělec těžit přímo z lidové výtvarné tradice a to tím účinněji, spadá-li svými kořeny do toho prostředí, z něhož vzešly zjevy umělecké lidové tvorby.“*¹⁸³

---

¹⁷⁸ Ibidem, s. 15-17.

¹⁷⁹ Ibidem, s. 18.

¹⁸⁰ Ibidem, s. 19-23.

¹⁸¹ [M. A.], Zlínský malíř a lidová tvorba. Valaští „bohatýři“ na skle, *České slovo XII*, 1940, č. 297, 28. 10., s. 2.

¹⁸² Gustav Růžička byl jeden z naivních malířů konce 19. a počátku 20. století, který snad pro Zemské muzeum v Brně tvořil volné kopie podmaleb s jánošíkovskou tematikou. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 72.

¹⁸³ Ladislav Rutte, *Obrázky na skle, Lidová tvorba I*, 1940, č. 6-7, s. 5.

Za svého života získal mnoho uznání, vydal knihy s valašskými povídkami a do konce svého života maloval na Soláni a právě zde ve svém ateliéru v roce 1959 umřel. Kobzáň se ve svém díle snažil analyzovat povahové vlastnosti a rysy lidu. Používal linie, které jsou „*typicky kobzáňovské, samorostlé, drsné i lyricky vláčné, výrazově bohaté a vždy směřují k obsahu vyjadřované reality.*“¹⁸⁴

4.4 Luděk Majer

Narodil se ve vesnici Solanec (dnešní Hutisko-Solanec) v roce 1925. S uměním se poprvé setkal v ateliéru Františka Podešvy, kterého lze považovat za jeho prvního učitele. V roce 1944 nastoupil na Školu umění ve Zlíně a v roce 1946 přešel na AVU v Praze do speciálky Vladimíra Sychry a Jana Želibského, kde se vzdělával do roku 1951. Nějakou dobu poté pracoval jako vedoucí propagačního oddělení národního podniku Ingstav Brno a krátce také jako výtvarník v propagačním oddělení Tesly v Rožnově p. R. Od roku 1960 se však začal soustředit pouze na svou tvorbu. Věnoval se malbě, litografii, ilustraci ale také mozaice, vitráži, art protis či štukolustru. V Rožnově p. R. a okolních městech i vesnicích můžeme nalézt řadu jeho prací na fasádách a stěnách mnoha budov jak profánních, tak sakrálních.¹⁸⁵ V jeho dílech hraje důležitou roli symbolika, pomocí níž se snaží proniknout do samotné duchovní podstaty Valaška. Svůj ateliér měl celý život v Hutisku-Solanci. Zemřel v roce 2013, jeho ostatky jsou uchovány na Valašském Slavíně stejně jako ostatky Jana Kobzáně.¹⁸⁶

Valašské muzeum v přírodě má ve svých sbírkách tři Majerovy podmalby. Dle již výše zmíněného katalogu, se lze domnívat, že tyto podmalby byly možná jediné, které za svůj život Luděk Majer vyrobil. Namaloval je v rámci cyklu ročních období v roce 1972 pro jídelnu hotelu Radhošť ve Frenštátě p. Radhoštěm. Původně byly podmalby čtyři. Jaro coby Vyhánění ovcí na salaš, léto znázorňující Zbojnický tanec, podzim zastoupený Pasáčkem krav a zima s motivem Tří králů. Bohužel poslední z nich se během let rozbil. Jaro muzeum získalo ještě za života Majera v roce 2011, další dva byly darovány v roce 2014 jeho synem již po Majerově zesnutí.¹⁸⁷

---

¹⁸⁴ Michal Plánka, *Jan Kobzáň. Kresby* (kat. výst.), Grafický kabinet galerie v Gottwaldově 1972.

¹⁸⁵ Seznam všech jeho děl do roku 1990 je obsažen v katalogu z výstavy ve Valašském Meziříčí. In: Tomáš Mikulašík, *Luděk Majer* (kat. výst.), Zámek Kinských ve Valašském Meziříčí 1990.

¹⁸⁶ http://valassky.denik.cz/zpravy_region/malir-ludek-majer-spocinul-na-valasskem-slavine-20160522.html, vyhledáno 25. 9. 2016.

¹⁸⁷ Informace na základě rozhovoru s Mgr. Lenkou Kučerovou, kurátorkou sbírky podmaleb na skle.

4.5 Antonín Strnadel

Národní umělec Antonín Strnadel pocházející z Trojanovic se s uměním setkává poprvé díky svému strýci, malíři a sochaři, Janu Kneblovi. Po absolvování měšťanské školy, kde jej k umění vedli jeho učitelé, nastoupil k Raimundu Parmovi ve Frenštátě p. R., v jehož výrobě hraček maloval betlémy, hračky, loutky, kulisy loutkového divadla a učil se fotografovat. V roce 1927 začal studovat na Státní uměleckoprůmyslové škole v Praze v oddělení užité grafiky a malby u profesora Jaroslava Bendy. V letech 1933-1936 docházel na AVU v Praze u profesora Maxe Švabinského. Po studiích byl jmenován asistentem na Státní uměleckoprůmyslové škole v Praze.¹⁸⁸

Antonín Strnadel, stejně jako většina valašských umělců, se svými díly snaží zachytit unikátní valašskou krajinu a pomalu mizející lidový život, jaký znali za svého dětství nebo z vyprávění svých rodičů. Chtěli tak navázat na tradici lidového umění a zachovat jej pro budoucí generace. „*Jeho plenéristické studie i figurální kompozice podnes evokují vzpomínky, utkané napůl ze skutečnosti a napůl ze snů, vzpomínky na hornatý kraj zabydlený lidmi, zvířaty a pohádkovými bytostmi, ozvláštněný proměnlivým koloritem ročních dob, ale i barevnou skladebnost lidových oděvů, architektury a užitých předmětů*“¹⁸⁹

Mimo Valašsko je znám především díky své ilustrátorské tvorbě. Úzce spolupracoval s mnoha nakladatelstvími, včetně Melantrichu, a časopisy. Vyhrává řadu soutěží a získává množství medailí, cen, uznání a ocenění nejen u nás, ale i v zahraničí. Roku 1945 byl jmenován profesorem Vysoké uměleckoprůmyslové školy v oddělení užité grafiky a knižního umění. Mohli bychom říci, že Strnadel byl vskutku renesanční člověk, mimo ilustrátorskou a kresebnou tvorbu, maloval monumentální obrazy i fresky, věnoval se malbě na sklo, vitrážím, natáčel nebo se spolupodílel na natáčení animovaných filmů či jako návrhář kostýmů, masek a interiérů, k filmům vyhotovoval taktéž plakáty, vytváří kostýmy a scény pro ND a mnoho dalšího. Také se stal členem několika spolků a mimo jiné byl i zakládajícím členem Svazu českých výtvarných umělců 1949.¹⁹⁰

---

¹⁸⁸ Jan Baleka, *Antonín Strnadel. Ilustrace*, Ostrava 1981, s. 15-20.

¹⁸⁹ Jana Procházková, *Antonín Strnadel. Výstava z ilustrační tvorby* (kat. výst.), Středočeská galerie v Praze 1972, s. 2.

¹⁹⁰ Jiří Kotalík (ed.), *Národní umělec Antonín Strnadel (1910-1975)* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1981, s. 25-27.

Roku 1960 byl jmenován zasloužilým umělcem, v roce 1967 národním umělcem a roku 1970 získal Čestné uznání ministerstva kultury za uměleckou a kulturně politickou činnost. Tento národní umělec umřel 1975 v Praze.¹⁹¹

Obrázkům na skle se začal věnovat velmi záhy poté, co ukončil studium na Akademii výtvarných umění. „Mezi vlivy nepochybně patří lidové malby na skle či lidové malby pod sklem; bylo to zcela přirozené, protože je viděl před sebou, vyrůstal v prostředí, které je tvořilo a začleňovalo do své výtvarné kultury. Mnohé, co je u Strnadla výtvarně odvozováno z lidových maleb na skle – kresebnost, plošnost, barevnost – je ve stejné míře spojeno i s jinými prameny lidové tvořivosti. Avšak pro Strnadlův výtvarný názor a zorný úhel bylo rozhodující, že viděl lidovou výtvarnost již prizmatem moderního umění; z tohoto soudobého hlediska lidovou výtvarnost přehodnocoval, přetvářel a podřizoval vlastní představě.“¹⁹² Ve fondu Valašského muzea v přírodě je uchován třídílný cyklus podmaleb „Zbojnická přísaha“. Téma zbojníků bylo umělci taktéž blízké, stejně jako Kobzáňovi. Díky svému neutuchajícímu zájmu o valašský a slovenský folklor se stal jedním z odborníků na danou oblast. Nejen to, přes čtyřicet let shromažďoval materiál zachycující každý kulturní a lidový aspekt moravského Valašska.¹⁹³

---

¹⁹¹ Baleka (pozn. 188), s. 194.

¹⁹² Ibidem, s. 25.

¹⁹³ Kotalík (pozn. 190), s. 17.

5 Katalog

Jedním z cílů práce je zpracování všech podmaleb ve sbírkách Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Katalogová část tak skutečně zaznamenává všech 225 podmaleb opatřených inventárními čísly, které se k polovině roku 2016 nacházejí ve sbírkovém fondu muzea.

Odhaduje se, že v České republice se nalézají v muzejních fondech přibližně kolem 15 000 podmaleb.^{194, 195} Tento počet je k poměru množství, které mohla úspěšná dílna v 18.-19. století produkovat během jednoho roku, až neuvěřitelně malý. Velká dílna s dobrým odbytem byla schopná vyrobit i dvě stě podmaleb denně, 30 až 40 000 ročně.¹⁹⁶ Přesto jsou však sbírkové akvizice českých muzeí velmi rozmanité a bohaté jak ikonograficky, tak zastoupením množství dílen, jež obrazy na skle tvořily.

Z náhledu situace v českých zemích lze tak kolekci rožnovského muzea považovat za relativně velkou¹⁹⁷, ale především pestrou. Katalog je dělen na dva hlavní úseky – *Podmalby 18.-19. století* a *Podmalby 20.-21. století*. V rámci úseku podmaleb z dílenské tvorby je přistoupeno k dělení ikonografickému. Čtyřmi hlavními okruhy tak jsou christologické, mariánské, hagiografické a světské náměty. Tyto se pak člení na další podkapitoly dle motivů. Kapitola obrázků na skle z 20.-21. století je rozdělena na dvě hlavní části zahrnující kopie originálních podmaleb z rukou kopistů a epigonů a novodobou tvorbu výtvarných umělců i amatérů.

Jednotlivé údaje katalogového hesla jsou řazeny dle následujícího vzoru:

1. Inventární číslo, případně přírůstkové číslo, umístění
2. Dílna, lokalita, datace
3. Způsob a datum akvizice do sbírkového fondu
4. Rozměry s rámem
5. Rozměry bez rámu
6. Popis a analýza podmalby na skle

---

¹⁹⁴ Kafka (pozn. 1), s. 9.

¹⁹⁵ Ve starší literatuře (r. 1957) se odkazovalo k 10 000-12 000 kusů v rámci sbírek československých. Viz Vydra-Kunz (pozn. 16), s. 3.

¹⁹⁶ Kafka (pozn. 1), s. 31.

¹⁹⁷ Sbírká Národního muzea v Praze k roku 2013 čítala 1 973 exponátů, sbírka Moravského zemského muzea v Brně obsahovala k roku 2014 832 podmaleb, fond Ostravského muzea tvořilo k roku 2013 331 kusů. Viz. Kafka (pozn. 1), s. 9; Kalinová (pozn. 43), s. 47; Vojtěch Bařina, *Podmalby na skle s náboženskými motivy ve sbírkách Ostravského muzea* (diplomní práce), Ústav evropské etnografie Masarykovy univerzity, Brno 2013, s. 19.

5.1 Podmalby z 18.-19. století

5.1.1 Christologické motivy

Zobrazení Ježíše Krista bylo na obrázcích na skle velmi oblíbené. Nejčastěji se setkáváme s vyobrazením Ježíše jako dítěte s říšským jablkem, ukřižovaného Ježíše, Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, Svaté Trojice nebo Krista znázorněného jako Ecce homo. Méně časté jsou pak komplikovanější motivy jako např. Narození Páně, Poslední večeře či Boží hrob.

5.1.1.1 Náměty z Ježíšova dětství

1/ Narození Páně a klanění pastýřů

1. i. č. 2279, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. koupě, 1960
4. bez rámu
5. 36,5x27,5 cm
6. Podmalba [1] se řadí ke sklářským obrazům se zrcadlovým pozadím, jež je zdobeno výbrusy a leptáním. Ve vybroušené edikule se nachází scéna Narození Páně, který leží v jesličkách na zelené podestýlce. Za ním stojí Panna Maria a Josef, zatímco po pravé straně klečí pravděpodobně pastýř, není však vyloučeno, že by to mohl být jeden ze tří králů, jelikož v místě postavy zcela chybí část podmalby. U Josefových nohou spočívají osel a vůl. V pozadí spatřujeme hradby Betléma, stylizovanou stodolu a betlémskou hvězdu. Tento obrázek na skle byl ve sbírkách muzea mylně ikonograficky určen jako Sv. Rodina s Alžbětou. Dle vybroušené edikuly a květinovému dekoru určit jako provenienci severní Čechy¹⁹⁸.

2/ Narození Páně a klanění tří králů

1. i. č. 2618, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě V. Václavíková, Praha Smíchov, 1961
4. 43x60 cm

---

¹⁹⁸ Zcela stejně vybroušená/vyleptaná edikula a květinový motiv se nachází na podmalbě Svaté rodiny i. č. MS 144 ve sbírkách MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 199.

5. 36x51,5 cm

6. Uprostřed scény [2] na tmavě modrém pozadí se nalézá ústřední motiv Ježíška v symbolicky znázorněném červeném přístřešku s ornamentálně zdobenou střechou, jak sedí Panně Marii na klíně. Za nimi stojí sv. Josef. Před Ježíškem vlevo klečí dva králové nabízející dary, přičemž první z nich má vedle sebe položenou korunu, třetí – Baltazar – stojí za nimi. Nad nimi je namalována betlémská hvězda. V pravé části výjevu se pohybují dva pastýři s ovceci znázorněnými ve třech horizontálních páscech. Jeden z pastýřů klečí, druhý ukazuje na červeně oděného anděla se zlatou nápisovou páskou. Na pásce je černý nápis těžko čitelný, avšak dle pár písmen a tradičního zobrazování, můžeme tvrdit, že v transliteraci zní „Gloria in excelsis deo“. Nad samotným přístřeškem je ve zlatém kruhu monogram IHS jako zkratka jména Ježíš a stylizované písmeno M jako symbol Panny Marie.

3/ Narození Páně

1. i. č. 3805, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, ¼ 19. století

3. koupě Alžběta Barošová, Horní Bečva, 1965

4. 33x24 cm

5. 26,5x17,5 cm

6. Podmalba [3] patří k typu sklářských obrazů s černým pozadím a zlaceným výbrusem. Hlavní motiv je uzavřen do žlutočervené edikuly, která svou výzdobou i květinovým dekorem nad ní odkazuje k produkci severních Čech.¹⁹⁹ Výjev zaplňuje zcela celý prostor edikuly. V popředí drží Panna Maria v rukou ovinutého Ježíška, za ní stojí sv. Josef s berlí. Celé scéně přihlížení na levé straně osel a vůl, za nimiž je viditelná část hradeb. Zbylou malou plochu vyplňuje modrá obloha s betlémskou hvězdou. V dolní části na černém pozadí zřejmě býval bílý nápis, dnes bohužel nečitelný. Podmalba byla v systému VMP určena coby sv. Rodina. U exponátu bylo v inventární knize poznamenáno, že podmalba se našla „v chatě č. 197, dějiště

---

¹⁹⁹ Velice podobnou edikulu, zlatý výbrus listoví i květinový dekor najdeme na obraze Ježíška i. č. MS 131 ze sbírek MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 212.

románu *Advent*.²⁰⁰ Tento artefakt byl v červnu 1967 konzervován Hertou Orlíkovou ze Slezského muzea v Opavě.²⁰¹

4/ Narození Páně a klanění tří králů

1. i. č. 4107, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 43,5x59,5 cm
5. 35,5x51 cm
6. Výjev [4] je velice podobný podmalbě i. č. 2618 [2]. Zjistěte malíř pracoval se stejnou šablonou. Barevností je však velice odlišný. Zatímco malba i. č. 2618 je na tmavě modrém pozadí a všechny barvy jsou tlumené, zde máme bílé pozadí, což celý výjev prosvětluje. Jediný podstatný rozdíl je ve zlatém kruhu nad přístřeškem, kde je nápis INRI místo monogramů IHS a M. Obrázek na skle zařadila v roce 1966 pracovnice muzea V. Bulawová do lokality frýdecko-těšínska, bohužel toto tvrzení nemohu potvrdit ani vyvrátit. V květnu 1967 předmět konzervovala Herta Orlíková.

5/ Útěk do Egypta

1. i. č. 4088, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 42x32 cm
5. 36,x25,5 cm
6. Sklářský obraz [5] se zrcadlovým pozadím zdoben výbrusy a leptáním je možno zařadit do sklářské dílny v severních Čechách.²⁰² Na skle je zaznamenán útěk Ježíška

---

²⁰⁰ *Advent* napsala Jarmila Glazarová, laureátka státní ceny a národní umělkyně, která často pobývala na Valašsku. *Advent* je její vrcholné dílo z roku 1939, které se odehrává právě na samotě v beskydských horách na statku na Javorové. Viz Kateřina Palánová, *Ženské postavy v dílech Jarmily Glazarové Roky v kruhu, Vlčí jáma a Advent* (diplomní práce), Ústav české literatury a knihovnictví Masarykovy univerzity, Brno 2009.

²⁰¹ Herta Orlíková pracovala v letech 1953-1978 v národopisném oddělení Slezského zemského muzea v Opavě jako správčynie sbírek a konzervátorka skla a textilu. Mezi její záliby patřila malba a především ráda kopírovala podmalby na skle. Viz EŠ [Erich Šefčík], heslo Orlíková Herta, in: Lumír Dokoupil (ed.), *Biografický slovník Slezska a severní Moravy. Sešit 8*, Ostrava 1997, s. 78.

Pro Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm zakonzervovala přibližně 40-50 podmaleb na skle a to v letech 1967-1970. Ke každé podmalbě, na níž pracovala, je dochován evidenční list o stavu a ošetření muzejního předmětu.

²⁰² Výbrus a lept, stejně jako květinový ornament nad výjevem je totožný s obrázkem Srdce Mariina i. č. MS 598 ve sbírkách MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 206.

s Pannou Marií a sv. Josefem, jenž vede osla, do Egypta. Uprostřed scény na pozadí je rozpoznatelná palma. Nutno podotknout až neobvykle jasnou zelenou barvu na ploše travnaté země. Pod výjevem je bílý nápis „S. FLÜCHT.N. E.G.T.“

6/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 589, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 32x23,5 cm
5. 26x17,5 cm
6. Podmalba [6] spadá do sklářsky upravených obrázků na skle zdobených leptáním a výbrusy z oblasti severních Čech.²⁰³ V ozdobně upravené edikule doplněné květinovým ornamentem je Ježíšek s říšským jablkem zavinut v oranžovém plášti.

7/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 601, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 33,5x24 cm
5. 26,5x17 cm
6. Ježíšek ovinut v červeném hábitu s říšským jablkem v rukou je vyobrazen v kartuši. [7] Nad kartuší je zlatomodrý květinový motiv podobný jako u mistra zalomených obočí, avšak ne tak zcela. Ani samotné obočí, ač se jedná o souvislou černou linii, není klasickým typem tohoto mistra. Domnívám se, že se nicméně může jednat o malíře z okruhu mistra zalomených obočí nebo na něj navazujícího.

8/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 681, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 33x23 cm
5. 27,5x17 cm

---

²⁰³ Lept, výbrus i květinový dekor stejný jako u sv. Barbory i. č. MS 503 z fondu MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 204.

6. Ve čtvercovém rámku je Ježíšek s říšským jablkem v červeném rouchu se zlatou svatozáří. [8] Na pravém zápěstí má věneček, možná se jedná o trnovou korunu. Nad medailonem a kolem je květinový dekor proveden zlatými a červenými barvami se zelenými snítkami. Pod rámcem je zlatá nápisová deska „S. Jesus“. Podmalbu je možné díky vyskytujícímu se věnci na zápěstí a specifickému květinovému dekoru zařadit do oblasti Orlických hor, konkrétně do kladské obce Kaiserswalde, dnes zvané Lasówka.²⁰⁴ Na bílém lístku této podmalby v dokumentaci VMP bylo poznačeno: „*Tento obrázek pochází z rodiny rolníka Františka a Jany Wagnerové, roz. Šupichové v Sylvárově čís. pop. 4 u Dvora Králové n. Labem.*“ I místo původu by tedy odpovídalo oblasti Kladska.

9/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 4097, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 31,5x24 cm
5. 25x17,5 cm
6. Na bílém pozadí je Ježíšek s říšským jablkem v červeném rouchu se zlatou svatozáří, jeho polopostava je umístěna na jakýsi zlatožlutý ovál snad znázorňující oblak. [9] Kolem svatozáře jsou ve skupinách modré tahy. Tyto modré seskupené tahy se vyskytují kolem svatozáří u podmaleb z oblasti východního Slezska, přesněji Frýdecka.²⁰⁵ Konkrétně by se mohlo jednat o skupinu s převažujícím šmolkově modrým koloritem.²⁰⁶ Podmalba byla v červenci 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

10/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 11785, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. nákup z Antikvy v Olomouci v roce 1968

---

²⁰⁴ Stejný typ Ježíška ať už stylizací vlasů, tak přítomností věnce na zápěstí odpovídá Ježíšek s i. č. MS 99 ze sbírky MZM, který je řazen právě do oblasti Kaiserswalde. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 223. Ovšem rámeček a květinový dekor včetně nápisové desky odpovídá více podmalbě Sv. Jan Křtitel s i. č. MS 769 z MZM, taktéž řazené do oblasti Kaiserswalde. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 227.

²⁰⁵ Stejně seskupené modré tahy kolem svatozáří jsou u i. č. N 210 Výuka Panny Marie ze SZM. Viz Kafka (pozn. 51), s. 158.

²⁰⁶ Více o skupině se šmolkově modrým koloritem viz Hasalová (pozn. 29), s. 76-77.

4. 41,5x30,5 cm

5. 35,5x24,5 cm

6. Výjev [10] zachycuje Ježíše jako dítě s říšským jablkem v kartuši s černým pozadím. Podél kartuše je květinový dekor v červenožlutých barvách. Obrázek je bohužel rozbit a tak je jeho pravá část zcela nečitelná, avšak není pochyb, že tuto podmalbu zhotovil malíř zalomených obočí. Lze tak tvrdit díky jeho typickému květinovému dekoru a kartušovému typu a samozřejmě typické linie zalomeného obočí.²⁰⁷

11/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. 14930, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm

2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století

3. nákup ze starožitností v Ostravě, 1970

4. 34x23cm

5. nemožno změřit

6. Podmalbu [11], vzhledem k jejímu umístění v expozici, nebylo možno vyfotit v barevné variantě, avšak barevnost si lze snadno domyslet díky téměř totožnému obrázku ve sbírkách MZM s i. č. MS 99²⁰⁸. Ježíšek se stylizovanými vlasy drží v ruce říšské jablko a na pravém předloktí má věneček. Umístěn je na bílé ploše pozadí doplněného červenožlutým květinovým dekorem, který je zcela stejný jako na již dříve zmíněném obraze s i. č. MS 99. Díky tomu můžeme vyvodit závěr, že podmalba spadá do oblasti Kladska, konkrétně obce Kaiserswalde.

12/ Ježíšek s říšským jablkem a sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 526, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století

3. starý muzejní fond

4. 32,5x42,5 cm

5. 26x35,5 cm

6. Na levé polovině je Jan Křtitel jako dítě s beránkem, na pravé pak Ježíšek s říšským jablkem. [12] Oba mají červené roucho a jejich polopostavy jsou na žlutém oválu

---

²⁰⁷ Téměř totožný výjev nalezneme u i. č. MS 213 v katalogu MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 173.

²⁰⁸ Viz Kalinová (pozn. 43), s. 223.

možná znázorňujícím obláček. Kolem svatozáří jsou v seskupeních modré tahy štětcem, proto je zařazení možné právě do východního Slezska, oblasti Frýdecka a snad do skupiny se šmolkově modrým koloritem.²⁰⁹ Na bílém lístku v dokumentaci podmalby ve VMP byla informace, že pochází z Horní Bečvy.

5.1.1.2 Kristovy poslední pozemské chvíle

13/ Poslední večeře

1. i. č. 4103, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. Ždánicko, okruh mistra huňatých obočí, 2/4 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 51x37,5 cm
5. 44,5x31,5 cm
6. Na podmalbě [13] je horizontálně vyobrazen výjev poslední večeře. Za stolem ve středu sedí Ježíš Kristus se svatozáří a kolem něj se nachází dvanáct apoštolů, přičemž Jidáš je usazen zcela vpravo vepředu a v pravé ruce drží měšec se 30 stříbrnými. Obrázek je laděn do tmavomodré až šedé barvy, zároveň s barvou červenou a okrovou.²¹⁰ Kompozicí souzní s podmalbou i. č. MS 651 z MZM²¹¹, avšak naprosto stejným rozvržením obrázku, kdy hlavní výjev je na tmavě modrém pozadí, nahoře uzavřen oblohou, přičemž rohy jsou vedeny v barvě inkarnátu a v nich se nachází květinový dekor v podobě červených pupat se žlutými květy růží, kolem nichž jsou zelené kapkovité lístky, odpovídá obrázku Korunování Panny Marie i. č. H4-3732 z NM²¹². Díky tomu lze s přesvědčením pronést, že obraz vytvořil malíř huňatých obočí, též nazývaný jako malíř štětcem malovaného obočí. Obrázek na skle můžeme zařadit do skupiny pro evangelické odběratele.²¹³ Podmalba byla v dubnu 1968 konzervována Hertou Orlíkovou.

---

²⁰⁹ Obdobné šmolkově modré tahy kolem svatozáří jsou u i. č. N 210 Výuka Panny Marie ze SZM. Viz Kafka (pozn. 51), s. 158.

²¹⁰ Malíř huňatých obočí používal okrovou barvu právě místo zlaté fólie. Viz Kafka (pozn. 1), s. 166-167.

²¹¹ Kalinová (pozn. 43), s. 133.

²¹² Kafka (pozn. 1), s. 6.

²¹³ V dílně malíře huňatých obočí se malovaly také podmalby pro evangelickou část obyvatelstva a to právě výjevy Poslední večeře či citáty z Písma.

14/ Poslední večeře

1. i. č. 9763, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. nákup z Antikvy, 1968
4. 53x38,5 cm
5. 44,5x30 cm
6. Vertikálně pojaté téma poslední večeře [14] se drží červené a modré barevnosti se žlutými doplňky. Za stolem ve středu sedí Ježíš Kristus, kolem 12 apoštolů, přičemž je zřejmé, že některé měl malíř problém ke stolu usadit. Vpravo vepředu je identifikovatelný Jidáš držící měšec se 30 stříbrnými. V pozadí je sloupořadí uprostřed s baldachýnem, z něž je spuštěn nad výjev lustr. Nahoře jsou dvě nápisové desky. Transliterace textu: „Wemte a jezte nebo toto jest tělo me.“ a „Pite všichni z toho nebo toto jest krew ma. Mot. f. 22“. Nad nimi je drobný červený květinový dekor. Podmalba byla v září 1970 konzervována Hertou Orlíkovou.

15/ Ukřižovaný Kristus

1. i. č. 662, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. starý muzejní fond
4. 42,5x32,5 cm
5. 34,5x24 cm
6. Podmalba [15] zachycuje ukřižovaného Ježíše Krista na černém kříži. Samotný kříž se nachází jakoby na oltáři doplněném nápisovou deskou IHS a dvěma ozdobnými vázami po stranách. Autorství přisuzují malíři zalomených obočí nejen díky barevnému ladění do jasně zelené, modré a červené, ale také díky obdobnému kříži na podmalbě ve sbírkách MZM.²¹⁴

16/ Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem

1. i. č. 7965, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Žďánice, Brněnsko a Boskovicko, malíř vysoko vyklenutých obočí, 1/2 19. století
3. státní nákup Národní muzeum Praha, 1967

---

²¹⁴ Stejný kříž včetně svého zdobení, roušky Krista a jeho tělesných proporcí a nápisové desky na oltáři IHS s růžovými flíčky najdeme u podmalby Ukřižovaný Kristus mezi Ježíškem a Janem Křtitelem i. č. MS 431 ze sbírek MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 191.

4. 53x34,5 cm

5. 46x27,5 cm

6. Hlavní část výjevu [16] zabírá ukřižovaný Kristus v tmavomodré roušce, kdy na levé straně stojí Panna Maria Bolestná v červeném rouchu s jedním mečem v srdci a na pravé sv. Jan v hnědém rouchu. Pozadí je tmavě modré. Dle kompozice, barevnosti pozadí, kříže i figur, nadále podle výrazů v obličejí Panny Marie a sv. Jana, podle černých linek u úst Ježíše Krista a především podle obočí bych usuzovala, že podmalba je z dílny mistra malíře vysoko vyklenutých obočí.²¹⁵ V květnu 1967 byla podmalba konzervována Hertou Orlíkovou.

17/ Ukřižovaný Kristus

1. i. č. 38738, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Ždánice, Brněnsko a Boskovicko, ½ 19. století

3. koupě Marie Nešporová, Rožnov p. R., 1984

4. 42x34 cm

5. 35,5x27,5 cm

6. Zrcadlový obraz [17] pochází s největší pravděpodobností z okruhu brněnských zrcadlových obrazů, jelikož obdobnou kompozici i propracování kříže, na němž je Kristus ukřižován, stejně jako dolní černou nápisovou desku s nápisem „S. Kreuz Christi“ nalezneme u i. č. MS 188 či MS 189 ze sbírek MZM.²¹⁶ Kříž je součástí oltáře a v pozadí doplněn florálním dekorem. Na bílém lístku byla poznámka, že původem je podmalba z Nového Hrozenkova a byla koupena do dané domácnosti na pouti.

18/ Ukřižovaný Kristus a Arma Christi

1. i. č. 613, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 4,5x32,5 cm

5. 36,5x25 cm

6. Podmalba [18] znázorňuje ukřižovaného Krista se znaky umučení. Kompozičně výjev odpovídá i. č. MS 228²¹⁷ odkazující na malíře zalomených obočí, jehož dílna je

---

²¹⁵ Podobné znaky ve stejném výjevu se nalézají u i. č. MS 703 ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 147.

²¹⁶ Viz ibidem, s. 159.

²¹⁷ Viz ibidem, s. 176.

lokalizována do severní Moravy. Vzhledem k provedení, kdy jsou zřetelné přetahované okraje a nepřílišná zručnost malíře, bych však autorství malíři zalomených obočí nepřisuzovala. Neodpovídá mu ani použitou škálou barev. Jediné patrné je, že autor vycházel ze stejné šablony, mohlo se tak například jednat o nějakého jeho žáka či učně.

19/ Boží hrob

1. i. č. 787, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. nemá rám
5. 27,5x36,5 cm
6. Podmalba [19] je velmi poničena a také těžce čitelná, ale výjevem si můžeme být jisti. Znázorňuje Boží hrob po krajích se dvěma anděly. Obraz spadá do sklářských obrazů se zrcadlovým pozadím ze severních Čech, což poznáme díky výbrusům, květinovému dekoru a jednomu z typů obličejových rysů.

20/ Boží hrob

1. i. č. 4087, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 42,5x32,5 cm
5. 36,5x25,5 cm
6. Sklářský obraz [20] se zrcadlovým pozadím zdobený výbrusy a leptáním náleží do produkce severních Čech, což můžeme usuzovat z obdobné barevnosti i obličejových typů jako u předešlé podmalby i. č. 787 [19]. Vyobrazuje Boží hrob na výšku s nápisovou deskou „S. Crab. ic.“.

21/ Boží hrob

1. i. č. 8444, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. nákup z Antikvy, 1967
4. 41,5x57,5 cm
5. 32x48 cm

6. Boží hrob [21] nesen dvěma anděly je doplněn okřídlenými hlavami tří andílků. Nahoře na hrobu se nachází stranově souměrně umístěné svícny, monstrance a vázy, kdy uprostřed je kříž s trnovou korunou a několika Arma Christi, konkrétně se jedná nejspíše o kopí, tyč s houbou, důtky a poslední vypadá jako zvon, ale možná se jedná o obrácený kalich. Celý výjev je laděn do červené, šedomodré a zlaté. Obraz byl v říjnu 1970 konzervován Hertou Orlíkovou.

22/ Boží hrob a adorace svátosti oltářní

1. i. č. 38876, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí či jeho okruh, 1830-1885
3. koupě Miroslav Zajíc, Valašské Meziříčí, 1984
4. 41,5x57,5 cm
5. 35,5x52,5 cm
6. Celá podmalba [22] je laděna do zelené, červené a žluté. Nejen tím, ale i typickým šrafováním váz či podstavců, květinovým dekorem a v neposlední řadě obočím lze přisuzovat obraz malíři zalomených obočí.²¹⁸ Obrázek na skle je do posledního místa zaplněn květinovým dekorem, ať už nacházejícím se na božím hrobu, kolem monstrance, tak na pozadí, až bychom mohli usuzovat o efektu horror vacui. Dole se objevuje nápis „Das heilige grab.“, nicméně zde spíše stálo „Das heilige grab“ neboli „Boží hrob“, ale časem přímka písmena „i“ vybledla. Na bílém lístku byla poznámka, že podmalba je po Janu Dudovi (1823-1916), který jej měl po svém otci.

5.1.1.3 Nejsvětější trojice

23/ Sv. Trojice bolestná

1. i. č. 626, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, 2/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 52x37,5 cm
5. 44,5x30,5 cm

---

²¹⁸ Podobně zachycený Boží hrob, avšak s jinou kompozicí i doplňky, se nachází např. na podmalbě i. č. MS 810 ze sbírkového fondu MZM. Viz ibidem, s. 188.

6. Podle květinového dekoru můžeme určit, že podmalba [23] pochází z jedné z dílem v oblasti Ždánice, bohužel vzhledem ke špatné čitelnosti obrázku, především obličejových partií, již nelze určit konkrétního mistra. Nejspíše malíř použil špatně namíchané barvy s nedostatkem pojiva a tak se podmalba oloupala. Podobný jev oprýskání, barevnost i květinový dekor je u Panny Marie Pomocné pasovské i. č. MS 437 z MZM.²¹⁹ Dole je vlnovkou oddělená zlatá nápisová deska „S: S: S: Trinitas“.

24/ Sv. Trojice bolezná

1. i. č. 2152, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, malíř huňatých obočí a jeho okruh, ½ 19. století
3. koupě obec Špičky, 1960
4. 53x40 cm
5. 44x31,5 cm
6. Trůn milosti [24] je laděn do červené, modré a žluté. Bůh má za hlavou odstupňovanou mandorlu se zlatým trojúhelníkem. Holubice Ducha svatého se nachází ve žlutém medailonu se zlatým pozadím děleným černou linií, obdobně jako u mandorly. Tyto znaky a zároveň typické obočí i květinový dekor odkazuje na malíře huňatých obočí.²²⁰

25/ Sv. Trojice bolezná

1. i. č. 3564, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. západní Slezsko, konec 18. století - 1/3 19. století
3. koupě Antonín Mück, Střítež nad Ludinou, 1965
4. 51x36 cm
5. 42x26,5 cm
6. Výjev [25] Boha-Otce s ukřižovaným Ježíšem Kristem a holubicí Ducha svatého je umístěn na světle modrém pozadí s bohatým květinovým dekorem tvořeným jabloňovými květy s tulipány a slézovými květy růží v barvách rumělky, bílé a okrové. Právě pozadím a květinovým dekorem je podmalba podobná těm ze západního

---

²¹⁹ Viz ibidem, s. 164.

²²⁰ Kompozicí, stejnými znaky i barevností je obdobná podmalba i. č. MS 434 ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 134.

Slezska.²²¹ Do této oblasti jsem podmalbu zařadila i díky stínování obličejů červení s inkarnátem.

26/ Sv. Trojice bolestná

1. i. č. 4079, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 43,5x30,5 cm
5. 35,5x22,5 cm
6. Na šedém pozadí, snad snažícím se o napodobení skleněných podmaleb, se nalézá svatá Trojice bolestná [26] pouze v červené a zlaté barevné škále. Obličejové rysy, především ostře hranatá brada Krista a jeho až barokní účes nejsou nikterak typické pro žádného malíře známého na území Moravy. Obočí Krista vykazuje znaky malíře zalomených obočí, avšak obočí Boha Otce je jakoby malováno jinou rukou.

27/ Sv. Trojice bolestná

1. i. č. 8220, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Slezsko, konec 18. století?
3. koupě Helena Černocká, Praha, 1967
4. 37x27 cm
5. 29,5x19 cm
6. Dle světle modrého pozadí a jabloňových květů s rozprsky bychom mohli usuzovat o zařazení podmalby [27] do lokality Slezska, nejspíše západního.²²² Podmalba znázorňuje svatou Trojici bolestnou v nebeské sféře, kdy je znak trojúhelníku použit hned dvakrát – místo svatozáře Boha Otce a coby medailon, v němž se nachází holubice Ducha svatého. V inventární knize stála poznámka, že pochází z Rusavy. Obrázek byl v srpnu 1970 konzervován Hertou Orlikovou.

28/ Sv. Trojice vítězná

1. i. č. 11660, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. západní Slezsko, Javornicko?, 19. století

---

²²¹ Podobný dekor a obličejové stínování je např. na i. č. H4-78241 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 181. Nebo také na i. č. H4-3730 z NM. Viz ibidem, s. 182. Obě podmalby znázorňují Jaroměřický mandylion.

²²² Obdobný dekor je na podmalbě sv. Antonína Paduánského i. č. H4-49476 z NM. Viz ibidem, s. 20.

3. nákup z Antikvy, 1968

4. 42,5x33,5 cm

5. 35x25 cm

6. V rámci sbírek VMP se jedná o jediný typ svaté Trojice vítězné [28], tedy že Bůh Otec sedí naproti Ježíši Kristu, který přidržuje kříž na svých bedrech a nad nimi se vznáší holubice Ducha svatého v květinovém věnci. Pozadí znázorňuje nebeskou sféru s mraky. Dle stylu svatozáří tvořené pouze bílými tahy štětcem jako je tomu u sv. Josefa pěstouna s i. č. MS 556²²³, jsem zařadila podmalbu do západního Slezska. Světle modré pozadí stejně jako květinový věnec kolem holubice této oblasti také odpovídá. Styl písma nápisové desky je totožný jako u sv. Filomény i. č. MS 411²²⁴. Na nápisové desce zde stojí „Dreifaltigkeit Erbarme dich unser“, tedy „Nejsvětější Trojice smiluj se nad námi“. Podmalba byla v říjnu 1970 konzervována Hertou Orlíkovou.

29/ Sv. Trojice bolezná

1. i. č. 11786, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Mlýnský dolina, Obytný dům z Trojanovic

2. jihočesko-rakouské pohraničí, Pohoří – Sandl, ½ - ¾ 19. století

3. nákup z Antikvy v Olomouci, 1968

4. 30,5x23 cm

5. 25x17 cm

6. Podmalbu [29] řadím do výrobních středisek Pohoří-Sandl díky modrému odstínování trojúhelníku, svatozáře a medailonu. Zároveň i kompozičně, červení pláště Boha Otce a jeho zlatou korunou s křížkem, vlasy a vousy, stejně jako obočím odpovídá vyobrazení sv. Trojice s i. č. MS 50.²²⁵ Květinový dekor je taktéž typický pro tuto oblast.

30/ Sv. Trojice bolezná

1. i. č. 12276, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě Věk. Jurčík, Říkovice, 1968

---

²²³ Viz Kalinová (pozn. 43), s. 231.

²²⁴ Viz ibidem, s. 234.

²²⁵ Viz ibidem, s. 277.

4. 49x39 cm

5. 39x29,5 cm

6. Trůn milosti [30] v tomto provedení i barevnosti není nikterak typický pro žádný styl některého výrobního střediska v českých zemích dle dostupných souborných katalogů, z nichž jsem čerpala. Podmalba v zářivých, až křiklavých červených, zelených, žlutých a modrých barvách však sleduje klasicky kompozičně daný typ sv. Trojice bolestné.

5.1.1.4 Zobrazení Krista

31/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. 1138, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 37,5x27 cm

5. 30,5x20cm

6. Jediná grisaillová podmalba [31] ve sbírce VMP je právě znázornění Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Ježíš rozevívá rukami se znaky umučení své roucho, abychom jeho srdce viděli. Pod ním je nápis „Herz Iesu“ čili „Srdce Ježíšovo“.

32/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. 4084, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Morava, malíř zalomených obočí nebo jeho okruh, 2/2 19. století

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 43,5x32 cm

5. 35,5x24 cm

6. Přiřazení autorství malíři zalomených obočí je zřejmé právě z obočí, ale i užití rumělky a jasné zelené barvy. Kolem Ježíšovy hlavy [32] s šedými vousy i vlasy je ornamentální dekor.

33/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. 4215, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě Štěpánka Rachtavová, Přerov, 1966
4. 46x36,5 cm
5. 39x29,5 cm
6. Na černém pozadí vidíme Ježíše [33] odhalujícího si své červeno-modro-zelené roucho, abychom spatřili Nejsvětější Srdce. Svatozář je provedena stříbrnou barvou. V červenci 1967 obraz konzervovala Herta Orlíková.

34/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. 15443, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. nákup starožitnosti Denisova č. 47, Olomouc, 1970
4. 56x45,5 cm
5. 46,5x36,5 cm
6. Sklářský obraz [34] se zrcadlovým pozadím zdobený výbrusy a leptáním řadíme do produkce severních Čech. Ježíš v modročerveném rouchu se nachází ve vybrušované edikule doplněné malovaným květinovým dekorem typickým pro tuto oblast.

35/ Ecce homo

1. i. č. 525, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko - Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 33x23,5 cm
5. 27x17 cm
6. Ježíš Kristus s trnovou korunou [35] a třtinou v ruce je oděn v purpurovém plášti. Svatozář má červenou a je zachycen v medailonu s černým pozadím. Ten je doplněn květinovým ornamentem v rozích obrazu. Podmalba spadá do produkce dílen v Kaiserswalde.²²⁶ V inventární knize bylo uvedeno, že byla získána od „Duše“, což snad může odkazovat na Ferdiše Dušu.²²⁷ Je zde nepatrná možnost, že, vzhledem

²²⁶ Totožné vyobrazení Ecce homo v medailonu je u i. č. MS 459 ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 223.

²²⁷ Ferdiš Duša (1888-1958) byl malíř a grafik, který zahájil činnost malířny v Rožnově p. R., avšak po neshodách s bratry Jaroňkovými odešel a stal se v roce 1913 vedoucím terapeutické hračkářské dílny v abstinčním sanatoriu ve Velkých Kunčicích, kde založil i keramickou dílnu. Po návratu z vojny odkoupil vybavení této zaniklé dílny a věnoval se malbě porcelánu ve Frýdlantu nad Ostravicí. Sám si vyzkoušel malbu na skle na cyklu o Jánošíkovi. In: Jana Tichá - Petr Lidák et al., *Malovaná jizba*.

k tomu, že si sám Ferdiš Duša vyzkoušel malbu obrázků na skle, vytvořil i tuto podmalbu coby kopii. Avšak ve sbírkách VMP se žádná podobná podmalba nenachází.

36/ Kristus u sloupu

1. i. č. 3563, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, 2/2 19. století?
3. koupě Antonín Mück, Střítež nad Ludinou, 1965
4. 55,5x40,5 cm
5. 49x32 cm
6. Kristus u sloupu [36] je oděn do červeného roucha. Kolem svatozáře má typické trojúhelníkově soustředěné paprsky doplněné bílými hvězdami. Soustředěné paprsky do trojúhelníků jsou charakteristické pro oblast Frýdecka, bílé hvězdy coby svatozář však pro oblast Javornicka a obočí Ježíše Krista připomíná malíře zalomených obočí. Objevují se zde tedy tři prvky typické pro různé oblasti, a proto je určení relativně obtížné. Květinový dekor proveden v tmavomodré a červené s modrými paprsky kolem květů a zelenými lístky ohraničující výjev však odpovídá tomu, jenž se používal ve východním Slezsku, oblasti Frýdecka, a proto jsem tuto podmalbu zařadila zde. Malíř se však pravděpodobně inspiroval i vlivy odjinud. Podmalbu v srpnu 1970 konzervovala Herta Orlíková.

37/ Ecce homo

1. i. č. 4086, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, 1/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 41,5x33 cm
5. 35x26,5 cm
6. Podmalba [37] spadá do sklářských obrazů se zrcadlovým pozadím, jejíž edikula je řešena leptáním a výbrusy. Ježíš Kristus jako Ecce homo svírá třtinu a má oděn v oranžový plášť. Pozadí doplňuje květinový dekor.

38/ Ecce homo

1. i. č. 4095, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

---

Umělecké řemeslo a užité umění ve sbírkách Valašského muzea v přírodě (18.-1. polovina 20. století), Rožnov pod Radhoštěm 2012, s. 18-19.

2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32,5x25 cm
5. 25,5x17,5 cm
6. Podmalba [38] může znázorňovat jak Ecce homo, tak Nejsvětější Srdce Ježíšovo, ale je nejspíše z původní velikosti uřezána a tak nezobrazuje celý výjev. Kolem Ježíšovy svatozáře jsou šmolkově modré tahy seskupené do trojúhelníků, což odkazuje na oblast Frýdecka, konkrétně na skupinu se šmolkově modrým koloritem.²²⁸ Obraz byl v dubnu 1967 konzervován Hertou Orlikovou.

39/ Jaroměřický mandylion

1. i. č. 625, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 58,5x45 cm
5. 48x35 cm
6. Podmalba [39] vyobrazuje Jaroměřický mandylion s obličejem Krista v podkovovité aureole. Tento je na světlemodrém pozadí protkaném červeným nepravidelným mřížkováním s bílými a zelenými soustředěnými tečkami do snad malých květů. Inkarnát je narůžovělý a mandylion s podkovovitou aureolou je zlatý a stříbrný doplněný růžovými detaily. Pod ním je již bohužel nečitelná páska, z níž lze rozeznat pouze první slovo „Effigies“ neboli podoba. Podmalba není žádným svým znakem, ani barevností podobná jakékoliv jiné, s nimiž jsem se v rámci bádání setkala.

5.1.2 Mariánské motivy

Mariologický cyklus zobrazuje Pannu Marii především jako matku Ježíše Krista a to ve dvou formách – madony a piety. Velmi často malby odkazují k nejslavnějším poutním typům. Občas je možné se setkat se znázorněním Nanebevzetí Panny Marie, jejího zasnoubení či korunování.

---

²²⁸ Stejně řešenou svatozář má např. Výuka Panny Marie i. č. N 210 ze sbírek SZM. Viz Kafka (pozn. 51), s. 158.

5.1.2.1 Madona

40/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 584, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. starý muzejní fond
4. bez rámu
5. 32x25 cm
6. Na podmalbě [40] je vyobrazena Panna Maria typu eleusa, kdy se Ježíšek tiskne tváří k Panně Marii. Vzhledem k zalomenému obočí, je přiřazení k mistru zalomených obočí zřejmé.²²⁹ Podmalba je bohužel značně poničena, má opadanou barevnou vrstvu. Je laděna do modrých, zelených a červených tónů se světle modrým pozadím. V inventární knize byla poznámka „dar od Duše“, kdy se opět možná naráží na osobu malíře a grafika Ferdiše Dušu jako u podmalby i. č. 525 [35].²³⁰

41/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 618, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, 2/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 52x38,5 cm
5. 43,5x30,5 cm
6. Obrázek na skle [41] je velmi těžce čitelný, v podstatě celou hlavní část včetně obličejů již nevidíme díky oprýskané barevné vrstvě. Je však velice podobná i. č. MS 437 z MZM také s Pannou Marií Pomocnou, která byla taktéž malována evidentně nekvalitně namíchanými barvami s pojídlem, jelikož je nečitelná v obdobných částech.²³¹

42/ Panna Maria s Ježíškem

1. i. č. 622, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond

---

²²⁹ Kompozičně odpovídá podmalbě Panně Marie Pomocné i. č. MS 480 z MZM, ornamentální výzdobou spíše podmalbě s Ukřižovaným Ježíšem i. č. 431. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 191

²³⁰ Viz pozn. 227.

²³¹ Viz Kalinová (pozn. 43), s. 164.

4. 31,5x23,5 cm

5. 25x17 cm

6. Na bílém pozadí je bez jakéhokoliv rámování a s minimálním modročerveným dekorativním ornamentem v horní části vyobrazena Panna Maria s Ježíškem [42]. Typově vzhledem ke znázornění šatů Panny Marie i Ježíška do tvaru trojúhelníku bychom mohli uvažovat o Panně Marii mariazellská. Vzhledem k jakémusi žezlu v její ruce snad o Panně Marii křtinské. Každopádně ani jeden typ zcela neodpovídá danému znázornění. Podmalbu v červenci 1967 konzervovala Herta Orlíková.

43/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem

1. i. č. 3516, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek

2. Slovensko?

3. koupě M. Spáčilová, Kroměříž, 1965

4. 35,5x46,5 cm

5. 29x39 cm

6. Podmalba [43] může působit až dojmem horror vacui, vzhledem k jejímu kompletnímu zaplnění. Většinu plochy zabírá stylizovaný kostel provedený v modrých, žlutých a červených barvách, avšak použitých velice „strakatě“, až na pozorovatele působí kýčovitě. Nad kostelem se vznáší Panna Maria mariazellská v červenomodrém rouchu s Ježíškem. Obrázek je doplněn nezvyklým až naivně působícím květinovým dekorem. V inventární knize byla poznámka „původem od Vrbového“, což by podporovalo mou myšlenku, že podmalba spadá do slovenské tvorby, kdy rysy v obličejí připomíná např. i. č. MS 630²³²ze 2/3 19. století, zatímco svou barevností a zaplněním plochy naopak tvorbu konce 19. a počátku 20. století.

44/ Panna Maria čenstochovská

1. i. č. 4076, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 40,5x30 cm

5. 33,5x23 cm

---

²³² Viz ibidem, s. 243.

6. Na černém pozadí se nachází typ černé madony Panna Maria čenstochovská [44]. Tento typ je tzv. hodegetria, kdy Panna Maria má na hlavě roušku – maforium a Ježíšek drží v levici knihu a pravici žehná. V tomto případě je podmalba laděna do modré, červené a zlaté. Zlaté jsou jak lemy šatů, tak aureoly a koruny.

45/ Panna Maria čenstochovská

1. i. č. 4077, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 42x31,5 cm

5. 35,5x25 cm

6. Na bílém pozadí se nachází Panna Maria čenstochovská [45] typická tmavou pleť a ukazující na Ježíška pravici, přičemž v levé ruce jej drží. Ježíšek pravici žehná, v levé má knihu a na této podmalbě vidíme i další znak hodegetrie – Ježíšek je bosý. Roucha jsou tmavě modrá s rumělkou a hojným použitím bílé do záhybů pláště. Aureoly mají zick-zack motiv, koruny jsou zlaté.

46/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem

1. i. č. 4101, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 33x24 cm

5. 26,5x16,5 cm

6. V černém medailonu na bílém pozadí se nachází Panna Maria mariazellská [46] nad poutním kostelem. Na rouchu má jak ona, tak Ježíšek mašli a na hlavách mají koruny. Svatozáře jsou bílé. Všechny hlavní znaky podmalby od medailonu, před florální dekor a nápisovou pásku až po barevnost a obočí odpovídají mistru zalomených obočí. Nápisová páska má na krajích psaníčka a obsahuje text „Maria Ze“.

47/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 4104, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 48,5x40 cm

5. 41x32 cm

6. Obrázek [47] je laděn do červené a modré se zelenými detaily. Zobrazuje Pannu Marii typu eleusa s Ježíškem tisknoucím se tváří k Panně Marii. U podmalby pozorujeme přetahování barevných ploch přes kontury a to jak u ústřední dvojice, tak pozadí, a proto lze snad uvažovat o méně zdatném malíři.

48/ Panna Maria čenstochovská

1. i. č. 4105, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 59x44 cm

5. 51x36 cm

6. Na tmavomodrém pozadí je Panna Maria typu hodegetria [48]. Květinový dekor se objevuje i na šatu Panny Marie, který je bílý s červenými květy, šat Ježíška je červený. Květinový dekor tvoří věnec kolem svatozáří obou postav. Podmalba byla v srpnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

49/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 8423, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Ždánice, malíř huňatých obočí, ½ 19. století

3. z majetku D. L. Rutteho, Gottwaldov, 1967

4. 58,5x42,5 cm

5. 48,5x32,5 cm

6. Dle stylu obočí, ale také květinového dekoru²³³ lze přiřadit autorství malíři huňatých obočí. Na obraze [49] převládá červená, modrá a žlutá barva. V inventární knize byla poznámka, že podmalba pocházela z Horní Lhoty. Byla konzervována v říjnu 1970 Hertou Orlíkovou.

50/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem

1. i. č. 8424, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. jihočesko-rakouské pohraničí, Pohoří – Sandl, ½ 19. století

3. nákup z Antikvy, 1967

---

²³³ Obdobný dekor a výraz ve tvářích je např. na i. č. MS 338 Sv. Barbora a sv. Jan Nepomucký ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 133.

4. 48x36 cm

5. 40,5x28,5 cm

6. Modré odstupňování na oblaku je typické pro oblast Pohoří-Sandl, stejně jako užitý květinový dekor. Podobný typ Panny Marie mariazellská nad poutním kostelem je u i. č. MS 12²³⁴ ze souboru MZM. Dolní polovina pozadí je žlutá, horní bílá a Panna Maria s Ježíškem [50] jsou na oblaku vznášejícím se nad kostelem. Na kartonu této podmalby bylo napsáno, že se jedná o Pannu Marii svatohorskou, což je také možností vzhledem k podobnému typu jako je mariazellská a neurčitým typem architektury kostela.

51/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 11661, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. západní Slezsko, Javornicko, $\frac{2}{3}$ 19. století

3. nákup z Antikvy, 1968

4. 32,5x22 cm

5. 24,5x14,5 cm

6. Světle modré pozadí [51], bílé hvězdy kolem svatozáří Panny Marie a Ježíška, výraz v obličejích a typ nápisové desky odpovídá javornické skupině v západním Slezsku.²³⁵ Drapérií i zcela stejnými znaky v obličejích se jedná o stejného malíře jako u i. č. 11660 sv. Trojice vítězná [28]. Na nápisové desce je text „Maria die immerwährende hilf.“ neboli Maria věčné pomoci. V září 1970 byla podmalba konzervována Hertou Orlíkovou.

52/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 17404, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, $\frac{1}{2}$ 19. století

3. koupě Jaroslav Bilík, Valašské Meziříčí, 1971

4. 31x23 cm

5. 26x17,5 cm

6. Jedná se o sklářský obraz [52] se zrcadlovým pozadím, kdy je edikula zdobená pomocí techniky leptání a vybrušování. Uprostřed ní se nachází Panna Maria

---

²³⁴ Viz ibidem, s. 262.

²³⁵ Stejně znaky vykazuje např. Sv. Filoména i. č. MS 411 z MZM. Viz ibidem, s. 234.

Pomocná.²³⁶ Dole pod výjevem je již téměř nečitelný nápis, z nějž lze rozluštit písmeno „M“ a na konci „a“, domnívám se, že zde byl podle délky místa mezi nimi a tmavším skvrnám, nápis „Maria“.

53/ Panna Maria s Ježíškem

1. i. č. 37656, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století?
3. koupě Jan Orság, Karolinka, 1984
4. 32x22 cm
5. 26x16 cm
6. Obraz [53] na zrcadlovém pozadí svou ornamentální výzdobou²³⁷ odpovídá tvorbě severních Čech, avšak svou barevností laděnou do zlaté a oranžové spíše tvorbě moravských zrcadlových obrazů z oblasti Ždánice, Brněnska a Boskovicka z ½ 19. století. Na bílém lístku byla informace „z majetku rodiny Cyrila Országa“. Na černé nápisové desce je bílý nápis „S. Maria“.

54/ Panna Maria s Ježíškem

1. i. č. 3569, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Zd. Kafka, Brno, 1965
4. 57x42,5 cm
5. 32,5x47,5 cm
6. Tato madona [54] je nejspíše špatně vyložená Panna Maria svatotomášská. V systému Bach jsou u podmalby uvedeny informace „zn. malíře MP, letopočet 1809“, k čemuž bych byla velmi skeptická. Podíváme-li se na Madonu svatotomášskou, jasně zde vidíme obdobně písmena MP²³⁸, které představují řeckou zkratku sousloví Matka Boží, stejně jako další písmena řecké abecedy. Jedná se jednoznačně o typ hodegetria, kdy Panna Maria ukazuje na Ježíška, který pravou rukou žehná. V levé by měl držet svitek, na této podmalbě však drží lilii. V horních rozích jsou téměř nezřetelné hlavy andělíčků. V červenci 1967 byla podmalba konzervována Hertou Orlíkovou.

---

²³⁶ Obdobný výjev se nalézá u podmalby i. č. MS 158 Panna Maria Pomocná z MZM. Viz ibidem, s. 201.

²³⁷ Podobně zdobený vrch edikuly tečkami je u Sv. Floriána i. č. MS 176 z MZM. Viz ibidem, s. 208.

²³⁸ Panna Maria svatotomášská je např. na i. č. MS 322 v MZM, avšak stranově obrácená. Viz ibidem, s. 149.

5.1.2.2 Pieta

55/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 617, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 61,5x46,5
5. 52x36,5 cm
6. Pieta [55] se sedmi meči v srdci a mrtvým Ježíšem Kristem na svém klíně je umístěna ve zlatém medailonu na černém pozadí. Medailon je v rozích zdoben bohatým květinovým dekorem. Samotná scéna uvnitř medailonu je představena díky řaseným „závěsům“. Madona má bohatě zdobený červený šat s modrým pláštěm.

56/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 629, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. západní Slezsko, grafická skupina, 2/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 41x30,5 cm
5. 35x25 cm
6. Díky několika důležitým znakům lze podmalbu [56] přiřadit grafické skupině působící v západním Slezsku. Kromě typické výrazné a jasné barevnosti s modrým odstínovaným pozadím téměř bez černých kontur, se jedná také o promalovanou drapérii kapkovitým stylem. Hlavním znakem grafické skupiny je však prokreslování takových detailů jako jsou i řasy.²³⁹ Celý výjev piety je v osmiúhelném medailonu na bílém pozadí. Pod ním je nápis „Betäubte Mutter.“

57/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 821, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko 2/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 32,5x24,5 cm

---

²³⁹ Tyto znaky vykazuje např. i Sv. Barbora i. č. N 53 ze sbírek Regionálního muzea Litomyšl. Viz Kafka (pozn. 51), s. 157.

5. 25,4x17,5 cm

6. Na bílém pozadí je výjev [57] Panny Marie s mrtvým Kristem, za nimiž se nalézají kříž. Ze žlutého srdce Panny Marie vybíhá sedm velmi jednoduše podaných modrých mečů. Její tvář není moc promalována na rozdíl od obličeje Krista. Kvůli absenci kontur například zcela splývá její ruka s tělem Krista nebo její obličej s bílou rouškou, která volně přechází v bílé pozadí. Díky převažující modré a také slzovitě modrému dekoru nad celým výjevem podobným jako u i. č. 4099 Neposkvrněného Srdce Panny Marie [66], lze uvažovat o původu z oblasti Frýdecka, konkrétně snad o skupině se šmolkově modrým koloritem. Podmalba byla v červenci 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

58/ Pieta

1. i. č. 1137, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 39,5x29,5 cm

5. 32,5x21 cm

6. Kvůli značně opadané barevné vrstvě je podmalba [58] špatně čitelná, avšak ústřední motiv lze stále rozeznat. Jedná se o Pannu Marii v červenomodrém šatu s mrtvým Kristem, kterého drží oběma rukama.

59/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 2816, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Ždánice, malíř huňatých obočí, 1/2 19. století

3. koupě J. Kromsian, Mistřice u Uherského Hradiště, 1963

4. 48,5x37 cm

5. 42x30 cm

6. Tuto pietu [59] můžeme díky typickému obočí a květinovému dekoru přiřadit malíři huňatých obočí²⁴⁰. Panna Maria je oděna v červený šat s černou rouškou, oběma rukama přidržuje mrtvého Krista. V srdci má zabodnuto sedm mečů. Oba mají bohatě zdobené koruny.

---

²⁴⁰ Obdobné znaky včetně černé nerovné linie na žlutých detailech se nachází např. u Trojice bolestné i. č. MS 434 z MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 134.

60/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 4078, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 40,5x29 cm
5. 36,5x25 cm
6. Pieta [60] se sedmi zlatými meči zabodnutými do oblasti srdce, které však není znázorněno, drží na klíně mrtvého Ježíše. Za ní se nachází kříž a kolem něj žlutozelený květinový dekor. Pod nimi lze spatřit náznak zeleného kopečku, a proto se můžeme domnívat, že se jedná o scénu přímo odehrávající se na vrchu Golgoty.

61/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. 8426, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. střední Slovensko, 2/3 19. století
3. nákup z Antikvy, 1967
4. 48x38 cm
5. 40x30,5 cm
6. Dle nezvyklých výrazů v obličejí, liniích a konturách, kdy je výrazný obrys obličeje včetně ucha, očí a nosu, za to ústa téměř nečitelná, usuzují, že se jedná o tvorbu [61] středního Slovenska. Odkazuje na to např. i černě ztvárněný fous dvěma linkami pod nosem Krista.²⁴¹ V obraze převažuje jasně červená a modrá barva se zlatými detaily. Panna Maria má ve zlatém srdci zabodnuto sedm zlatých mečů, které jakoby na svých koncích hoří červení. Mé tvrzení o původu ze středního Slovenska utvrzuje i poznámka z inventární knihy, že podmalba pochází od Trnavy. V říjnu 1970 byla konzervována Hertou Orlikovou.

62/ Pieta

1. i. č. 9762, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, malíř huňatých obočí, 1/2 19. století
3. nákup z Antikvy, 1968
4. 51x37,5 cm
5. 43x29 cm

---

²⁴¹ Obdobné obličejové zkratky najdeme např. u Srdce Ježíšova a Mariina i. č. MS 263. Viz ibidem, s. 241.

6. Podmalba [62] se snaží o napodobení sklářských obrazů stříbrným malovaným pozadím. Na něm se ve zdobené edikule nachází výjev Panny Marie s mrtvým Kristem na obláčku. Dle obočí i květinového dekoru přiřazuji podmalbu malíři huňatých obočí. Obraz je laděn do jasně červené a žluté s tmavě zelenou a modrými detaily.

5.1.2.3 Zobrazení Panny Marie

63/ Immaculata

1. i. č. 553, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm

2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století

3. starý muzejní fond

4. 41x33 cm

5. 36x28,5cm

6. Podmalba [63] znázorňuje Pannu Marii coby Immaculatu. Oděna je ve žlutobílém rouchu s modrým pláštěm, stojí na hadovi obtáčejícím se kolem země, který má v tlamě květinu a na hlavě korunku. Zároveň je zobrazena na zlatém půlměsíci. Spodní část pozadí naznačuje oblaky nebeskou sféru. V horních rozích je květinový dekor. Díky výrazu v obličeji a typickému květinovému dekoru můžeme podmalbu přiřadit tvorbě v oblasti Kaiserswalde.²⁴² Obraz byl v červnu 1967 konzervován Hertou Orlíkovou.

64/ Korunovace Panny Marie

1. i. č. 585, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 33,5x23,5 cm

5. 275x17,5 cm

6. Na výjevu [64] korunovace Panny Marie se v nebeské sféře nalevo nachází Kristus s křížem, který pravicí žehná Panně Marii, napravo je pak Bůh Otec, jenž v levici drží žezlo. Panna Maria je pod nimi oděna v červenomodrém rouchu. Všichni mají velmi

---

²⁴² Obdobné znaky najdeme např. u Panny Marie Bolestné i. č. MS 639 ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 224.

dobře propracované a vystínované tváře i oděvy. Na celou scénu shora dohlíží holubice Ducha svatého. Pod nimi je na černé nápisové desce zlatý nápis „S. Krönung Maria“.

65/ Korunovace Panny Marie

1. i. č. 602, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, 1/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 31,5x23 cm
5. 25,5x17 cm
6. Na sklářském obraze [65] se zrcadlovým pozadím je výjev korunovace Panny Marie. Celý je laděn do typické žlutooranžové barvy právě pro oblast severních Čech, doplněný jasnou zelenou a tmavě modrou²⁴³. Ústřední scéna se nachází ve sklářsky vybrušované a leptané edikule. Ježíš Kristus i Bůh Otec jsou zachyceni, jak zrovna pokládají korunu na hlavu Panny Marie. Všichni se již nachází v nebeské sféře a nad nimi je holubice Ducha svatého. Dole se nachází již špatně čitelný nápis „Krönung Maria“.

66/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie

1. i. č. 4099, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32x23,5 cm
5. 25,5x17 cm
6. Na podmalbě [66] spatřujeme Pannu Marii, z jejíž hrudi září její srdce. V levé ruce drží lilii. Celý obraz je laděn do modré barvy. Díky modrým tahům znázorňujícím svatozář a modrému kapkovitému dekoru v horní části obrazu řadím podmalbu ke skupině se šmolkově modrým koloritem.²⁴⁴

67/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie

1. i. č. 4214, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

---

²⁴³ Stejný výjev jen trochu jinak zpracován a v jiné barevnosti je u i. č. MS 142 z MZM. Viz ibidem, s. 199.

²⁴⁴ Obdobné šmolkově modré tahy místo svatozáře jsou u Výuky Panny Marie i. č. N 210 ze sbírek SZM. Viz Kafka (pozn. 51), s. 158.

2. jižní a střední Morava, malíř zvlněných obočí a jeho okruh, ½ 19. století?
3. koupě Ivana Šimíčková, Přerov, 1966
4. 54x39,5 cm
5. 43x30 cm
6. Podmalbu [67] s Neposkvřněným Srdcem Panny Marie jsem přiřadila malíři zvlněných obočí či někomu z jeho okruhu na základě typického obočí i linek kolem očí. Taktěž díky zdobnému ornamentu v horní části obrázku a díky bíle pojaté drapérii na modrém rouchu tlustšími rozmazanými tahy, jaké se nachází u Panny Marie Pomocné i. č. MS 649 ze sbírek MZM.²⁴⁵ Srdce Panny Marie je velmi propracované s probodnutým zlatým mečem a květinovým dekorem kolem něj, zároveň je zachyceno jako planoucí. Podmalba byla v červenci 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

5.1.3 Hagiografické motivy

Znázornění světců na obrázcích na skle bylo velice oblíbené. Rodiny si pořizovaly do svých domácností ochránce a patrony spojované jak s jejich křestními jmény, tak profesí. Mezi nejčtenější však patří ochránci rodiny – sv. Anna, sv. Josef, ochránci proti neštěstím – sv. Florián, sv. Jan Nepomucký nebo patroni tzv. dobré smrti – sv. Barbora. Velmi populární byla legenda o sv. Jenovéř zachycující čtyři kapitoly jejího života – Loučení sv. Jenovéř s manželem, Nalezení sv. Jenovéř, Návrat sv. Jenovéř na hrad a Pohřeb sv. Jenovéř.

68/ Sv. Alois

1. i. č. 586, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 32x24 cm
5. nemožno změřit
6. Tato podmalba [68] je v inventáři VMP označena jako sv. Antonín. Já bych však tuto identifikaci změnila na sv. Aloise. Sv. Antonín bývá obvykle zobrazován v hnědém mnišském rouchu s lilii a Ježíškem nebo s lilii a knihou. Světec na podmalbě

²⁴⁵ Viz Kalinová (pozn. 43), s. 138.

ikonograficky blíže odpovídá sv. Aloisi, oděnému v sutaně a rochetě bílé barvy. K atributům sv. Aloise patří taktéž lilie a kniha, ale zároveň i krucifix a lebka, které jsou na obrázku také zastoupeny. Pozadí je černé a kromě bílé barvy roucha a inkarnátu se objevuje ještě světle hnědá a žlutá. Můžeme si povšimnout, že v oblasti očí se malíř následnou malbou nestrefil zcela do kontur.

69/Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 612, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 37x27 cm
5. nemožno změřit
6. Výjev [69] sv. Anny učící Pannu Marii je umístěn do obdélného rámce, který je zdoben květinovým dekorem. Sv. Anna ukazuje Panně Marii v knize text, který je však nečitelný. Bohužel vzhledem k aktuálnímu uložení podmalby v expozici nebylo možné pořídit barevnou fotografii. Avšak podle dekorativního rámce by se mohlo jednat o podmalbu z jižní Moravy 2/2 19. století.²⁴⁶

70/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 4081, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 42x31 cm
5. nemožno změřit
6. Podmalba [70] zachycuje sv. Annu s knihou, jak učí Pannu Marii. Sv. Anna je oděna v tmavě zeleném šatu, Panna Marie v červenomodrém. Dolní plochu dokreslují dlaždice, na nichž obě stojí, horní naopak květinový ornament. Stejnou kompozici, tedy šablonu, nalezneme u i. č. MS 785²⁴⁷ ze západního Slezska, avšak dle modře malovaného dekoru obraz odpovídá spíše východnímu Slezsku.

---

²⁴⁶ Výjevy v rámci lemovaném na bílém pozadí květinovým dekorem jsou typické pro jižní Moravu, což můžeme spatřit např. u i. č. MS 396 Svatba v Káni Galilejské z MZM. Viz ibidem, s. 169.

²⁴⁷ Viz ibidem, s. 231.

71/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 4082, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 40x29 cm
5. 36x25 cm
6. Většinu plochy zabírá sv. Anna [71] v modrožlutém rouchu s knihou držící v pravé ruce a levou rukou objímající Pannu Marii. Kolem aureoly sv. Anny je mohutný květinový ornament²⁴⁸, díky němuž lze s největší pravděpodobností podmalbu přiřadit k tvorbě východního Slezska.

72/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 4083, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 42x32 cm
5. 35,5x25 cm
6. Podmalba [72] je v relativně špatném stavu, vypadá to, že barevná vrstva již není přichycena na skle ale spíše na podložce, a tudíž je podmalba i špatně čitelná. Na tmavém pozadí se závěsy se nachází sv. Anna držící knihu a učící Pannu Marii, která je zachycena z profilu.

73/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 4092, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, 1/2 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32,5x23,5 cm
5. 27x17,5 cm
6. Sklářský obraz [73] se zrcadlovým pozadím zachycuje v edikule sv. Annu jako učitelku Panny Marie²⁴⁹. Sklářské zdobení je již špatně čitelné, avšak malířsky provedený ústřední výjev je stále rozpoznatelný a září barevností zelené, žluté a červené.

---

²⁴⁸ Stejný se nachází u Panny Marie čenstochovské i. č. MS 413 ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 239.

²⁴⁹ Stejná scéna je na sklářském obrazu i. č. MS 714 z MZM. Viz ibidem, s. 207.

74/ Sv. Anna?

1. i. č. 4106, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 60,5x44,5 cm
5. 51,5x36,5 cm
6. Podmalba [74] pochází ze stejné oblasti jako i. č. 4105 s Pannou Marií čenstochovskou [48] vzhledem k tmavě modrému pozadí a totožnému dekorativnímu věnci v horní části. Bohužel se mi nepodařilo určit, o kterou oblast se jedná. Scéna byla muzeem určena jako sv. Anna s Pannou Marií. Jedná se však o první vyobrazení sv. Anny, které neobsahuje knihu, z níž by sv. Anna Pannu Marii učila. Nehledě na to, že oděv údajné sv. Anny svou barevností spíše odpovídá oděvu Panny Marie, a tak by se dalo uvažovat, že výjev možná zobrazuje Pannu Marii s Ježíškem. Podmalba byla v srpnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

75/ Sv. Antonín Paduánský

1. i. č. 3818, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ¼ 19. století
3. koupě Svatava Zezulková, Hážovice, 1965
4. 32,5x23,5 cm
5. 25,5x17,5 cm
6. Jedná se o sklářský obraz [75] s černým pozadím a zlaceným výbrusem typickým pro severní Čechy ¼ 19. století²⁵⁰. Ve zdobené červenožlaté edikule se nachází sv. Antonín s Ježíškem v náručí. Sv. Antonín drží lilii, zatímco Ježíšek má v pravé ruce křížek. Dole pod rámcem je nápis „S. Antonius“. V inventární knize byla poznámka, že původně podmalba pochází z Nového Hrozenkova.

76/ Sv. Antonín Paduánský

1. i. č. 4218, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. koupě Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32,5x23 cm

---

²⁵⁰ Obdobný rámeček i rozvržení podmalby najdeme např. u i. č. MS 131 Ježíšek ze sbírek MZM. Viz ibidem, s. 212.

5. 26,5x17,5 cm

6. Sklářský obraz [76], jehož edikula je zdoba výbrusem a leptáním, zachycuje sv. Antonína držícího v levé ruce jeho symbol – lilii, a v náruči Ježíška. Ten v pravé ruce svírá kříž. Pod sklářsky upraveným rámcem je vyleptán nápis „S. Antonius“. Obraz byl v červenci 1967 konzervován Hertou Orlikovou.

77/ Sv. Antonín Paduánský

1. i. č. 8425, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. nákup z Antikvy, 1967

4. 52,5x39,5 cm

5. 43,5x30,5 cm

6. Na tmavě modrém pozadí s dekorem červených tulipánů a slézových růží se nalézá sv. Antonín [77] v hnědém rouchu s lilii v jeho pravé ruce. Napravo je Ježíšek v bílé roušce a v ruce třímá říšské jablko. Podmalba byla v říjnu 1970 konzervována Hertou Orlikovou.

78/ Sv. Apolonie

1. i. č. 2153, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Ždánice, malíř huňatých obočí a okruh, ½ 19. století

3. koupě, obec Špičky

4. 53x40 cm

5. 44x31 cm

6. Díky obočí a květinovému dekoru lze podmalbu [78] přiřadit malíři huňatých obočí a jeho okruhu²⁵¹. Sv. Apolonie je zachycena v modročerveném šatu držící v levé ruce kleště se zubem. Kolem krku má pomocí teček vymalován náhrdelník a v uších náušnice. Účes je zdoben květinami a korunkou.

79/ Sv. Apolonie

1. i. č. 3819, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, ¼ 19. století

3. koupě Svatava Zezulková, Hážovice, 1965

---

²⁵¹ Např. i. č. MS 337 sv. Barbora z MZM. Viz ibidem, s. 131.

4. 32x23,5 cm

5. 25,5x16,5 cm

6. Sklářský obraz [79] s černým pozadím a zlaceným výbrusem z oblasti severních Čech představuje sv. Apolonii²⁵². Ta je znázorněna ve zdobeném červenozeleňém edikulovém rámci se zlatými doplňky. Samotná sv. Apolonie je oděna v zelenožluté roucho a v pravici třímá kleště se zubem. V levici drží ratolest jako symbol mučednické smrti. Poznámka v inventární knize odkazovala na původ z Nového Hrozenkova.

80/ Sv. Barbora

1. i. č. 628, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 55,5x42 cm

5. 46,5x33 cm

6. Sv. Barbora [80] v modročerveném šatu v pravici svírá kalich s monogramem IHS a v levici květinu. Šat je zdoben bílou kapkovitou drapérií, která by odpovídala grafické skupině západního Slezska, zároveň i svatozář tvořena velikým počtem bílých čar a jabloňové květy by tomu odpovídaly. Avšak nejsem si zcela jistá, jestli ji k této dílně zařadit, protože postrádá další znaky, jako je pestrá barevnost a propracování detailů včetně řas. Její účes je zdoben květy a korunkou.

81/ Sv. Barbora

1. i. č. 7984, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885

3. nákup z Antikvy, 1967

4. 33,5x23,5 cm

5. 26,5x17 cm

6. Sv. Barbora [81] je na černém pozadí umístěna ve čtvercovém rámu. Pod rámem je zlatá nápisová deska se dvěma psaníčky po krajích s nápisem „S. Barbara“. Kolem rámce je na bílém pozadí žlutočervený květinový dekor s modrými kapénkovými lístky. Podmalbu můžeme přiřadit k malíři zalomených obočí²⁵³ právě díky tomuto

²⁵² Rámecem i zdobením připomíná podmalbu sv. Terezie i. č. MS 817 z MZM. Viz ibidem, s. 212.

²⁵³ Stejně schéma je např. u Panny Marie Sedmibolestné i. č. MS 224 z MZM. Viz ibidem, s. 177.

typickému rámcovému zobrazení a samozřejmě také díky obočí. Sv. Barbora třímá v pravici ratolest jako symbol mučednické smrti a v levici meč. Vedle ní se na obláčku vznáší kalich s hostií. Podmalba byla v březnu 1967 konzervována Hertou Orlikovou.

82/ Sv. Barbora

1. i. č. 11789, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. nákup z Antikvy v Olomouci, 1968
4. 56x39,5 cm
5. 49x33 cm
6. Stejný typ Barbory [82] s opulentnějšími tvářemi a zahnutým obočím můžeme pozorovat u i. č. MS 325 Sv. Barbora a Jan Nepomucký ze sbírek MZM.²⁵⁴ Sv. Barbora v pravici drží květinu – tulipán a v levici pohár s monogramem IHS, tedy nejspíše monstranci. Nalevo za ní v pozadí je zobrazena věž, jeden z jejích dalších symbolů. Kolem i uvnitř svatozáře je květinový dekor a celý výjev se odehrává na tmavě modrém pozadí.²⁵⁵

83/ Sv. Florián

1. i. č. 432, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 42x32,5 cm
5. 25x24,5 cm
6. Bohužel podmalba [83] není téměř vůbec čitelná. Zůstaly viditelné pouze zlacené části – vědro, přilbice, boty, suknice. Dole jsou viditelná vrata a okna domu, který hasí a v levé ruce svíral praporec. Obličej je zcela ztracen a tak autorství nelze určit.

84/ Sv. Florián

1. i. č. 684, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století?
3. starý muzejní fond
4. 33,5x23,5 cm

---

²⁵⁴ Viz ibidem, s. 186.

²⁵⁵ Tento dekor ve stejné barevnosti najdeme u i. č. H4-62035 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 175.

5. 27,5x17,5 cm

6. Sv. Florián [84] v oděvu vojáka s červeným pláštěm v pravé ruce drží žlutý praporec a v levé vědro s vodou, kterým hasí hořící dům v pravé dolní části. Z pravého horního rohu na něj svítí zlaté paprsky. Vlevo dole zase vidíme stromy. Na základě výrazu v obličejí, některých znaků, znázornění drapérie na oděvu a absenci stínování v červeném plášti, bych si možná dovolila tvrdit, že podmalba pochází z Kladska z oblasti Kaiserswalde ³/₄ 19. století.²⁵⁶

85/ Sv. Florián

1. i. č. 4217, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, ¹/₂ 19. století

3. koupě Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 32,5x23,5 cm

5. 26,5x17,5 cm

6. Sklářský obraz [85] se zrcadlovým pozadím představuje sv. Floriána v barevném zelenomodrém šatu s praporcem se znakem kříže a vědrem s vodou. Vpravo dole je vměstnán hořící dům. Edikula je zdobena výbrusy a leptáním, přičemž dole je vyleptán nápis „S. Florianus“. V srpnu 1967 byla podmalba konzervována Hertou Orlíkovou.

86/ Sv. František z Assisi

1. i. č. 4096, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 31,5x23,5 cm

5. 25x17 cm

6. Podmalba [86] byla v inventáři VMP určena jako sv. Antonín, já bych však atribuci změnila na sv. Františka z Assisi. Jak sv. Antonín, tak sv. František bývají zobrazováni v řeholním rouchu. Kniha je také symbol obou, avšak kříž a zratelná stigmata na ruce už patří pouze k atribuci sv. Františka z Assisi. Světec je v kruhovém rámcí s černým pozadím, zatímco kolem kruhového rámu je pozadí bílé s barevným květinovým

---

²⁵⁶ Obdobné výrazy v obličejí, nikterak nečleněný červený plášť a naopak stejně propracované brnění, sukničci i přilbici najdeme u Archanděla Michaela i. č. MS 106 či u Sv. Jiřího i. č. 567. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 226.

dekorem. Dole je prázdná nápisová páska se dvěma psaníčky po stranách. Stylem zobrazení, rámování výjevu i barevností odpovídá malíři zalomených obočí.

87/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 592, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 33,5x23,5 cm

5. 27x17 cm

6. Jan Křtitel [87] je stranově obrácen doleva držící beránka. Jedná se o pandánové zobrazení k Ježíšku s říšským jablkem s i. č. 601 [7], čemuž odpovídá stejné rámování a zcela totožný zlatomodrý květinový dekor nad kartuší. Stejně jako jsem se domnívala u Ježíška, tak je pravděpodobné, že se jedná o malíře z okruhu malíře zalomených obočí, možná i o samotného mistra zalomených obočí, avšak obočí by tomu ne zcela odpovídalo. Rámování a květinový dekor však ano.

88/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 605, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, ½ 19. století

3. starý muzejní fond

4. 32x23 cm

5. 26x17 cm

6. Jedná se o pandánové zobrazení [88] k Ježíšku s říšským jablkem i. č. 589 [6]. Jde o sklářský obraz s leptanou a vybrušovanou edikulou ze severních Čech. Jan Křtitel v červeném rouchu svírá v náruči beránka. Pod rámcem je již špatně čitelný vyleptaný nápis „S. Johanes“.

89/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 683, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století

3. starý muzejní fond

4. 33x23,5 cm

5. 27x17 cm

6. Ve čtvercovém rámcu je pandánové zobrazení [89] Jana Křtitele s beránkem k Ježíšku s říšským jablkem i. č. 681 [8]. Kolem rámce je květinový dekor ve zlatých a červených barvách se zelenými snítkami. Pod rámcem je zlatá nápisová deska „S. Johannes“. Podmalbu stejně jako i. č. 681 řadíme tedy dle znaků do oblasti Kaiserswalde.²⁵⁷

90/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 4098, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 31,5x24 cm
5. 24,2 x 17 cm
6. Podmalba [90] zobrazuje sv. Jana Křtitele s beránkem v červeném roucho na žlutém obláčku. Kolem nich je květinový dekor v modrých a červených barvách. Díky výrazu ve tváři a květinovému dekoru můžeme obrázek přiřadit k tvorbě východního Slezska. Obdobné výrazové zkratky a dekor je např. na i. č. 4082 sv. Anna Učitelka [71].

91/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 4216, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko, skupina se šmolkově modrým koloritem, 2/2 19. století
3. koupě Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 31,5x24 cm
5. 25x17 cm
6. Na bílém pozadí je Jan Křtitel s beránkem [91], jedná se pravděpodobně o pandánové zobrazení k Ježíšku s říšským jablkem i. č. 4097 [9]. Polopostava je umístěna na zlatém obláčku. Kolem zlaté svatozáře má seskupené modré tahy štětcem. Tyto se řadí právě ke skupině se šmolkově modrým koloritem. Podmalba byla konzervována Hertou Orlikovou v květnu 1967.

92/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 37657, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?

---

²⁵⁷ Stejný výjev v jiném rámování i. č. MS 604 z MZM. Viz ibidem, s. 223.

3. koupě Jan Orság, Karolinka, 1984

4. 38,5x28,5 cm

5. 31x21 cm

6. V oválném rámci je na modrém pozadí zobrazen sv. Jan Křtitel [92] s beránkem a křížem s bílou páskou. Jeho svatozář je bílá a oděn je jakoby v kožešinu a bílý šat s hnědou drapérií. Jeho tělo, tváře, oděv i obličej jsou velmi dobře prokresleny, stejně jako beránek. Kolem rámce je stříbrné pozadí, které působí dojmem stříbrné fólie, do níž malíř vyryl drobný květinový dekor se šrafovaným pozadím.

93/ Sv. Jan Křtitel s beránkem

1. i. č. 40808, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), 2/2 19. století?

3. koupě Václav Pícha, Rožnov p. R., 1986

4. 41,5x33,5 cm

5. 35x27 cm

6. V černém rámu se představuje sv. Jan Křtitel [93] s beránkem a žlutým křížem s nápisovou páskou „ECCAGNUSDEI“ neboli Ecce Agnus dei – Hle, beránek boží. Pod samotným rámcem je nápis „S. Johannes“ Na bílém pozadí je v horní části malý květinový dekor proveden v zelené, žluté a červené barvě. Samotné rysy Jana Křtitele, včetně prokreslených vlasů by snad mohly odpovídat oblasti Kladska – Kaiserswalde z 2/2 19. století, ale nelze to říci s jistotou.

94/ Křest Krista

1. i. č. 624, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Morava, Ždánice, Brněnsko a Boskovicko, ½ 19. století

3. starý muzejní fond

4. 51x37,5 cm

5. 44x30,5 cm

6. Obrázek [94] se řadí k moravským zrcadlovým obrazům. Zobrazuje křest Krista sv. Janem Křtitelem. Jan Křtitel oděn v modrém rouchu s berlí drží v pravici mušlí, z níž teče voda na Kristovu hlavu. Kristus má pouze žlutou roušku a stojí v řece. Na oba shora září zlaté paprsky. Celý výjev obkružuje bohatý květinový věnec zcela

typický právě pro moravské zrcadlové obrazy.²⁵⁸ Dole v černé nápisové desce je zaznamenáno „S. Johanes“. V říjnu 1967 byla podmalba konzervována Hertou Orlíkovou.

95/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 607, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století?
3. starý muzejní fond
4. 33x22,5 cm
5. 27x16,5 cm
6. Podmalba [95] zachycuje sv. Jana Nepomuckého v rochetě s biretem na hlavě a s palmovou ratolestí jako symbolem mučednické smrti v jedné ruce a křížem v druhé. Kolem jeho hlavy se nalézají pět zlatých hvězd vztahující se k pověsti o jeho životě. V rozích je červenozeleň květinový dekor. Určení proveniencie není zcela jasné, ale mohlo by se jednat o oblast Kaiserswalde.²⁵⁹

96/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 620, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí a jeho okruh, 2/2 19. století?
3. starý muzejní fond
4. 31,3x24 cm
5. 25x17 cm
6. Kompozicí medailonu s černým pozadím, nápisovou deskou na krajích s psaníčky a květinovým dekorem na bílém pozadí podmalba [96] odpovídá malíři zalomených obočí. Jediné, co mi k tomuto malíři nesedí, je však tato typicky šmolkově modrá barva klasická spíše pro východní Slezsko. Těžko říci, zda jde o malíře zalomených obočí nebo někoho z jeho okruhu, či zda jde o malíře z východního Slezska, který se inspiroval kompozicí od malíře zalomených obočí. Sv. Jan Nepomucký je oděn v bílé rochetě a v rukou drží kříž.

---

²⁵⁸ Např. i. č. MS 674 Sv. Rodina z MZM. Viz ibidem, s. 156.

²⁵⁹ Stejnou kompozici s podobně propracovaným šatem a výrazem v tváři se stejným květinovým dekorem najdeme u i. č. MS 97. Viz ibidem, s. 222.

97/ Sv. Jan Nepomucký a medailony se scénami z jeho života

1. i. č. 2610, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě A. Křenková, Valašské Meziříčí, 1961
4. 57,5x42 cm
5. 46,5x30,5 cm
6. Podmalba [97] vypráví celý příběh sv. Jana Nepomuckého. V tmavě modrém pozadí je v centrálním medailonu o několik odstínů světlejší modré sám sv. Jan Nepomucký v bílé rochetě s krucifixem označeným nápisem INRI a s palmovou ratolestí. V rozích jsou poté čtyři medailony se scénami jeho života na zlatém pozadí. Vlevo nahoře je scéna pouť do Staré Boleslavi, vpravo nahoře zpověď královny Žofie, vlevo dole předvolání před Václava IV. a vpravo dole jeho svržení do Vltavy. Všechny medailony mají zlacené rámy a zbytek podmalby je vyplněn červeným květinovým dekorem.

98/ Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu Žofii

1. i. č. 4093, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 33,5x24,5 cm
5. 26,5x17 cm
6. Medailon [98] s černým pozadím zachycuje zpověď královny Žofie sv. Janem Nepomuckým. Ten je znázorněn v jeho klasickém šatu s biretem na hlavě a pěti hvězdami kolem svatozáře, kterak se opírá o stolec. Žofie v zelenomodrém šatu klečí před zpovědnicí a ruce svírá v modlitbě. Pod medailonem je prázdná nápisová deska po stranách s psaníčky a zbytek bílého pozadí vyplňuje klasický květinový dekor pro malíře zalomených obočí. Tomuto malíři odpovídá celková kompozice a samozřejmě i obočí. Podmalba byla v červnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

99/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 4094, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32,5x23 cm
5. 26,5x17 cm

6. Sklářský obraz [99] se zrcadlovým pozadím ze severních Čech ve vybrušované a leptané edikule ukazuje sv. Jana Nepomuckého. Ten je oděn v modro-bílo-zelený šat s modrým biretem na hlavě. Kolem krku má křížek a další drží ve své levici. Za ním je znázorněn kamenný most. Pod edikulou je vyleptán již špatně čitelný nápis „S. Johannes“. Podmalba byla v dubnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

100/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 7985, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. nákup z Antikvy, 1967

4. 32,5x22,5 cm

5. 27x16,5 cm

6. V zeleném obdélném rámu doplněném modrými šmouhami je představen sv. Jan Nepomucký [100], za nímž je kamenná zeď, nejspíše odkazující na kamenný most, z něžž byl svržen do Vltavy. Oděn je v jeho tradičním rouchu – rochetě, mozetě a s biretem na hlavě. Mozeta je šedá s červeným lemováním. Rocheta má lemování zlaté. V rukou drží kříž a kolem hlavy je pět černých hvězd. Na bílém pozadí je dole pod rámem nápis „S. Johannes“. V březnu 1967 byl obrázek konzervován Hertou Orlíkovou.

101/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 8219, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Ždánice, malíř huňatých obočí, ½ 19. století

3. koupě Helena Černocká, Praha, 1967

4. 50x37 cm

5. 41,5x29 cm

6. Podmalbu [101] přiřazují malíři huňatých obočí díky klasickému výraznému štětcem malovanému obočí, ale také díky kompozici malby na skle, kdy je pozadí kolem ústředního motivu světle modré a poté odděleno v horní části květinovým dekorem od pozadí v barvě inkarnátu.²⁶⁰ Jan Nepomucký má na sobě hnědou mozetu a v rukou drží kříž. V inventární knize byla poznámka, že podmalba je původem z Rusavy. V září 1970 byla konzervována Hertou Orlíkovou.

---

²⁶⁰ Např. u Korunování Panny Marie i. č. H4-3732 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 6.

102/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 8803, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, 2/2 19. století
3. nákup z Antikvy, 1967
4. 58x41 cm
5. 49x33 cm
6. Obraz na skle [102] s bílým pozadím vyobrazuje sv. Jana Nepomuckého v hnědé mozetě s bílými a černými šmouhami. Kolem krku má zlatý medailon na červené stuze. V ruku drží palmovou ratolest a krucifix s nápisem INRI. Kolem hlavy ve svatozáři má pět hvězd a kolem zlaté svatozáře ještě další červenou s bílými čárkami. Dle tohoto typu svatozáře, a také obdobného květinového ornamentu jako u sv. Barbory s i. č. MS 276 ze sbírek MZM²⁶¹, řadím tuto podmalbu do východního Slezska. Celý výjev je značně, až přehnaně, promalován bílou barvou naznačující plasticitu roucha i palmové ratolesti.

103/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 9782, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. neuvedeno
4. 24,5x18,5 cm
5. 17,5x12,5 cm
6. Velmi prostá podmalba [103] představuje na šedém pozadí sv. Jana Nepomuckého v rochetě s šedou mozetou. V ruku drží palmovou ratolest a kříž. Kontury obličeje a rukou jsou kresleny červenou barvou, stejně jako pět hvězd spojených ve svatozář. Podmalba byla v září 1970 konzervována Hertou Orlíkovou.

104/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem

1. i. č. 593, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 46,5x62,5 cm
5. 39x55 cm

---

²⁶¹ Viz Kalinová (pozn. 43), s. 239.

6. Na výjevu [104] spatřujeme v pravé centrální části sv. Jenovéfu Brabantskou²⁶² v červenobílém šatu s korunou na hlavě a kapesníčkem v ruce, jak se loučí se svým manželem Siegfriedem, na kterého již čekají dva vojáci na koni v levé části podmalby. Kůň jejího manžela stojí za ním, i když viditelná je pouze jeho hlava a hlídá jej podkoní. Poslední postavou je správce Golon, který stojí v branách hradu za sv. Jenovéfou. Výjev je bohatě kolorován světle modrou, zelenou, červenou, žlutou a hnědou. Nechybí ani znázornění stromů a architektury hradu. Samozřejmostí jsou i špatné detaily, jako chybějící půlka koně. Tato šablona je typická snad pro každé znázornění dané scény a tak je těžké určit autorství.

105/ Nalezení sv. Jenovéfy

1. i. č. 595, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 45x60,5 cm
5. 36x52 cm
6. Scéna [105] obsahuje řadu postav a zvířat. V pravé části před jeskyní s křížkem je ústřední postava - polonahá sv. Jenovéfa Brabantská se svatozáří - a její syn Schmertenreich s otýpkem kořínků v ruce a laní, která jej krmila. Vedle nich nalevo poté Siegfried opírající se o mušketu. V levé části jsou na koních dva vojáci či panoši, jeden z nich troubí na trubku. Scénu doplňují dva psi a kůň Siegfrieda. Vše se odehrává na černém pozadí se stylizovaným stromem. Celá scéna překypuje barvami, které se na první pohled až bijí. Věvodí žlutá, červená, zelená a modrá. Opět šablona této scény je téměř stejná u všech vyobrazení Nalezení sv. Jenovéfy a tak těžko určit lokalitu.

106/ Návrat sv. Jenovéfy na hrad

1. i. č. 596, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 45x63,5 cm
5. 37x56 cm

---

²⁶² Příběh sv. Jenovéfy Brabantské byl velmi oblíbený motiv podmaleb na skle vzhledem k poutavému příběhu pro prostý lid. Viz Jenovéfa, in: Jaroslav Kolár (ed.), *Tři knížky lidového čtení*, Praha 2000, s. 193-252.

6. Sv. Jenovéfa [106] je doprovázena hojným zástupem. Je již oděna, jediná má svatozář a nese v ruce kříž. Vpravo od ní je její manžel Siegfried a úplně vepředu vlevo jejich syn Schmertzenreich. Na scéně je poté družina a několik panošů na koních i bez koní, se psy. Na scéně nechybí ani věrná laň. Všichni vstupují branou do hradu. Opět zde vidíme několik chyb ve vyobrazení, jako chybějící poloviny koní či psů. Pozadí je světle modré.

107/ Pohřeb sv. Jenovéfy

1. i. č. 598, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 2/2 19. století?
3. starý muzejní fond
4. 43,5x61 cm
5. 35x53 cm
6. Pohřeb sv. Jenovéfy [107] zobrazuje mrtvou Jenovéfu v levé části obrazu v otevřené rakvi. Tu doprovází vlevo její manžel i syn s laní. Rakev nesou tři další muži. Před nimi je kněz s dalšími třemi mnichy. Za nimi v pozadí dva jezdcí na koni. A v pravé části zcela vepředu průvodu jsou tři hudebníci jdoucí již do kostela. Výjev je opět velmi barevný, jak je pro scény se sv. Jenovéfou typické. Dle obočí, které je u všech postav zalomené, bych si u této scény pokusila přiřadit autorství malíři zalomených obočí, avšak jisté to není. Nechybí zde opět chybějící poloviny koní, kteří splývají s tmavě modrým pozadím.

108/ Pohřeb sv. Jenovéfy

1. i. č. 2817, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 2/2 19. století?
3. koupě J. Kromsían, Místřice u Uherského Hradiště, 1963
4. 44x63,5 cm
5. 46x56 cm
6. Kompozice [108] je zcela totožná s předchozí podmalbou i. č. 598 [107], avšak liší se barevností. Chyby jsou zde ale totožné. Podmalba navíc obsahuje nápis „Begräbnis der Genovefa“ v němčině pohřeb Jenovéfy. Dle obočí bych si opět dovolila přiřadit podmalbu k okruhu malíře zalomených obočí.

109/ Nalezení sv. Jenovéfy

1. i. č. 4200, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Marie Fišerová, Valašské Meziříčí, 1966
4. 45x58,5 cm
5. 32,5x47,5 cm
6. Vlevo před jeskyní se nalézá sv. Jenovéfa Brabantská [109] v náručí s malým synem Schmertzenreichem. Vedle nich stojí laň. Napravo od laně je poté sám Siegfried, který poznává svou ženu. V pravé části jsou čtyři koně vedle sebe a na nich tři jezdci, kteří troubí na trubky. Celý výjev je umírněně laděn do světla modré, červené a zlaté. Je zde propracovaná drapérie včetně bíle znázorněného objemu na kmenech a větvích stromů. V srpnu 1967 byl obraz konzervován Hertou Orlíkovou.

110/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem

1. i. č. 7993, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Žofie Fábíková, Police, 1967
4. 43x61 cm
5. 33x52,5 cm
6. Podmalba [110] byla špatně určena jako zasnoubení sv. Jenovéfy, přičemž se jedná o loučení s jejím manželem Siegfriedem. Kompozice je totožná jako u i. č. 593 [104], pouze stranově obrácena. Barevnost je od ní však konzervativnější a převažuje bílá s červenou a zlatou. Obraz byl v srpnu 1968 konzervován Hertou Orlíkovou.

111/ Nalezení sv. Jenovéfy

1. inv č. 40807, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Václav Pícha, Rožnov p. R., 1986
4. 45,5x64,5 cm
5. 37x56,5 cm
6. Scéna [111] je kompozičně téměř totožná s i. č. 595 [105]. Barevností je ale umírněnější a laděna do barvy bílé, inkarnátu, hnědé a tmavě zelené se zlatými detaily.

112/ Sv. Jiří

1. i. č. 4091, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32,5x23,5 cm
5. 26x17,5 cm
6. Sklářský obraz [112] se zrcadlovým pozadím představuje sv. Jiřího na bílém koni, kterak kopím probodává žlutého draka. Sám je oděn v modrém rouchu s bílým pláštěm. Výjev je zasazen do edikuly zdobené sklářskými technikami.²⁶³

113/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 597, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. západní Slezsko, ½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 52x35,5 cm
5. 41,5x26 cm
6. Sv. Josef [113] je oděn v červený a žlutý šat, kdy v levici třímá černou lilii a pravíci drží Ježíška ve žlutém rouchu²⁶⁴. V pravém horním rohu je červený závěs. V levém poté záře osvětlující celý výjev.²⁶⁵ Dole je bílá nápisová páska „SANC. JOSEPH“.

114/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 604, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. jihorakouské pohraničí, Pohoří – Sandl, konec 18.-½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 34x25 cm
5. nemožno změřit
6. Podmalbu [114] vzhledem k umístění v expozici nebylo možno vyfotit barevně. I tak je však určení provenience zřetelné. Díky vousu, obočí i květinovému dekoru lze odkázat na oblast dílen Pohoří – Sandl.²⁶⁶ Na obraze je sv. Josef opírající se tvář

---

²⁶³ Obdobně zpracovaný výjev, avšak s některými odlišnými detaily, je na i. č. MS 624 z MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 204.

²⁶⁴ Stejnou kompozici a drapérii roucha najdeme u i. č. MS 556 z MZM. Viz ibidem, s. 231.

²⁶⁵ Toto světlo a styl aureoly je pro změnu u sv. Anny Učitelky i. č. MS 785 z MZM. Viz ibidem.

²⁶⁶ Stejně znaky vykazuje Srdce Ježíšovo i. č. MS 17 z MZM. Viz ibidem, s. 265.

o Ježíškovu líci. V ruce drží lilii, Ježíšek sedí na nějaké menze. Oba mají propracovaný účes a jejich aureoly do sebe splývají.

115/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 606, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy

2. Orlické hory, Kladsko, 1/3 19. století?

3. starý muzejní fond

4. 33x23 cm

5. 27x16,5 cm

6. Podmalba [115] je napodobením sklářských obrazů zdobených zlaceným výbrusem. Zde je obraz na černém pozadí, kdy zlatou je namalována edikula nahoře s nápisovou kartuší „S. Josephus“. V edikule se nalézá sv. Josef v modročerveném šatu s kulatou svatozáří a v ní obsaženou jednou hvězdou, při čemž přidržuje Ježíška na menze. Ten má však již svatozář tvořenou bílými paprsky. V rukou sv. Josefa nechybí lilie. Pozadí výjevu v edikule je světle modré. Dle rysů ve tváři – obočí, oči, nos, ústa, šedé vlasy a vous se snad jedná o podmalbu z oblasti Kladska.²⁶⁷

116/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 609, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, 1/4 19. století

3. starý muzejní fond

4. 34x25,5 cm

5. 27,5 x 18,5 cm

6. Sklářský obraz [116] se zlaceným výbrusem spadá do tvorby severních Čech²⁶⁸. Červenomodře zdobená edikula obsahuje výjev sv. Josefa v modrém šatu s Ježíškem v červeném rouchu. Jakoby z Ježíškova podpaží vidíme květ – stylizovanou podobu lilie. Ježíšek se jednou rukou zdánlivě opírá o sv. Josefa.

117/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 614, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

---

²⁶⁷ Stejný obličejový typ najdeme u i. č. H4-4810 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 139.

²⁶⁸ Např. Ježíšek i. č. MS 131 z MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 212.

3. starý muzejní fond

4. 37x27 cm

5. 30,5x20 cm

6. Předpokládám, že se jedná o pandánové zobrazení [117] ke sv. Anně učitelce i. č. 612 [69]. V černém obdélném medailonu je výjev sv. Josefa s lilií a Ježíškem, který levicí chytá Josefovou bradu. Ježíšek sedí na zdobeném polštáři a v klíně má říšské jablko. Svatozář sv. Josefa je jednoduchý kroužek, zatímco Ježíškova je tvořena paprsky. Kolem rámce je červenomodrý květinový dekor se zelenými snítkami.

118/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 4080, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. východní Slezsko, Frýdecko, 2/2 19. století?

3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966

4. 40x29 cm

5. 35,5x25 cm

6. Obraz [118] je pandánovou podmalbou ke sv. Anně učitelce i. č. 4082 [71]. Sv. Josef s lilií drží Ježíška ovinutého v červeném plášti, který má na sobě zlatý kruh s nápisem IHS. Ježíšek drží v jedné ruce snítku, nejspíše ratolest a ve druhé křížek. Aureoly mají spojené do sebe. Postavy v horní části obíhá modročervený květinový dekor typický pro východní Slezsko.²⁶⁹

119/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. 8221, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě Helena Černocká, Praha, 1967

4. 39x31,5 cm

5. 32x24,5 cm

6. Podmalba [119] je velmi dobře propracovaná, ať co se inkarnátu a stínování obličejů týče, tak tvorby drapérie šatů. Vlasy a vous jsou nejen stínovány, ale i promalovány. Sv. Josef v modrém rouchu se žlutým pláštěm, objímá Ježíška v bílé roušce na polštáři na menze. Pozadí je modré s oblačnou sférou. Podmalba byla v září 1970 konzervována Hertou Orlíkovou.

---

²⁶⁹ Např. Panna Maria čenstochovská i. č. MS 413 z MZM. Viz ibidem, s. 239.

120/ Sv. Kateřina

1. i. č. 588, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 32x23 cm
5. 26x17,5 cm
6. Sklářsky upravený obraz [120] se zrcadlovým pozadím znázorňuje sv. Kateřinu s ratolestí v jedné ruce a mečem ve druhé. V pravé dolní části je namalováno také ozubené kolo pro ni tak typické. Bohužel obličej sv. Kateřiny je zcela nečitelný a pravá část obrázku je velmi poničena. Avšak barevností, toť zářivě zelenou a oranžovou v šatu, odpovídá tvorbě severních Čech. Její vlasy jsou znázorněny jakoby v pohybu. Obraz byl v říjnu 1967 konzervován Hertou Orlikovou.

121/ Sv. Kateřina

1. i. č. 2815, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. střední Slovensko, ⅔ 19. století?
3. koupě J. Kromsán, Mistřice u Uherského Hradiště 1963
4. 40x28 cm
5. 32,5x22,5 cm
6. Sv. Kateřina [121] s mečem v levé ruce se pravicí opírá o kolo. Její účes i šat je zdoben červenými květy. Tyto červené květy dokreslují i černé pozadí. Rysy v obličejí je podmalba velmi podobná těm z tvorby středního Slovenska. Černá linka obočí a pod ní ještě okrová, s černou horní linií oka a dolní okrovou linií. Velký nos a téměř neviditelná ústa. To vše nasvědčuje právě původu ze Slovenska.²⁷⁰

122/ Sv. Martin

1. i. č. 4089, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32x23 cm
5. 26,5x17 cm

---

²⁷⁰ Např. i. č. MD 610 Srdce Ježíšovo a Mariino z MZM. Viz ibidem, s. 241.

6. Sv. Martin [122] na bílém koni, kterak se dělí s žebrákem o svůj plášť, je vyobrazen ve sklářsky upravené edikule na zrcadlovém pozadí. Dole byl nápis, dnes zcela nečitelný.

123/ Sv. Martin

1. i. č. 4102, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, malíř huňatých obočí, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 50,5x38,5 cm
5. 42x30 cm
6. Výjev [123] sv. Martina u mistra huňatých obočí můžeme najít několikrát a po každé v jiné barevnosti a s jiným dekorem²⁷¹. Zde je pozadí okrové, v horních rozích s květinovým ornamentem. Sv. Martin je na vzpírajícím se hnědém koni, v ruce má meč, kterým již odřízl kus červeného roucha, který nyní drží žebrák na zemi pod ním.

124/ Sv. Máří Magdaléna

1. i. č. 4085, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 41,5x33 cm
5. 35,5x27 cm
6. Sklářsky provedený obraz [124] na zrcadlovém pozadí zdobí edikula s výbrusy a leptáním. Uvnitř je Máří Magdaléna. Ačkoliv tato světička vypadá spíše jako Panna Maria Bolestná vzhledem k zabodnutému meči v srdci, nápis pod edikulou mluví jasně „Maria Madelina/e“ (poslední písmeno není vůbec čitelné).

125/ Sv. Michael

1. i. č. 594, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Ždánice, malíř huňatých obočí, ½ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 48x24,5 cm
5. 41,5x28 cm

---

²⁷¹ Např. i. č. MS 495 nebo MS 343 z MZM. Viz ibidem, s. 131.

6. Archanděl Michael [125] oděn jako voják v brnění s červeným pláštěm, drží v jedné ruce meč a ve druhé váhy. Pravou nohou šlape na čerta. Dle štětcem malovaného obočí i kompozice můžeme podmalbu přisoudit malíři huňatých obočí. Také díky světle modrému pozadí za hlavní scénou, kterou předěluje florální ornament do světle žlutého pozadí.²⁷²

126/ Sv. Ondřej

1. i. č. 11788, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1885
3. nákup z Antikvy v Olomouci, 1968
4. 35x25,5 cm
5. 36,5x17,5 cm
6. V kulatém medailonu je sv. Ondřej [126] s ondřejským křížem a knihou v červenomodrém šatu. Pod medailonem je nápisová páska se dvěma psaníčky na krajích „S. Andreas“. Kolem medailonu je na světle modrém pozadí typický květinový dekor pro malíře zalomených obočí.²⁷³

127/ Sv. Pavel

1. i. č. 4100, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32x25,5 cm
5. 25,5x18 cm
6. Podmalbě [127] vévodí postava sv. Pavla v modrém šatu s červeným pláštěm, která v rukou třímá meč a knihu. Pohled směřuje vlevo vzhůru. Kolem něj je v horní sféře roztažen závěs. Dole je zlatá nápisová páska „St. Paulus“.

128/ Sv. Petr

1. i. č. 608, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy
2. ?

---

²⁷² Obdobně jako u Korunovace Panny Marie i. č. H4-3732 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 6.

²⁷³ Stejná kompozice i barevnost pozadí a nápisové pásky jako u sv. Floriána i. č. MS 215 z MZM. Viz Kalinová (pozn. 43), s. 179.

3. starý muzejní fond
4. 29,5x25 cm
5. 24,5x18,5 cm
6. V černém rámků se žlutým pozadím je představen sv. Petr [128] oděný v červenomodrém rouchu. V pravici drží svazek zlatých klíčů. Pod obdélně rámovaným medailonem je černý nápis na bílém pozadí „S. Petrus“.

129/ Sv. Rozálie

1. i. č. 680, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století
3. starý muzejní fond
4. 32x23 cm
5. nemožno změřit
6. Díky typickým znakům obličejě – malá ústa, styl obočí s nosem, promalba vlasů²⁷⁴ můžeme podmalbu [129] zařadit do dílenské oblasti Kaiserswalde. Bohužel opět vzhledem k uložení nebylo možné pořídít barevnou fotografii. Vlasy sv. Rozálie jsou zdobeny květinami. Na krku má medailonek a na prsou v nejspíše zlatém kruhu nápis „S. ROSALIA“.

130/ Sv. Štěpán Uherský

1. i. č. 4090, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. severní Čechy, ½ 19. století
3. Valerie Matzenauerová, Přerov, 1966
4. 32x22,5 cm
5. 26,5x17 cm
6. Sklářský obraz [130] se zrcadlovým pozadím ve vybrušované a leptané edikule předvádí sv. Štěpána Uherského. Zobrazen je jako král, kdy v pravici drží žezlo a levicí ukazuje na korunu. Oděn je do bohatě barevného zdobeného šatu. Pod podmalbou byl dnes již zcela nečitelný nápis.

---

²⁷⁴ Např. sv. Barbora i. č. MS 777 z MZM. Viz ibidem, s. 225.

131/ Sv. Václav

1. i. č. 7737, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic
2. ?
3. neuvedeno
4. 30x20,5 cm
5. 26,5x16,5 cm
6. Obraz [131] zobrazuje sv. Václava na bílém koni, jak v pravici drží praporec a v levici malý praporec s orlicí. Je vymalován ve zbroji, avšak s hermelínovým pláštěm a korunou. Podmalba byla v březnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou. Na zadní straně lepenky je údaj: „*majitel Rudolf Helbich, Mor. Ostrava, Tyršova 11*“. Podmalba by snad mohla spadat do tvorby Kladska – Kaiserswalde z ¾ 19. století.

132/ Sv. Václav

1. i. č. 14931, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Orlické hory, Kladsko – Kaiserswalde (Lasówka), ¾ 19. století
3. nákup ze starožitností v Ostravě, 1970
4. 33x23 cm
5. 27x17 cm
6. Podmalba [132] znázorňuje sv. Václava na koni, kdy v levici drží nějaký předmět či praporec s orlicí a v pravici velký praporec. Je oděn do modrozeleného šatu s hermelínovým pláštěm a na hlavě má korunu. Pozadí je černé s jednou snítkou květu.²⁷⁵ Pouze ocas koně je zde divně stylizován do bobku. Na zadní straně je napsáno [133]: „*Svatý Václav – malba na skle. Obrázek koupil otec (JUDRr. Mořic Hruban 1862-1945) v Praze u židovského starožitníka za Kč 35 – r. 1926. Pozornosti starožitníka ušlo, že na rubu obrázku bylo napsáno upozornění „Neprodávat! Až v roce 1929 – o jubilejních slavnostech.“ Pavel Hruban*“.

133/ Sv. Vavřinec

1. i. č. 3454, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Morava, Českomoravská vrchovina, ½ 19. století?
3. koupě Verun Pšenicová, Zubří, 1964

---

²⁷⁵ Totožný výjev se stejnými atributy i dekorem je u i. č. MS 92 z MZM pouze na bílém pozadí. Viz ibidem, s. 226.

4. 55x39,5 cm

5. 44x29 cm

6. U podmalby [134] je možnost přiřadit ji k tvorbě Českomoravské vrchoviny a to díky užití rumělky. Ta je použita nejen na tváři jako u většiny oblastí, ale i na nose a na konečcích prstů u rukou.²⁷⁶ U sv. Vavřince je tato červeň i na vrcholku jeho hlavy, kterou má vyholenou. Sv. Vavřinec je oděn v bílou rochetu a v rukou drží rožeň, na němž byl umučen k smrti. Vpravo dole je kopec se třemi kříži snad odkazující na Golgotu. Celý výjev je na tmavě modrém pozadí s červeným květinovým dekorem ve formě poupat růží.

134/ Sv. Veronika

1. i. č. 603, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 34,5x24 cm

5. 28,5x18 cm

6. Na obrázku na skle [135] je sv. Veronika s rouškou s tváří Ježíše Krista. Má na sobě modrozelený šat a červený plášť, přičemž hledí na druhou stranu, než drží onu roušku. Výjev je doplněn květinovým ornamentem.

135/ Sv. Veronika

1. i. č. 616, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. starý muzejní fond

4. 48x35,5 cm

5. 40,5x27,5 cm

6. Na modrém pozadí je sv. Veronika [136] v červeném rouchu. Rukama před sebou přidržuje roušku s tváří Krista. Kolem její svatozáře je ještě další krémově zbarvená aureola obkružující žluté paprsky. Kolem její hlavy je dekor z červených poupat růží a jabloňových květů. Jak jabloňové květy, tak již špatně viditelné užití paprscité svatozáře by mohlo odkazovat na oblast Slezska. Avšak typikou tváří není podobná žádná mnou viděná podmalbě v prostudované literatuře.

---

²⁷⁶ Tento jev červení na nosu a prstech rukou vidíme např. u Sv. Anny Samatřetí i. č. MS 295 z MZM. Viz ibidem, s. 121.

136/ Sv. Veronika

1. i. č. 619, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. východní Slezsko, Frýdecko 2/2 19. století
3. starý muzejní fond
4. 31,5x24,5 cm
5. 24,5x17 cm
6. Sv. Veronika [137] s veraikonem je oděna v modročerveném šatu a nachází se na zlatém obláčku. Její aureolu obíhají modře a žlutě seskupené čáry do trojúhelníků. Nad výjevem je šmolkově modře proveden květinový ornament. Obličejovým typem sv. Veronika odpovídá Ježíšku s říšským jablkem i. č. 4097 [8]. Bílé pozadí je již popraskané a začíná opadávat.

137/ Sv. Veronika

1. i. č. 623, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 32x24,5 cm
5. 25,5x17,5 cm
6. Sklářsky upravený obraz [138] se zrcadlovým pozadím je již ve velmi špatném stavu. V edikule je sv. Veronika v zeleném šatu s červeným pláštěm držící bílou roušku s tváří Krista. Kolem nimbu má bílé hvězdy.

138/ Sv. Veronika

1. i. č. 630, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy
2. Orlické hory, Kladsko, 1/3 19. století?
3. Starý muzejní fond
4. 31,5x23,5 cm
5. 26,5x17 cm
6. Podmalba [139] je nápodobou sklářsky zdobených obrazů se zlacenými výbrusy. Zlatá kartuš je zde namalována na černém pozadí. Uvnitř je na světle modrém pozadí sv. Veronika s rouškou s tváří Krista. Sv. Veronika má kolem aureoly ještě hvězdy.

Obličejovým typem i šedým laděním vlasů odpovídá tvorbě z oblasti Kladska²⁷⁷ a zároveň je velmi podobná podmalbě sv. Josefa i. č. 606 [115]. I nápodoba zlaceného medailonu odpovídá této oblasti.²⁷⁸ Podmalba byla v březnu 1967 konzervována Hertou Orlikovou.

139/ Sv. František a sv. Barbora

1. i. č. 615, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. starý muzejní fond
4. 45,5x62,5 cm
5. 37,5x55 cm
6. Podmalba [140] zachycuje v levé části sv. Františka z Assisi v šedém řeholnickém rouchu s růžencem kolem pasu a krucifixem v podpaží, jak klečí u stolu s knihou a lebkou. Napravo je sv. Barbora, která v rukou třímá meč a monstranci. Uprostřed výjevu za menzou patřící ke sv. Františku je věž, která je pro změnu atributem sv. Barbory. Pozadí obrazu je černé s červenobílým květinovým dekorem.

140/ Sv. Martin a sv. Jiří

1. i. č. 3685, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Farní úřad Bílá, 1965
4. 44x60cm
5. 35,5x52 cm
6. Výjev [141] se odehrává nejspíše v lese u nějaké jeskyně/svatyně. Nalevo je na koni sv. Martin dělící se s žebrákem o svůj purpurový plášť a napravo je na koni sv. Jiří zabíjející kopím draka. Uprostřed nad jeskyní je osoba v červeném rouchu, jejíž atribuci si nedovolím určit. Kromě stromů je na bílém pozadí ještě květinový modročervený dekor.

141/ Sv. Veronika a sv. Apolonie

1. i. č. 11790, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

---

²⁷⁷ Stejně obličejové zkratky i stínování jako u Panny Marie Bolestné i. č. H4-86181 z NM. Viz Kafka (pozn. 1), s. 140.

²⁷⁸ Např. Ecce Homo i. č. H4-70956 z NM. Viz ibidem, s. 143.

2. severní Morava, malíř zalomených obočí, 1830-1880

3. nákup z Antikvy v Olomouci, 1968

4. 32,5x40 cm

5. 27x34,5 cm

6. Tyto dvě podmalby [142] se zrcadlovým pozadím byly spojeny v jeden obraz. Dle medailonu a obočí postav lze autorství přisoudit malíři zalomených obočí. V medailonu nalevo je sv. Veronika v zeleném šatu držící roušku s tváří Krista. Vedle sebe má asi jako výplň pozadí strom. V medailonu napravo je sv. Apolonie v modročerveném šatu, která v pravici drží kleště se zubem. Na hlavě má korunku a kolem krku korále. Obě světice mají pod medailony nápisové pásky s psaníčky po stranách, avšak ty jsou prázdné. Místo toho je ještě dole vytvořena černá plocha, kde jsou bílé nápisy „S. Veronika“ a „S. Aplonia“. Nad medailony je částečně sklášsky upraven, částečně domalován, květinový ornament, kterým byl znám právě malíř zalomených obočí.

5.1.4 Další náboženské motivy a neurčené

142/ Sv. Příbuzenstvo

1. i. č. 610, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. východní Slezsko, Frýdecko 2/2 19. století?

3. starý muzejní fond

4. 43,5x59 cm

5. 35,5x51,5 cm

6. Nalevo v ústřední části sedí Panna Maria s Ježíškem [143]. Naproti nim je usazena sv. Anna, za níž stojí sv. Jáchym. Atribucí zřejmý je Jan Křtitel vpravo v rohu s berlí a beránkem a zcela vlevo je sv. Alžběta. Jsou zde ještě postavy dvou mužů odkazující na sv. Josefa a sv. Zachariáše, avšak těžko určit, který je který vzhledem k umístění v prostoru. Celý obraz se odehrává uvnitř, na což odkazují kachle jako podlaha a závěsy v horní části podmalby. Výjev je doplněn šmolkově modrým ornamentem.

143/ Adorace svátosti oltářní

1. i. č. 591, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. severní Čechy, 1/2 19. století

3. starý muzejní fond

4. 32x23 cm

5. 26x17 cm

6. Hlavní předmět – monstrance – podmalby [144] se zrcadlovým pozadím je sklášsky vybroušen a vyleptán. Uvnitř je barvami dopsán monogram IHS opatřen jednoduchým květinovým věncem. Dole u monstrance klečí dva malovaní andělé se spjatýma rukama.

144/ Adorace svátosti oltářní

1. i. č. 8223, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě Helena Černocká, Praha, 1967

4. 42x33 cm

5. 35,5x26,5 cm

6. Na zrcadlovém pozadí je zářivě zlatá monstrance [145] s monogramem IHS a červenými detaily. Kolem monstrance je zdobný květinový věnec. U ní klečí na červeném koberci dva andělé se zlatými návleky v bílém šatu se zelenými plášti. Jejich křídla jsou částečně pokryta rumělkou. V inventární knize byla poznámka, že podmalba pocházela z Rusavy.

145/ Panna Maria Dobrá pastýřka?

1. i. č. 9761, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. nákup z Antikvy, 1968

4. 44x32,5 cm

5. 38x26,5 cm

6. Tato podmalba [146] je ve sbírce VMP označena jako „Pastýřka“, avšak podíváme-li se pozorněji, spatříme kolem hlavy postavy náznak svatozáře. Proto bych uvažovala, že se jedná o znázornění Panny Marie jako Dobré pastýřky. Ženská postava je oděna v červený šat s modrým pláštěm a na hlavě má slamák s květinami. Levicí si na klíně přidržuje ovečku – Beránka Božího, Krista, jenž byl obětován k vykoupení církve, zatímco další ovečka u jejích nohou vzhlíží k Panně Marii jako věrný křesťan ze stáda. V pravici třímá nejspíše pastýřský rýč používající k otevírání pramenů pro napájení

ovcí.²⁷⁹ Pozadí vyplňuje louka a stromoví. Podmalba byla v září 1970 konzervována Hertou Orlíkovou.

146/ Sv. František?

1. i. č. 37806, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Jan Orság, 1984
4. 37x29 cm
5. 32x24 cm
6. Na zrcadle [147] se zdobeným medailonem je uprostřed namalován světec. Ve sbírce VMP není určen, já bych si dovolila jej určit snad jako sv. Františka z Assisi díky tomu, že je oděn v prosté řeholní roucho a na ruce má stigma. Postava světce je velmi pečlivě promalována ve všech detailech.

5.1.5 Světské motivy

Světská témata se objevuje na podmalbách pouze ojediněle. Zobrazovaly se alegorická zobrazení ročních období či velmi výjimečně portréty členů šlechtické rodiny. Tato tvorba však spadá ještě do měšťanského prostředí a tím pádem slohové tvorby. Na Slovensku lze ke světským tématům přiřadit Jánošíka²⁸⁰ a jeho družinu zbojníků, u nás se jejich vyobrazení nicméně objevovala až ve 20. století.

147/ Světský výjev - Jaro

1. i. č. 5681, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?, 2/2 18. století
3. koupě z Antikvy, 1966
4. 25,4x21 cm
5. 20,5x16 cm
6. Tato podmalba [148] byla jako jediná z celého souboru rožnovské sbírky v odborné literatuře popsána. „*Vedle obrazů s náboženskou tematikou jsou pro provinční malbu na skle se slohovými znaky druhé poloviny 18. stol. typické rokokové žánry se světskou*

---

²⁷⁹ Štajnochr (pozn. 127), s. 265.

²⁸⁰ Podmalby s motivy Jánošíka a jeho družiny z 19. století zpracovávají publikace Ireny Pišútové. Viz Pišútová (pozn. 39).

tematikou, jejichž účel byl výlučně dekorativní. Oblíbené byly cykly alegorií na téma ročních období. Z nich se ve sbírce Valašského muzea v Rožnově p. R. zachoval malý obrázek s galantním rokokovým výjevem. Pozadí tvoří dobově stylizovaná zahradní architektura se schodištěm, kamennou vázou a s loubím. Je to alegorie jara, malovaná barvami, které jsou tlumené do pastelových odstínů. [...] Při konzervaci byl na destičce podložené pod barevnou vrstvou objeven rukopisný záznam, na neštěstí jenom zčásti čitelný: *Ad memoriam A. P. Theodoro Ord. Capucini dum (nebo cum) Fulnecum abisset die 28. Octobris 1807. Další pasáže textu, psané dle mého odhadu řecky a hebrejsky, nejsou čitelné.*²⁸¹ [149] Já bych doplnila, že přímo na podmalbě je nápis „Le Printems“. Vidíme zde lokaje, který přináší páru napravo – nejspíše šlechtic a šlechtična – nápoj v poháru. Spatřujeme zde nalevo smrtku s lukem a šípem napřaženým na onen pár. Podmalba byla v květnu 1967 konzervována Hertou Orlíkovou.

---

²⁸¹ Vachová (pozn. 83), s. 115.

5.2 Podmalby 20.-21. století

5.2.1 Kopie

Kopie tvoří zhruba necelou jednu třetinu všech podmaleb na skle ve sbírkách rožnovského muzea. Byly vytvářeny amatéry či výtvarníky pracujícími pro muzeum za účelem vybavení objektů v areálech Valašského muzea v přírodě, aby zde nemusely být vystavovány původní podmalby vnějším vlivům.

5.2.1.1 Kopie od Irči Drápalové

148/ Jan Nepomucký zpovídá královnu Žofii

1. i. č. 14615, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Irča Drápalová, 1970
3. koupě Irča Drápalová, Rožnov p. R., 1970
4. 31,5x23 cm
5. 25,5x16,5 cm
6. Kopie [150] dle i. č. 4093[98].

149/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie

1. i. č. 15874, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy
2. Irča Drápalová, 1970
3. koupě Irča Drápalová, Rožnov p. R., 1970
4. 31,5x23 cm
5. 25,5x16,5 cm
6. Kopie [151] dle i. č. 4099 [66].

150/ Pohřeb sv. Jenovéfy

1. i. č. 19694, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Irča Drápalová, 1970
3. koupě Irča Drápalová, Rožnov p. R., 1970
4. 44x63,5 cm
5. 36x56 cm
6. Kopie [152] dle i. č. 2817 [108].

5.2.1.2 Kopie od Marie Chlebovské

151/ Panna Maria čenstochovská

1. i. č. C 8402, přír. č. C 338/1991, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1991
4. 43,5x33,5 cm
5. 35,5x26 cm
6. Kopie [153] dle i. č. 4077 [45].

152/ Sv. Veronika

1. i. č. C 14584, přír. č. C 530/1997, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1997
4. 33,5x25,5 cm
5. 25,5x17,5 cm
6. Kopie [154] dle i. č. 619 [137]. Poznámka na bílém listku „*použity akvarelové barvy s arabskou gumou*“.

153/ Sv. Veronika

1. i. č. C 14585, přír. č. C 531/1997, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1997
4. 36,5x26,5 cm
5. 28x18,5 cm
6. Kopie [155] dle i. č. 603 [135]. Poznámka na bílém listku „*použity akvarelové barvy s arabskou gumou*“.

154/ Narození Páně a klanění tří králů

1. i. č. C 14784, přír. č. C 30/1998, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století

3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1998
4. 45x60,5 cm
5. 37x53 cm
6. Kopie [156] dle i. č. 4107 [4]. Poznámka na bílém lístku „*určeno k vánoční instalaci ve škole ve Valašské dědině*“.

155/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. C 15704, přír. č. C 150/1999, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1999
4. 32x25 cm
5. 25x17,5 cm
6. Kopie [157] dle i. č. 4097 [9].

156/ Narození Páně

1. i. č. C 15705, přír. č. C 151/1999, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1999
4. 34,5x26 cm
5. 26,5x19 cm
6. Kopie [158] dle i. č. 3805[3].

157/ Ukřižovaný Kristus s Arma Christi

1. i. č. C 15706, přír. č. C 152/1999, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1999
4. 44,5x33,5 cm
5. 37x26 cm
6. Kopie [159] dle i. č. 613 [18].

158/ Sv. Veronika

1. i. č. C 15707, přír. č. C 153/1999, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205
2. Marie Chlebovská, 90. léta 20. století
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1999
4. 32,5x25,5 cm
5. 25,5x18 cm
6. Kopie [160] dle i. č. 619 [137].

159/ Narození Páně

1. i. č. C 16608, přír. č. C 92/2002, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 2001
3. koupě Marie Chlebovská, Zubří, 2002
4. 34,5x25,5 cm
5. 26x17 cm
6. Volná kopie [161] dle neexistující podmalby ve VMP. Poznámka na bílém lístku „kopie dle předlohy, Slezsko 2. pol. 19. st.“.

160/ Narození Páně a klanění pastýřů

1. i. č. C 16609, přír. č. C 93/2002, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 2001
3. koupě Marie Chlebovská, Zubří, 2002
4. 29x24,5 cm
5. 21,5x17 cm
6. Volná kopie [162] dle neexistující podmalby ve VMP. Poznámka na bílém lístku „replika dle předlohy, severovýchodní Čechy 2. pol. 19. st.“.

5.2.1.3 Kopie od Langera

161/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 18381, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?

3. Langer, 1972
4. 24x18,5 cm
5. 17x11,5 cm
6. Kopie [163] dle i. č. 9782 [103].

162/ Sv. František

1. i. č. 18382, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Langer, 1972
4. 32,5x23,5 cm
5. 25,5x17 cm
6. Kopie [164] dle i. č. 4096 [86].

163/ Panna Maria mariazellská

1. i. č. 18383, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Langer, 1972
4. 33,5x24 cm
5. 26,5x16,5 cm
6. Kopie [165] dle i. č. 4101 [46].

164/ Sv. Barbora

1. i. č. 18384, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Langer, 1972
4. 32,5x24 cm
5. 25,5x17 cm
6. Kopie [167] dle i. č. 7984 [81].

165/ Sv. Trojice bolestná

1. i. č. 18385, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Langer, 1972
4. 36,5x26,5 cm

5. 29,5x19 cm
6. Kopie [167] dle i. č. 8220 [27].

166/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. 18386, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. Langer, 1972
4. 39,5x29,5 cm
5. 31x21 cm
6. Kopie [168] dle i. č. 4081 [70].

5.2.1.4. Kopie od Jaroslavy Markové

167/ Pieta Sedmibolestná

1. i. č. C 250, přír. č. C 250/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 48,5x37,5 cm
5. 43x30,5 cm
6. Kopie [169] dle i. č. 2816 [59].

168/ Sv. Jan Nepomucký a medailony se scénami jeho života

1. i. č. C 251, přír. č. C 251/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 56x41 cm
5. 46,5x30,5 cm
6. Kopie [170] dle i. č. 2610 [97].

169/ Nalezení sv. Jenovéfy

1. i. č. C 252, přír. č. C 252/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba

2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 44x60,5 cm
5. 36,5x51 cm
6. Kopie [171] dle i. č. 595 [105].

170/ Sv. Veronika

1. i. č. C 253, přír. č. C 253/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 33,5x24 cm
5. 28,5x17,5 cm
6. Kopie [172] dle i. č. 619 [137].

171/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. C 391, přír. č. C 391/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 41,5x31,5 cm
5. 33x23 cm
6. Kopie [173] dle i. č. 11785 [10].

172/ Sv. Příbuzenstvo

1. i. č. C 392, přír. č. C 392/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 43,5x56 cm
5. 35,5x47 cm
6. Kopie [174] dle i. č. 610 [143].

173/ Sv. Veronika

1. i. č. C 393, přír. č. C 393/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 45x35 cm
5. 37x27 cm
6. Kopie [175] dle i. č. 616 [136].

174/ Pohřeb sv. Jenovéfy

1. i. č. C 633, přír. č. C 633/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1977
4. 44,5x61,5 cm
5. 35,5x52,5 cm
6. Kopie [176] dle i. č. 598 [107].

175/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. C 917, přír. č. C 98/1978, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979
4. 45,5x34 cm
5. 35,5x24 cm
6. Kopie [177] dle i. č. 4084 [32].

176/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. C 918, přír. č. C 99/1978, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979
4. 57,5x42,5 cm
5. 49x34 cm

6. Kopie [178] dle i. č. 8423 [49].

177/ Sv. František a sv. Barbora

1. i. č. C 919, přír. č. C 100/1978, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století

3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979

4. 45,5x63,5 cm

5. 37,5x56 cm

6. Kopie [179] dle i. č. 615 [140].

178/ Sv. Barbora

1. i. č. C 920, přír. č. C 101/1978, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století

3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979

4. 57x41 cm

5. 48,5x32,5 cm

6. Kopie [180] dle i. č. 11789 [82].

179/ Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem

1. i. č. C 1560, přír. č. C 20/1979, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století

3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979

4. 55,5x37 cm

5. 46,5x28 cm

6. Kopie [181] dle i. č. 7965 [16].

180/ Sv. Antonín Paduánský

1. i. č. C 1561, přír. č. C 21/1979, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století

3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979

4. 52x38,5 cm
5. 44x30,5 cm
6. Kopie [182] i. č. 8425 [77].

181/ Sv. Josef Pěstoun

1. i. č. C 1562, přír. č. C 22/1979, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba
2. Jaroslava Marková, 70. léta 20. století
3. koupě Jaroslava Marková, Rožnov p. R., 1979
4. 35x25 cm
5. 30x20 cm
6. Kopie [183] dle i. č. 604 [114].

5.2.1.5 Kopie od Alexandry Martínkové

182/ Panna Maria Pomocná

1. i. č. 13535, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, 60. léta 20. století
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 1969
4. 40,5x29,5 cm
5. 33,5x23 cm
6. Volná kopie [184] dle i. č. 584 [40].

183/ Panna Maria mariazellská

1. i. č. 13536, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy
2. Alexandra Martínková, 60. léta 20. století
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 1969
4. 33x24,5 cm
5. 28x18,5 cm
6. Volná kopie [185] dle i. č. 4101 [46].

184/ Sv. Barbora

1. i. č. 13537, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Alexandra Martínková, 60. léta 20. století
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 1969
4. 33x24,5 cm
5. 26,5x17cm
6. Kopie [186] dle i. č. 7984 [81].

185/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 13538, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, 60. léta 20. století
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 1969
4. 31,5x24 cm
5. 25x17,5 cm
6. Kopie [187] dle i. č. 7985 [100].

186/ Sv. Ondřej

1. i. č. 13539, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, 60. léta 20. století
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 1969
4. 32x23,5 cm
5. 25,5x17 cm
6. Kopie [188] dle neexistující podmalby v originálních podmalbách 18. a 19. století ve VMP. Avšak je kopií mistra zalomených obočí působícího ve 2/2 19. století, což můžeme poznat dle typického obočí a rámování do medailonu s jeho specifickým květinovým dekorem.

187/ Panna Maria Sedmibolestná

1. i. č. C 17442, přír. č. C 91/2005, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, ?
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 2005
4. bez rámu
5. 30x20 cm
6. Volná kopie [189] dle ve VMP neexistující originální podmalby. Zaručeně se jedná o kopii mistra zalomených obočí malujícího ve 2/2 19. století. Poznámka na bílém

lístku „*dle předlohy MZM Brno*“. Pravděpodobně jde o podmalbu i. č. MS 208 ze sbírek MZM.²⁸²

188/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. C 17443, přír. č. C 92/2005, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, ?
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 2005
4. bez rámu
5. 26x18 cm
6. Ve fondu VMP tento originál není, je však téměř totožný s i. č. MS 210 ze sbírek MZM.²⁸³ Na bílém lístku byla poznámka „*dle předlohy MZM Brno*“. Jedná se o volnou kopii [190] mistra zalomených obočí působícího ve 2/2 19. století.

189/ Sv. Barbora

1. i. č. C 17444, přír. č. C 93/2005, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, ?
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 2005
4. bez rámu
5. 29x19,5 cm
6. Kopie [191] dle i. č. 7984 [81].

190/ Ecce homo

1. i. č. C 17445, přír. č. C 94/2005, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, ?
3. koupě Alexandra Martínková, Brno, 2005
4. bez rámu
5. 28x19 cm
6. Ve fondu VMP takováto originální podmalba není, nejspíše se opět Martínková při tvorbě kopie [192] inspirovala podmalbou ze sbírek MZM. Avšak tuto originální

---

²⁸² Viz Kalinová (pozn. 43), s. 175.

²⁸³ Viz ibidem, s. 173.

předlohu jsem v katalogu MZM nenašla, za to jsem ji našla ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě, kde je originál řazen do lokality západního Slezska do poslední čtvrtiny 18. století.²⁸⁴

191/ Ecce homo

1. i. č. C 17876, přír. č. C 68/2008, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alexandra Martínková, ?
3. koupě Helena Salichová, Praha, 2008
4. 33,5x22,5 cm
5. 28,5x17,5 cm
6. Kopie podmalby [193] je téměř identická s předchozí s i. č. C 17445 [192]. Tudiž i její zdroj.

5.2.1.6 Kopie od Karla Vašiny

192/ Sv. Martin

1. i. č. 20686, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37
2. Karel Vašina, 70. léta 20. století
3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 1973
4. 50x38,5 cm
5. 43,5x31 cm
6. Kopie [194] dle i. č. 4102 [123].

193/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo

1. i. č. 20687, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37
2. Karel Vašina, 70. léta 20. století
3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 1973
4. 42,5x31,5 cm
5. 35,5x24 cm

---

²⁸⁴ Kopie podmalby se inspirovala stejným vzorem jako je i. č. N 58 ze SZM. Viz Kafka (pozn. 51), s. 154.

6. Kopie [195] dle i. č. 4084 [32].

194/ Panna Maria mariazellská

1. i. č. 20688, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Dům s podsínkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37

2. Karel Vašina, 70. léta 20. století

3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 1973

4. 33x24 cm

5. 25x17 cm

6. Kopie [196] dle i. č. 4101 [46].

195/ Sv. Jan Nepomucký

1. i. č. 20689, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Valašská dědina, Dům s podsínkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37

2. Karel Vašina, 70. léta 20. století

3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 1973

4. 34x24 cm

5. 26,5x16,5 cm

6. Kopie [197] dle i. č. 607 [95].

196/ Sv. Veronika

1. i. č. C 388, přír. č. C 388/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek

2. Karel Vašina, 70. léta 20. století

3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 1977

4. 31x23,5 cm

5. 25,5x17 cm

6. Kopie [198] dle i. č. 603 [135].

197/ Sv. Veronika

1. i. č. C 17889, přír. č. C 81/2008, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Karel Vašina, 70. léta 20. století

3. koupě Karel Vašina, Rožnov p. R., 2008

4. 47,5x37,5 cm
5. 39x29 cm
6. Volná kopie [199] dle i. č. 616 [136]. Poznámka na bílém lístku „zhotovil K. Vašina, listopad 1978.“

5.2.1.7 Kopie od J. Vlčinské

198/ Sv. Ondřej

1. i. č. 25403, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1976
4. 32x24 cm
5. 25,5x17,5 cm
6. Ve sbírkách VMP tento originál neexistuje, avšak odpovídá kopii i. č. 13539 [188]. Čili se jedná o kopii [200] mistra zalomených obočí působícího ve 2/2 19. století. Na bílém lístku je poznámka „zhotovila J. Vlčinská, Havířov“.

199/ Sv. Apolonie

1. i. č. 25404, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1976
4. 33,5x24,5 cm
5. 26x16,5 cm
6. Kopie [201] dle i. č. 3819 [79].

200/ Sv. Alois

1. i. č. 25405, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1976
4. 35x27 cm
5. 27,5x19,5 cm
6. Kopie [202] dle i. č. 586 [68].

201/ Sv. Florián

1. i. č. C 433, přír. č. C 433/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1977
4. 34,5x27,5 cm
5. 27,5x17,5 cm
6. Kopie [203] dle i. č. 684 [84].

202/ Sv. Barbora

1. i. č. C 434, přír. č. C 434/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1977
4. 34x23,5 cm
5. 27,5x17 cm
6. Kopie [204] dle i. č. 7984 [81].

203/ Panna Maria mariazellská

1. i. č. C 435, přír. č. C 435/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1977
4. 34x24 cm
5. 27,5x17,5 cm
6. Kopie [205] dle i. č. 4101 [46].

204/ Ježíšek s říšským jablkem

1. i. č. C 436, přír. č. C 436/1977, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic
2. J. Vlčinská, 70. léta 20. století?
3. koupě Z. Vlčinský, Havířov, 1977
4. 33,5x24 cm
5. 27,5x18 cm

6. Kopie [206] dle i. č. 601 [7].

5.2.1.8 Další kopie

205/ Nalezení sv. Jenovéfy

1. i. č. C 3896, přír. č. C 269/1984, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě František Papež, Muzeum Valašské Klobouky, 1984

4. 41,5x56,5 cm

5. 33x48 cm

6. Kopie [207] dle i. č. 4200 [109].

206/ Sv. Martin a sv. Jiří

1. i. č. C 3897, přír. č. C 270/1984, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. ?

3. koupě František Papež, Muzeum Valašské Klobouky, 1984

4. 44,5x60,5 cm

5. 35,5x52 cm

6. Kopie [208] dle i. č. 3685 [141].

207/ Sv. Anna Učitelka

1. i. č. C 8166, přír. č. C 102/1991, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Veronika Jedelská, ?

3. koupě Veronika Jedelská, Bynina, 1991

4. 43x32,5 cm

5. 35,5x24,5 cm

6. Kopie [209] dle i. č. 4085 [124]. Poznámka na bílém lístku „*Ver. Jedelské z Byniny – tvůrce*“.

208/ Sv. Veronika

1. i. č. C 8167, přír. č. C 103/1991, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Veronika Jedelská, ?
3. koupě Veronika Jedelská, Bynina, 1991
4. 48x35 cm
5. 40x27,5 cm
6. Kopie [210] dle i. č. 616 [136].

5.2.2 Novodobá tvorba

Současná tvorba je v rožnovském muzeu zastoupena pouze minimálně, avšak obsahuje výtvořky předních valašských malířů, kteří se okrajově zabývali i malbou na sklo. Mezi ně patří právě Jan Kobzáň, Antonín Strnadel a Luděk Majer. Opomenuta nesmí být však ani lidová tvůrkyně Alžběta Fojtíková, která se malbě na skle věnovala ve svém volném čase coby koničku a přispěla, jejím pohledem do minulých dob valašského lidu, ojedinělými dílky zachycujícími místní pověsti, život lidu a řemesla.

5.2.2.1 Alžběta Fojtíková

209/ Vodník na lánve

1. i. č. 8842, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století
3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1967
4. 32x24,5 cm
5. 26,5x19,5 cm
6. Na podmalbě [211] zaujímá ústřední postavení vodník sedící na lánve směřující pohledem k měsíci na večerní obloze. V levé části je vymalována vrba, za níž se schovávají dvě osoby ženy a muže. Všechny postavy a ústřední vrba s lánvkou jsou zřetelně konturovány. Celý výjev má promalované prostředí rybníka s okolními stromy včetně odrazu měsíce na hladině.

210/ Čarodějnice na koštěti

1. i. č. 8843, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století

3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1967

4. 25x31,5 cm

5. 21,5x27 cm

6. Obraz na skle [212] zachycuje dvě čarodějnice prohánějící se na koštěti noční oblohou. Druhá z nich nese na hřbetě černou kočku, které ve tmě svítí oči. Dalšími jasnými body jsou čtyři ohně rozdělané na kotárech valašské krajiny pod noční oblohou. Postavy mají viditelné černé kontury.

211/ Narození Páně po valašsku

1. i. č. 9651, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století

3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1968

4. 28x33

5. 21x26 cm

6. Výjev [213] znázorňuje narození Páně, přičemž hlavní postavy jsou oblečeny do typicky valašských oděvů. Panna Maria má na sobě červenou kordulku, bílé rukávce, modrý fěrtoch a na hlavě bílý čepceček se šátkem. Před ní na slámě je Ježíšek v zavinovačce. Za nimi stojí Josef v červené vestě se zlatým lemováním a fialovým kabátcem. V rukou má hůl. Další tři postavy jsou taktéž oděny ve valašském kroji, nalevo hraje na píšťalu jeden pasáček, napravo klečí další s ovečkou v náručí. Vedle něj klečí žena nejspíše se škopkem mléka. Celá scéna se odehrává v dřevěném venkovním přístřešku. Postavám chybí černé kontury.

212/ Na půlnoční v Tiché

1. i. č. 9652, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století

3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1968

4. 32,5x26,5 cm

5. 25,5x19,5 cm

6. Příběh na podmalbě [214] se odehrává v zimní zasněžené krajině, kdy v popředí vidíme trojici postav – ženu a dva muže jdoucí pěšinou do dřevěného kostelíka v Tiché u Frenštátu p. R. Tento kostelík je jasně poznatelný z podmalby, i kdybychom postrádali její název. Uvnitř se svítí a v těsnější blízkosti kostela je další trojice postav, která vypadá na muže s dítětem a ženu, jež jsou haleni ve stínu.

213/ Madona

1. i. č. 9653, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století
3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1968
4. 32,5x27 cm
5. 25,5x20 cm
6. Na černém pozadí vidíme „krásný typ madony“ [215], jak ji sama Fojtíková nazývala²⁸⁵. Jedná se o Pannu Marii Pomocnou, kdy se Ježíšek opírá lící o svou matku. Oba jsou provedeni v růžovém inkarnátu, Panna Maria má červenozelené roucho s modrým pláštěm. Nad jejich hlavami je červený květinový půlvěvec.

214/ Zadělávání chleba

1. i. č. 9654, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Alžběta Fojtíková, 60. léta 20. století
3. koupě Alžběta Fojtíková, Tichá, 1968
4. 25,5x31 cm
5. 18,5x24,5 cm
6. Scéna [216] zachycuje jednu z tradičních činností na Valašsku – zadělávání chleba. Žena uprostřed pokoje ve velké díži míchá kopistem těsto. Vlevo je již rozdělaný oheň v peci, u níž je nachystáno dříví, lopata na vytažení těsta i metlička na jeho oprášení po vytažení z pece. Napravo je místnost, kdy na parketách sedí malé dítě v bílé košilce s vařečkou v ruce. Zdi jizby jsou zdobeny malovanými talířky s hrníčky, které jsou zavěšeny na dřevěném stojánku, a obrázkem Panny Marie s Ježíškem. Na malované truhle jsou již nachystány ošatky na chléb.

5.2.2.2 Marie Chlebovská

215/ Panna Maria Bolestná a krucifix

1. i. č. 57330, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Marie Chlebovská, 12. listopadu 1997
3. koupě Marie Chlebovská, Rožnov p. R., 1997
4. 41,5x31,5 cm
5. 33,5x23 cm

---

²⁸⁵ Hasalová (pozn. 31), s. 79.

6. Obraz na skle [217] představuje Pannu Marii v červenozeleném rouchu se zlatou aureolou. Zelený plášť je zdoben křížky. Napravo je krucifix s ukřižovaným Ježíšem Kristem, který má zelenou roušku. Výjev v pozadí doplňují nejspíše slunce a měsíc s obličejí.

5.2.2.3 Jan Kobzář

216/ Přijímání za zbojníka

1. i. č. 2310, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm,
2. Jan Kobzář, 40.-50. léta 20. století?
3. koupě, Zašová, 1960
4. 51,5x67,5 cm
5. 44x60 cm
6. Podmalba [218] zachycuje scénu přijímání za zbojníka, kdy jeden ze zbojníků skáče nad kotlem s překříženýma nohama a valaškou v ruce. Dalších pět zbojníků stojí v poklidu na scéně, kdy tři vlevo si vykládají, podávají pálenku a kouří dýmku. V ruce mají pušky a hole. Jeden ze dvou zbojníků napravo hraje na dudy a druhý popíjí pálenku opírajíc se o sud. Tento akt se odehrává podle stylizovaných stromů v prostředí lesa. Celý je laděn do zelené, hnědé a zlaté barvy. V inventární knize u ní bylo napsáno jméno Kobzář. Já si však nejsem jistá, zda se skutečně jedná o jeho tvorbu vzhledem k ne zcela typickým liniím a chybějící signatuře.

217/ Smrt zbojníka

1. i. č. 35386, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Jan Kobzář, 40.-50. léta 20. století
3. koupě Jan Orság, Karolinka, 1982
4. 60x82 cm
5. Nemožno změřit
6. Obraz [219] vykazuje typický styl Jana Kobzáně. Spatřujeme na něm dva zbojníky ve valašském oděvu, jak nesou mrtvého druha. Výjev doplňují tři košaté stromy a vpravo dole je Kobzářův podpis. Pozadí je tmavě modré a zelené.

218/ Jánošík

1. i. č. 37805, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

2. Jan Kobzáň, 40.-50. léta 20. století
3. koupě Jan Orság, Karolinka, 1984
4. 60x81 cm
5. nemožno změřit
6. Na obraze [220] sedí dva zbojníci uprostřed lesa. Mají na sobě zbojnické opasky a valašské krpce. Jeden z nich sedící na pařezu kouří dýmku, druhý s valašskou v ruce popíjí kořalku. I tato podmalba vykazuje klasické znaky Kobzáňova stylu a je vyvedena v jasných barvách zelené, modré a červené s bílými konturami. Vpravo dole je signována.

5.2.2.4 Luděk Majer

219/ Jaro -Vyhánění ovcí na salaš

1. i. č. 66360, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Výstavní sál Sušák, 1. patro, výstava Výtvarné umění na Valašsku III. (2014-2017)
2. Luděk Majer, 1972
3. neuvedeno, 2011
4. 94x94 cm
5. 90x90 cm
6. Podmalba [221] je součástí cyklu ročních období z roku 1972, zhotoveného pro jídelnu hotelu Radhošť ve Frenštátě p. R. V centru je bača se snítkou jehličí ke svěcení stáda ovcí, kolem něj je spousta ovcí a další dva bačové. Celý obraz ladí do žluté, zelené a fialovomodré barvy s černými konturami. Zaznamenávám zde typický Majerovský styl rozvlněné krajiny s geometrickým stínováním. Vpravo dole je signatura.

220/ Oslava léta - Zbojnický tanec

1. i. č. 67792, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Luděk Majer, 1972
3. dar od Jiřího Majera (syn autora), 2014
4. 94x94 cm
5. 90x90 cm
6. Obraz na skle [222] je také součástí cyklu ročních období stejně jako předchozí. Vyveden je v barvách žluté, zelené a modré s červenými dozvuky a v klasickém stylu

Lud'ka Majera tentokrát více tíhnoucí ke geometričnosti než rozvlněnosti. Vystihuje tři zbojníky s valaškami, jak tančí. Vpravo dole je signatura.

221/ Podzim – Pasáček krav

1. i. č. 67793, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Luděk Majer, 1972
3. dar od Jiřího Majera (syn autora), 2014
4. 94x94 cm
5. 90x90 cm
6. Pasáček [223] je zachycen v popředí s oranžovým pláštěm přetaženým přes hlavu. Za ním je krajina s chalupami, stromy, kotáry a dvěma strakatými krávy. Opět zde převládá zelená, modrofialová barva se žlutými dozvuky. I tato třetí podmalba z cyklu je koncipována geometrickým stylem Lud'ka Majera. Napravo dole je obraz signován.

5.2.2.5 Antonín Strnadel

222/ Zbojnická přísaha - zbojníci

1. i. č. 49428, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Antonín Strnadel, 30.-70. léta 20. století
3. koupě Jednota – spotřební družstvo Vsetín, 1991
4. 50x65,5 cm
5. 43,5x58,5 cm
6. Tato podmalba [224] je součástí tříčlenného cyklu Zbojnické přísahy. Muzeum si před koupí nechalo udělat i posudek.²⁸⁶ Tato na žlutém pozadí představuje dva zbojníky v hnědém a zeleném šatu, kdy levý z nich drží nad hlavou valašku. Jejich pokrývky hlavy jsou provedeny ve výrazně geometrickém stylu coby čtverce, na něž navazují trojúhelníky (snad stín?). Pod nimi je modré kopcoví. Celý obraz je doplněn náhodnými geometrickými výrazovými motivy.

223/ Zbojnická přísaha

1. i. č. 49429, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm

---

²⁸⁶ Znalecký posudek – PhDr. Vilém Jůza, Ostrava, 14. 11. 1990. „Uvedená díla jsou jednotným celkem inspirovaným lidovou zvykoslovnou tradicí a jsou unikátním celkem, jehož využití bude v muzejním užití schopno plnit významnou funkci jak ve smyslu motivovém, tak propagací díla předního umělce valašské oblasti. Získání těchto prací pro sbírky muzea je významným akvizičním činem.“

2. Antonín Strnadel, 30.-70. léta 20. století
3. koupě Jednota – spotřební družstvo Vsetín, 1991
4. 50x65,5 cm
5. 43,5x58,5 cm
6. Na černém pozadí [225] jsou znázorněni dva zbojníci v šedém šatu se zbojnickými opasky, jak nad plápolajícím ohněm drží zkřížené valašky. Pod nimi je text zbojnické přísahy:

*„Přísahám
při svatém ohni,
kterýž k nebi hoří, že jsem vystoupil
přes tři hlubokosti do jediné vysokosti.*

*Přísahám poprvé,
že jsem vešel do bratrstva,
které na horách přebývá
v jejich černosti se ukrývá.*

*Přísahám podruhé,
že budu pány hubiti,
při zbojnické pravdě státi,
chudé podporovati,
utiskované mstíti.*

*Přísahám potřetí,
že nikdy nezradím bratrstvo
do kterého jsem vešel
z vůle své a ni žádné jiné
že neukryju pro sebe
zlato ani stříbro
ani drahé kamení
nebo cokoli jiného.“*

Vpravo v pozadí jsou zahaleny do tmy jakoby další postavy, přičemž z nich vidíme pouze zlaté valašky a ruce, které je drží.

224/ Zbojnická přísaha – pasáček ovcí

1. i. č. 49430, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. Antonín Strnadel, 30.-70. léta 20. století
3. koupě Jednota – spotřební družstvo Vsetín, 1991
4. 50x65,5 cm
5. 43,5x58,5 cm
6. Třetí částí cyklu [226] Zbojnické přísahy je pasáček ovcí sedící v popředí a hrající na píšťalu. Vedle něj sedí bílý ovčácký pes. Kolem nich jsou ve hloučcích za sebou paralelně zobrazeny ovce ve skupinách. Nahoře vidíme salaš a nad celým výjevem dohlíží stylizované zlaté slunce.

5.3 Neurčené

225/ Sv. Rodina

1. i. č. 47377, Valašské muzeum v přírodě v R. p. R., Frenštát pod Radhoštěm
2. ?
3. koupě Jindřich Drozd, Velké Karlovice, 1989
4. 42x52,5 cm
5. 36x47 cm
6. K této podmalbě nejsou až o údajích o koupi v dokumentaci VMP žádné konkrétní informace. Zařadila bych ji určitě do tvorby 20. století, avšak o autorství bychom mohli pouze spekulovat. Zobrazuje sv. Rodinu [227], kdy uprostřed stojí již odrostlejší Ježíš Kristus v bílé košili, kterak se učí řemeslu tesaře od sv. Josefa stojícího vpravo. Zleva na ně dohlíží Panna Maria s vřetenem s přeslenem. Vlevo v popředí je váza s bílou lilií. Celá scéna se odehrává na dvorku stavení.

Závěr

Fenoménem podmaleb na skle se zabývala řada odborníků i badatelů a další v bádání stále pokračují. Přesto se nikdo, až na již zmíněnou výjimku jednoho exempláře prozkoumaným Zdenou Vachovou, nezaobíral rožnovským souborem. Valašská kultura a s ní spjaté umění je dosti specifické a zastoupené v povědomí obyvatel nejen českých zemí. Přestože by přírodní podmínky a klima tvorbě podmaleb v zimních měsících jistě nahrávaly, je s podivem, že se nesetkáme s žádným doloženým výrobním střediskem či dílnou.

Soubor podmaleb na skle ve Valašském muzeu v přírodě obsahuje 225 exemplářů opatřených inventárním číslem uložených v depozitáři ve Frenštátě p. R., v objektech areálů VMP a ve výstavním sále expozice Městečka pod Radhoštěm. Všechny tyto exponáty jsem zpracovala v katalogové části své diplomové práce. Kromě daných i. č. a místa uložení jsou zaznamenány rozměry s rámem i bez rámu a zápis o způsobu a roku akvizice z inventárních knih. Mým hlavním záměrem při zpracovávání katalogu bylo určit dataci a lokalitu původu daných obrázků na skle, přičemž jsem vycházela především z katalogů Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Komparací a rozpoznáváním hlavních znaků daných oblastí a dílen se mi tak snad správně podařilo určit 152 artefaktů. Dalším 20 podmalbám jsem se pokusila místo původu i datum vzniku přiřadit, avšak nebyla jsem si jimi zcela jistá. Tyto mají za danými údaji otazník. Zůstalo tak již jen 53 neurčených exponátů, jelikož svými specifickými znaky neodpovídaly žádným podmalbám zobrazeným v mnou prostudovaných katalogích.

Ráda bych se také vyjádřila k obrazové části katalogu. Sklo je velmi citlivý materiál a špatně se s ním pracuje. Bez pořádného technického vybavení je těžké podmalby na skle zachytit bez lesků a odrazů. U obrazů s amalgámovým pozadím je dokumentace ještě choulostivější. Fotografování nekomplikoval pouze materiál, ale také prostor se špatnými světelnými podmínkami a nemožnost manipulace s podmalbami v expozicích.

Katalog je dělen na originální podmalby z 18.-19. století a novodobou tvorbu 20.-21. století. Rožnovská sbírka čítá 147 kusů podmaleb z 18. a 19. století, z nichž právě 52 zůstalo neurčených. Zbýlých 78 spadá především do tvorby 20. století a zde se mi nepovedlo zařadit pouze jednu podmalbu. Tyto exponáty z větší části tvoří kopie originálních podmaleb, z menší pak autorskou tvorbu umělců, výtvarníků a amatérů.

Na základě inventárních knih, katalogizačních karet a bílých lístků se mi podařilo určit autorství všech kopií a dokonce díky ochotě a pomoci Mgr. Lenky Kučerové i zjistit něco málo o zastoupených kopistech. Zároveň jsem ikonograficky přeurlčila některé podmalby, jež byly špatně stanovené, a taktéž jsem přiřadila atribuci těm neurčeným.

Rožnovský soubor je v porovnání s dalšími muzei v České republice relativně obsáhlý a vyskytuje se v něm řada obdivuhodných exponátů. Zastoupena je tu většina oblastí, kde podmalby na skle vznikaly. Nejčastěji se setkáme s podmalbami z lokality východního i západního Slezska, Kaiserswalde v Kladsku, amalgámových podmaleb ze severních Čech a s obrázky od malíře zalomených obočí. Méně hojně jsou pak zastoupeni malíři huňatých obočí a oblast Pohoří-Sandl z jihočesko-rakouského pohraničí. Po jednom až dvou exemplářích se objevují malíři vysoko vyklenutých obočí a malíři zvlněných obočí. Dva kusy spadají do slovenské provenience. Dovolila bych si říci, že z celého fondu je nejcennější jediná podmalba z 18. století a to světský výjev znázorňující alegorii Jara.

Co se týče zachoalosti podmaleb, nutno podotknout, že většina z nich je v dobrém stavu a pouze několik je již nečitelných, popraskaných či částečně rozbitých. Muzeum za to může jistě vděčit Hertě Orlikové, která 43 podmaleb z 19. století v letech 1967-1970 konzervovala. Proto si myslím, že je škoda, aby takovýto soubor, až na pár exponátů zastoupených v expozicích, zůstal skryt veřejnosti a „prášilo se“ na něj v bílé místnosti depozitáře.

Summary

This master thesis is focused on a collection of paintings on glass from the 19th century from Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm. Paintings on glass also called reverse-paintings on glass, were made by cold-painting on the reverse side of glass sheets by a special technique. From the middle of the 18th century and through the 19th century these colourful pictures were a part of almost every household in the Czech lands. They were placed mostly in the holy corners. The main theme of these pictures were religious motives from the New Testament and portraits of saints. At the end of the 19th century the reverse-paintings on glass lost their popularity and the owners removed them from their houses. A lot of them were destroyed, therefore only a minimal of the original paintings on glass have been preserved.

The main purpose of this thesis is to create a catalogue of this collection, which includes 225 pieces of inventoried reverse-paintings on glass. The catalogue contains data about their proportions, dating, place of origin, acquisition and description. The rest of the work includes chapters about this phenomenon and acquisition to the museum's collection. There are chapters about history and development of paintings on glass in the Czech lands, their technique, iconography, characteristic features and function. The thesis also deals with the creation of these paintings in the 20th century and its artists. At the end of this work we can find pictorial documentation of Rožnov's collection of paintings on glass.

Seznam použitých zkratk

AVU	Akademie výtvarných umění
i. č.	inventární číslo
MZM	Moravské zemské muzeum
přír. č.	přírůstkové číslo
R. p. R.	Rožnov pod Radhoštěm
SZM	Slezské zemské muzeum
VMP	Valašské muzeum v přírodě

Seznam použité literatury a pramenů

Prameny

- Sbírkový fond a dokumentace Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.
- Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Inventární knihy č. 1-15, 1961-2016.
- Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Inventární knihy C pomocný fond 1977-1986, C 1987-1991, C1991-1996, C1996-2011, C2011-2016.
- Vojtěch Bařina, *Podmalby na skle s náboženskými motivy ve sbírkách Ostravského muzea* (diplomní práce), Ústav evropské etnografie Masarykovy univerzity, Brno 2013.
- Kateřina Palánová, *Ženské postavy v dílech Jarmily Glazarové Roky v kruhu, Vlčí jáma a Advent* (diplomní práce), Ústav české literatury a knihovnictví Masarykovy univerzity, Brno 2009.
- Karolina Vítovcová, *Podmalby na skle ve sbírkách Muzea Šumavy* (diplomní práce), Ústav archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity, Brno 2012.
- Kristýna Zapletalová, *Podmalby na skle v současnosti* (diplomní práce), Ústav evropské etnografie Masarykovy univerzity, Brno 2011.

Literatura

- [M. A], Zlínský malíř a lidová tvorba. Valaští „bohatýři“ na skle, *České slovo XII*, 1940, č. 297, 28. 10., s. 2.
- Jan Baleka, *Antonín Strnadel. Ilustrace*, Ostrava 1981.
- Josef Bradáč-Nežárecký, *Sklo: dějiny, výroba a zpracování*, Praha 1945.
- Heinrich Buchner, *Hinterglasmalerei in der Böhmerwaldlandschaft und Südbayern*, Mnichov 1936.
- Karel Černohorský, *Lidová malba na skle ve Slezsku* (kat. výst.), Zemské museum v Opavě 1948.

- Jiří Černý, Kult milostných mariánských obrazů ve výtvarném umění, in: Aleš Filip – Helena Hradská (ed.), *O křesťanské výtvarné kultuře. Sborník ze seminářů pro průvodce cestovního ruchu pořádaných v únoru až dubnu 2006*, Brno 2006.
- Juliana Dancu – Dumitru Dancu, *Die bäuerliche Hinterglasmalerei in Rumänien*, Berlin 1980.
- Lenka Drápalová, *Dřevěné městečko*, Rožnov pod Radhoštěm 2008.
- Józef Grabowski, *Ludowe malarstwo na szkle*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1968.
- Václav Gřešík, Lidová výtvarnice Alžběta Fojtíková, *Nová svoboda XI*, 1955, č. 201, s. 6.
- Věra Hasalová, Lidová malířka obrazů na skle Alžběta Fojtíková, *Radostná země X*, 1960, č. 2, s. 78-83.
- Věra Hasalová, K současnému stavu vymezení a klasifikace slezských lidových obrazů na skle, *Radostná země XI*, 1961, č. 1, s. 22-30.
- Věra Hasalová, K současnému stavu vymezení a klasifikace slezských lidových obrazů na skle. II. Východoslezská skupina, *Radostná země XI*, 1961, č. 4, s. 106-114.
- Věra Hasalová, Moravská lidová malba na skle, in: *Ethnographica VII-VIII*, Brno 1965-1968, č. 2, s. 42-81.
- Věra Hasalová (rec.), Slezské lidové obrazy na skle, *Národopisné aktuality VI*, 1969, č. 2, s. 144-146.
- Miroslava Hošková, *Obrázky na skle* (kat. výst.), Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku 1991.
- Miloslava Hošková, Malíř „zalomených obočí“, in: Eva Večerková (ed.), *Folia ethnographica 30. Supplementum ad Acta Musei Moraviae – Scientiae sociales LXXXI*, Brno 1996, s. 103-108.
- Josef Jančář (rec.), Jitka Staňková, Lidové výtvarné umění. Čechy a Morava, *Národopisné aktuality VI*, 1969, č. 2, s. 126-127.
- Ewa Jęczalik, *Śląskie malarstwo ludowe na szkle* (kat. výst.), Vratislav 1958.
- Richard Jeřábek (ed.), *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Biografická část*, Praha 2007.

- Luboš Kafka, Lidové obrázky na skle ve středních Čechách. K rozšíření regionálních typů lidové malby na skle a k určování jejich provenience, *Český lid LXXXI*, 1994, č. 3, s. 221-241.
- Luboš Kafka, Obrázky na skle v severních a severozápadních Čechách, *Český lid LXXXIII*, 1996, č. 4, s. 313-334.
- Luboš Kafka, *Lidové obrázky na skle z jižních a západních Čech* (kat. výst.), Museum Šumavy v Sušici 1998.
- Luboš Kafka, *Malované na skle: lidové podmalby*, Praha 2005.
- Luboš Kafka, *Dárek z pouti: poutní a pouťové umění*, Praha 2009.
- Luboš Kafka, *Lidové podmalby na skle ze sbírek Národního muzea*, Praha 2013.
- Alena Kalinová, *Malované nebe: Obrazy na skle ze sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea*, Brno 2009.
- Alena Kalinová, *Lidové podmalby na skle: Sbirka Moravského zemského muzea*, Brno 2014.
- Herbert Wolfgang Keiser, *Die deutsche Hinterglasmalerei*, Mnichov 1937.
- Jenovefa, in: Jaroslav Kolár (ed.), *Tři knížky lidového čtení*, Praha 2000, s. 193-252.
- Jiří Kotalík (ed.), *Národní umělec Antonín Strnadel (1910-1975)* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1981.
- František Krejča, *Kouzlo šumavské podmalby. Obrázky na skle ze sbírek Jihočeského muzea*, České Budějovice 2008.
- Ludvík Kunz – Miroslava Ludvíková, *Lidová malba na skle XVI.-XIX. století* (kat. výst.), Moravské museum v Brně 1969.
- Zdena Lenderová, *Lidové obrazy na skle v Krajském muzeu východních Čech v Hradci Králové*, Hradec Králové 1986.
- František Mareš, *České sklo*, Praha 1893.
- Naděžda Melniková-Papoušková, *Československé lidové malířství na skle*, Praha 1938.
- Naděžda Melniková-Papoušková, *Putování za lidovým uměním*, Praha 1941.
- Tomáš Mikulaščík, *Luděk Majer* (kat. výst.), Zámek Kinských ve Valašském Meziříčí 1990.
- Herta Orliková, Lidové obrázky na skle ve frenštátském muzeu, *Hlasy Okresního musea ve Frenštátě p. R. XV*, 1958, č. 2, s. 3-8.

- Jiří Petráš et al., *Šumava Karla Klostermanna. Příběh šumavské podmalby* (kat. výst.), Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 2008.
- Lubomír F. Piperek, *Jan Kobzán, valašský grafik, malíř a spisovatel*, Liptál 2001.
- Irena Pišútová, *Ludové malby na skle*, Martin 1969.
- Irena Pišútová, *Ludové malby na skle II*, Martin 1979.
- Irena Pišútová, *Malovaný sen. Slovenská ľudová malba na skle v 20. storočí*, Bratislava 1983.
- Michal Plánka, *Jan Kobzán. Kresby* (kat. výst.), Grafický kabinet galerie v Gottwaldově 1972.
- Alena Plessingerová, *Obrázky na skle. O sbírce Pražského národopisného muzea a o stejnojmenné výstavě národopisného oddělení HM Národního muzea v Praze. Lobkovický palác na Pražském hradě, 1. 3.-6. 5. 1990, Časopis národního muzea CLXI, 1992, č. 1-2, s. 54-59.*
- Jana Procházková, *Antonín Strnadel. Výstava z ilustrační tvorby* (kat. výst.), Středočeská galerie v Praze 1972.
- Věra Remešová, *Ikonografie a atributy svatých*, Praha 1991.
- Eva Románková (ed.), *Uchováno budoucím generacím. Devadesát let sbírkotvorné činnosti Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm*, Rožnov pod Radhoštěm 2015.
- Ladislav Rutte, *Obrázky na skle, Lidová tvorba I*, 1940, č. 6-7, s. 5.
- Vera Schaubert – Hanns Michael Schindler, *Rok se svatými*, Kostelní Vydří 1994.
- Pavel Šopák, *Koliba*, Opava 2004.
- EŠ [Erich Šefčík], heslo Orlicková Herta, in: Lumír Dokoupil (ed.), *Biografický slovník Slezska a severní Moravy. Sešit 8*, Ostrava 1997, s. 78.
- Bedřich Štiess, *První obrazy na skle v Čechách, Český lid XLII*, 1955, č. 3, s. 129-130.
- Bedřich Štiess, *K Vydrově knize o lidových malbách na skle, Český lid XLVIII*, 1961, č. 1, s. 28-34.
- Bedřich Štiess, *K dějinám lidových maleb na skle v Čechách, Český lid LII*, 1965, č. 1, s. 87-90.
- Bedřich Štiess, *K problematice vztahu poutních míst a výroby lidových maleb na skle, Český lid LIII*, 1966, č. 1, s. 36-40.

- Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.
- Antonín Václavík, O lidových obrazech malovaných na skle, *Náš směr VII*, 1920-1921, s. 59-65.
- Antonín Václavík, *Luhačovské Zálesí*, Luhačovice 1930.
- Antonín Václavík, K problematice lidového umění, *Slovácko I*, 1959, č. 2, s. 3-26.
- Zdena Vachová, Lidová malba na skle ve Slezsku, in: *Ethnographica VII-VIII*, Brno 1965-1968, č. 2, s. 92-108.
- Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVI*, 1967, č. 1, s. 70-84.
- Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle II, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVI*, 1967, č. 2, s. 103-123.
- Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle III, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVII*, 1968, č. 1, s. 45-62.
- Zdena Vachová, Určování a třídění lidových maleb na skle, *Muzejní a vlastivědná práce VI*, 1968, č. 1, s. 13-21.
- Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle IV. Systematika, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XVIII*, 1969, č. 2, s. 113-123.
- Zdena Vachová, Slezské lidové malby na skle V. Genetika, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XIX*, 1970, č. 2, s. 110-125.
- Zdena Vachová, Lidová malba na skle jako historický proces. Slezská lidová malba na skle VI, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXII*, 1973, č. 1, s. 22-49.
- Zdena Vachová, Závislost na sklárnách?. Slezská lidová malba na skle VII/1, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXII*, 1973, č. 2, s. 134-140.
- Zdena Vachová, Malíři a dílny. Slezská lidová malba na skle VII/2, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXII*, 1973, č. 2, s. 159-169.
- Zdena Vachová, Metodika určování proveniencie lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle VII/3, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXIII*, 1974, č. 2, s. 130-148.
- Zdena Vachová, Datování lidových obrazů na skle. Slezská lidová malba na skle VIII, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXIV*, 1975, č. 1, s. 43-59.

- Zdena Vachová, Technologie lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle IX, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXIV*, 1975, č. 2, s. 147-158.
- Zdena Vachová, K ikonologii a ikonografii lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle X, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXVI*, 1977, č. 1, s. 39-57.
- Zdena Vachová, Ještě k ikonologii a ikonografii lidové malby na skle. Slezská lidová malba na skle X, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXVI*, 1977, č. 2, s. 156-170.
- Zdena Vachová, K ikonologii a ikonografii lidové malby na skle závěrem, *Časopis Slezského muzea. Série B. Vědy historické XXVII*, 1978, č. 1, s. 162-187.
- Zdena Vachová, Upomínky z poutí, *Vlastivědné listy XXIII*, 1997, č. 2, s. 25-28.
- Eva Večerková (rec.), Výstava Malby na skle v Etnografickém ústavu Moravského musea, *Národopisné aktuality VI*, 1969, č. 3-4, s. 237-238.
- Jiřina Veselská et al., *Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm 1925-2005*, Rožnov pod Radhoštěm 2005.
- Alena Voříšková, *Obrázky na skle* (kat. výst.), Národní muzeum v Praze 1990.
- Josef Vydra, *Die Hinterglasmalerei*, Praha 1957.
- Josef Vydra, Malované obrázky na skle v československých museích, *Československá ethnografie V*, 1957, č. 3, s. 232-259.
- Josef Vydra – Ludvík Kunz, *Lidová malba na skle. Výstava ze sbírek národopisného oddělení Moravského musea v Brně* (kat. výst.), Moravské museum v Brně 1957.
- Jana Tichá - Petr Liďák et al., *Malovaná jizba. Umělecké řemeslo a užitě umění ve sbírkách Valašského muzea v přírodě (18.-1. polovina 20. století)*, Rožnov pod Radhoštěm 2012.

Internetové zdroje

- Výstava Malované nebe v Brně 2008-2009, <http://www.mzm.cz/archiv-vystav/>, vyhledáno 19. 3. 2016.
- Skansen ve Stockholmu, <http://www.skansen.se/en/artikel/about-skansen-0>, vyhledáno 8. 4. 2016.
- Význam a užívání slova skanzen, <http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Skanzen>, vyhledáno 8. 4. 2016.
- Označení Gottwaldov pro Zlín, <https://www.zlin.eu/historicka-data-cl-65.html>, vyhledáno 9. 4. 2016.
- Výstava Městečko pod Radhoštěm, <http://www.vmp.cz/cs/programy-a-vystavy/vystavy/mestecko-pod-radhostem.html>, vyhledáno 8. 4. 2016.
- Předpis 54/1959 Sb., <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=54&r=1959>, vyhledáno 12. 5. 2016.
- Sbírka zákonů. 25. 7. 1959, <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=934>, vyhledáno 12. 5. 2016.
- Arnošt Kubeša, <http://www.vmp.cz/cs/navstevnici-prohlidka-muzea/prohlidka-muzea/drevene-mestecko/valassky-slavin/osobnosti-valasskeho-slavina.html>, vyhledáno 12. 5. 2016.
- Složení sbírek VMP, http://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/detail-ces_us_cat.1-sb0000160-Sbirka-Valasskeho-muzea-v-prirode-v-Roznove-pod-Radhostem/?disprec=1&iset=3, vyhledáno 20. 5. 2016.
- Rudolf II., <https://www.lib.cas.cz/casopis-informace/rudolf-ii/>, vyhledáno 2. 6. 2016.
- Křtinská madona, http://krtiny.katolik.cz/index.php?page=/historie/socha_panny_marie, vyhledáno 26. 8. 2016.
- Christian Friedrich D'Elvert, <http://abart-full.artarchiv.cz/instituce.php?Fvazba=skola&IDinstituce=4094>, vyhledáno 18. 8. 2016.
- Citát Marie Chlebovské, <http://puvodni.knir.cz/index.php?kam=ztisku&id=810>, vyhledáno 17. 4. 2016.

- Výstava podmaleb Marie Chlebovské v roce 2010, http://www.frenstat.info/vismo/akce.asp?id_org=100493&id=1562, vyhledáno 17. 4. 2016.
- Bach, <http://www.bach.cz/reference-muzejni-systemy.html>, vyhledáno 17. 4. 2016.
- Karel Langer životopis, <http://www.vmp.cz/cs/programy-a-vystavy/archiv-akci/valassky-rok-2013-1/ozveny-valasskeho-slavina/files/karel-langer.pdf>, vyhledáno 13. 7. 2016.
- Jana Dočkalová-Kobzáňová, <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/regionalni-osobnosti-10012/?componentID=10044>, vyhledáno 12. 11. 2016.
- Alžběta Fojtíková, <http://naucnastezka-ticha.webnode.cz/minizastaveni/alzbeta-fojtikova-lidova-malirka/>, vyhledáno 18. 4. 2016.
- Karel Langer působení na školách, <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=heslo&IDosoby=56932>, vyhledáno 18. 8. 2016.
- Luděk Majer, http://valassky.denik.cz/zpravy_region/malir-ludek-majer-spocinul-na-valasskem-slavine-20160522.html, vyhledáno 25. 9. 2016.

Textové přílohy

Zákon č. 54 ze dne 9. července 1959 o muzeích a galeriích

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1 Úvodní ustanovení

Muzea a galerie, jejichž sbírky tvoří podstatnou součást našeho kulturního bohatství, mají důležité dokumentační, vědecké, umělecké a osvětové poslání. Významným kulturně politickým úkolem muzeí a galerií je zejména dokládat vysokou kulturní úroveň našeho lidu, jeho zápasy o národní svébytnost, třídní a politické boje a úspěchy socialistické výstavby. Účelem tohoto zákona je zajistit, aby sbírky muzeí a galerií byly zachovány a doplňovány, řádně spravovány, aby jich bylo účelně využíváno a aby byly zpřístupněny lidu k poučení, obohacení jeho estetického citění a podněcování k tvořivé práci pro socialistickou společnost.

Muzea a galerie

§ 2

Muzea a galerie jsou ústavy, které na základě průzkumu, popřípadě vědeckého výzkumu plánovitě shromažďují, odborně spravují a vědeckými metodami zpracovávají sbírky hmotného dokladového materiálu o vývoji přírody a společnosti, o uměleckém tvoření nebo jiném druhu lidské činnosti a využívají těchto sbírek ke kulturní a osvětové činnosti.

§ 3

(1) Muzea a galerie přispívají k rozvoji vědy, vytvářejí nezbytné předpoklady pro svou osvětovou činnost a účinně napomáhají kulturnímu a hospodářskému rozvoji tím, že

- a) provádějí soustavný průzkum, popřípadě vědecký výzkum ve svém oboru,
- b) soustavně sbírají doklady o vývoji přírody a společnosti, o socialistické výstavbě, uměleckém tvoření nebo jiných druzích lidské činnosti (předměty muzejní hodnoty) s příslušnou dokumentací,
- c) odborně uchovávají, konzervují a restaurují muzejní sbírky,

d) vedou evidenci sbírek a odborně, popřípadě vědecky je zpracovávají.

(2) Muzea a galerie plní své osvětové poslání tím, že svými vlastními prostředky, tj. především využitím sbírek v expozicích a na výstavách, publikační činností, přednáškami apod.

a) objasňují zákonitosti vývoje přírody a společnosti, uměleckého tvoření nebo jiného druhu lidské činnosti a tak přispívají k výchově občanů v duchu vědeckého světového názoru,

b) podílejí se na zvyšování všeobecného i odborného vzdělání občanů, popularizují výsledky vědecké práce svých oborů a propagují úkoly výstavby socialismu,

c) pečují na základě soustavného poznávání své oblasti o rozvoj vlastivědné práce; názorným objasňováním a zdůrazňováním pokrokových tradic upevňují socialistické vlastenectví a proletářský internacionalismus,

d) rozvíjejí estetickou výchovu, přispívají k rozvoji socialistické kultury, zvláště umělecké tvorby, a pomáhají zvyšovat kulturní úroveň občanů.

(3) Muzea a galerie vyvíjejí svou činnost ve spolupráci s ústavy a institucemi, společenskými organizacemi a za pomoci dobrovolných spolupracovníků; vědecký výzkum provádějí ve spolupráci s příslušnými vědeckými ústavy akademií věd.

§ 4 Druhy muzeí a galerií

(1) Podle obvodu působnosti se rozlišují muzea ústřední, krajská a okresní, popřípadě místní; galerie jsou ústřední, krajské, popřípadě okresní; podle zaměření činnosti a obsahu sbírek jsou muzea buď specializovaná nebo vlastivědná.

(2) Specializovaná muzea a galerie vyvíjejí činnost v jednom, popřípadě několika oborech vědy, techniky nebo umění. Vlastivědná muzea provádějí komplexní výzkum a dokumentaci vývoje přírody a společnosti svého obvodu. Galerie soustřeďují umělecká díla a ovlivňují estetickou výchovu i soudobou uměleckou tvorbu.

(3) Ústřední muzea a galerie mají význam celostátní a ve svém oboru poskytují odbornou pomoc ostatním muzeím a galeriím.

(4) Krajská, okresní a místní muzea a krajské a okresní galerie mají obvod působnosti zpravidla shodný s obvodem příslušného národního výboru; všechna muzea a galerie v kraji tvoří krajskou síť. Střediskem muzejní a vlastivědné práce v kraji jsou krajské muzeum a krajská galerie, které plní ve svém oboru

i vědeckovýzkumné úkoly kraje a poskytují odbornou a metodickou pomoc všem muzeím krajské sítě.

§ 5 Místní památníky

Krajskou síť muzeí a galerií doplňují místní památníky, které jako zařízení místních národních výborů se zaměřují na význačné události nebo osobnosti.

§ 6 Národní muzea a Národní galerie

(1) Národní museum a Národní technické muzeum v Praze jsou ústřední muzea, jimž patří vzhledem k jejich tradicím a jejich významu pro naši vědu a kulturu přední místo v našem muzejnictví. Jsou v oboru své působnosti ústředím vědecké a metodické muzejní práce. Totéž postavení má Národní galerie jako galerie ústřední.

(2) Organizaci, působnost a úkoly národních muzeí a Národní galerie upraví ministerstvo školství a kultury zvláštními statuty.

§ 7 Sbírkový muzeí a galerií

(1) Sbírkový muzeí a galerií jako soubory hmotných dokladů vědecké nebo umělecké hodnoty je třeba ve veřejném zájmu ochraňovat tak, aby byly zachovány pro budoucnost.

(2) Sbírkový se rozmnožují vlastní průzkumnou činností muzea a galerie (nálezy), nákupem, výměnou, dary, odkazy a převodem předmětů dokladové hodnoty organizacemi státního socialistického sektoru.

(3) Zcizování sbírek muzeí a galerií i jednotlivých sbírkových předmětů vyžaduje povolení příslušného ministerstva, které si vyžádá vyjádření ústřední muzejní rady (§ 12).

(4) Vyřazení, přeřazení a výměna sbírek i jednotlivých sbírkových předmětů se může provést jedině se souhlasem příslušného řídicího orgánu.

(5) Pokud v tomto zákoně není stanoveno něco jiného, platí o sbírkách předpisy o národním majetku.

§ 8 Vývoz předmětů muzejní hodnoty

(1) Předměty muzejní hodnoty smějí být vyvezeny do ciziny jen se svolením ministerstva školství a kultury po přezkoumání, zda jejich zachování v tuzemsku není vzhledem k jejich kulturnímu významu nutné.

(2) Ministerstvo školství a kultury stanoví v dohodě s ministerstvem zahraničního obchodu a ostatními zúčastněnými úřady podrobnosti o vývozu předmětů muzejní hodnoty do ciziny; může též přenést právo udělovat souhlas k vývozu předmětů muzejní hodnoty na výkonný orgán krajských národních výborů. Obecné předpisy o povolování vývozu zůstávají nedotčeny.

§ 9 Předměty v užívání muzeí a galerií

Muzea a galerie mohou užívat soubory předmětů nebo jednotlivé předměty muzejní hodnoty, jež jsou buď majetkem jiných organizací nebo osob

§ 10 Zřizování a zrušování muzeí a galerií

(1) Ústřední muzea a galerie zřizuje vláda na návrh ministra školství a kultury nebo na návrh příslušného ministra podaný v dohodě s ministrem školství a kultury.

(2) Muzea krajská, okresní a místní, krajské a okresní galerie, jakož i místní památníky zřizuje výkonný orgán příslušného národního výboru v mezích plánu krajské sítě muzeí a galerií.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 platí obdobně pro zrušování muzeí a galerií.

§ 11 Řízení muzeí a galerií

(1) Národní museum, Národní technické muzeum a Národní galerii řídí ministerstvo školství a kultury. Ostatní ústřední muzea řídí ministerstvo školství a kultury, popř. příslušný ústřední úřad, který provádí opatření zásadní povahy v dohodě s ministerstvem školství a kultury.

(2) Muzea krajská, okresní a místní, krajské a okresní galerie, jakož i místní památníky řídí výkonné orgány příslušných národních výborů.

(3) Ministerstvo školství a kultury zajišťuje odbornou a metodickou pomoc muzeím a galeriím prostřednictvím národních muzeí a Národní galerie.

(4) Orgán, který muzeum nebo galerii řídí, vydá statut, kterým se podrobně určí rozsah působnosti, úkoly, organizace a způsob hospodaření muzea nebo galerie, a to podle vzorového statutu (§ 15).

§ 12 Poradní orgány

(1) Iniciativním a poradním orgánem ministerstva školství a kultury pro zásadní otázky muzeí a galerií je ústřední muzejní rada; její členy jmenuje ministr školství

a kultury. Funkce předsedy a členů ústřední muzejní rady jsou čestné. Organizační a jednací řád ústřední muzejní rady vydá ministerstvo školství a kultury.

(2) Jako iniciativní a poradní orgán pro muzea, galerie a vlastivědnou práci v kraji zřizuje rada krajského národního výboru krajskou muzejní radu. Obdobně může zřídit rada okresního národního výboru okresní muzejní radu. Předsedu a ostatní členy muzejních rad jmenuje rada příslušného národního výboru; jejich funkce jsou čestné.

§ 13 Pracovníci muzeí a galerií

(1) Pracovníci v muzeích a galeriích musí mít pro výkon své funkce potřebnou politickou a odbornou kvalifikaci. Předpisy o kvalifikačních předpokladech vydá, pokud to nepřísluší podle zvláštních předpisů do působnosti jiných orgánů, ministerstvo školství a kultury v dohodě s příslušnými úřady a orgány.

(2) Muzea a galerie vytvářejí a organizují aktivity dobrovolných pracovníků, kteří muzeím a galeriím pomáhají v plnění jejich úkolů, zejména při rozvíjení vlastivědné práce.

§ 14 Budovy muzeí a galerií

Orgány, které muzea a galerie řídí, zajišťují, aby muzea a galerie byly umístěny v budovách (místnostech) přiměřených hodnotě sbírek, úkolům muzeí, popř. galerií a jejich významu. Přemístit muzeum nebo galerii nebo jejich část je možno jen tehdy, dostane-li se jim vhodného umístění. Budovy (místnosti) mohou být odňaty účelům muzea nebo galerie jen se souhlasem orgánu nadřízeného tomu orgánu, který muzeum nebo galerii řídí. U ústředních muzeí je tímto orgánem příslušný ústřední úřad, u Národní galerie a u krajských muzeí a galerií ministerstvo školství a kultury.

Ustanovení závěrečná

§ 15

Ministerstvo školství a kultury vydá v dohodě s příslušnými ústředními úřady podrobné předpisy k provedení tohoto zákona, zejména vzorové statuty, v nichž stanová podrobněji úkoly, organizaci a činnosti jednotlivých druhů muzeí a galerií, zejména v oboru vlastivědné práce, organizační vztahy k institucím příbuzného charakteru, směrnice o sběru a správě sbírek, jejich evidenci, ochraně apod.

§16

Tento zákon se nevztahuje

a) na muzea společenských organizací

b) na sbírky, stálé výstavy a vzorkovny hospodářských a rozpočtových organizací.

§ 17

Tento zákon platí jen v českých krajích a nabývá účinnosti ode dne 1. srpna 1959; provede jej ministr školství a kultury v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Vyobrazení světci a jejich atributy

Sv. Alois z Gonzagy

Byl předurčen pro vojenskou dráhu a vychováván na španělském královském dvoře v Madridu, ale zřekl se tohoto postavení a vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova. Zemřel při morové epidemii v Římě ve svých 23 letech v roce 1591 při ošetřování nemocných. Zobrazován bývá jako jezuita s krucifixem a lilií, někdy také s lebkou a důtkami.

Sv. Anna

Matka Panny Marie, jenž bývá zobrazována jako žena v dlouhém přepásaném rouchu se závojem na hlavě. V ruce drží knihu a bývá zobrazována s malou postavou Panny Marie. V umění je představována jako sv. Anna samatřetí, či jak vyučuje Pannu Marii.

Sv. Antonín Paduánský

Františkán žijící ve 13. století, ke kterému se váže legenda z Rimini. Chtěl zde kázat, avšak neměl žádné posluchače, a tak se obrátil k rybám, které připluly břehu a naslouchaly mu. Bývá zobrazován ve františkánském rouchu s knihou, lilií a malým Ježíškem, kterého chová v náručí.

Sv. Apolonie

Mučednice ze 3. století, které byly podle legendy před smrtí vytrhány zuby, proto se jejím atributem staly kleště. Dalšími atributy jsou zuby, dláto, nůž a hořící hranice. Bývá zobrazována s palmovou ratolestí a mučednickou korunou.

Sv. Barbora

Mučednice ze 3. století byla podle legendy uvězněna svým otcem v obytné věži, přesto se dala pokřtít, a tak jí její pohanský otec obžaloval. Sv. Barboře se podařilo utéci ke skále, která se před ní otevřela a ukryla ji. Byla však nalezena, mučena a s'ata vlastním otcem. Jejím atributem je kalich s hostií či monstrance, věž se třemi okny, meč a kladivo jako nástroj mučednictví.

Sv. Florián

Mučedník ze 3. století, který byl římským vojákem, jenž byl za Diokleciánova pronásledování křesťanů zajat a po mučení utopen mlýnským kamenem na krku. Zobrazen je jako voják odlévající vodu z vědra na hořící dům.

Sv. František z Assisi

Zakladatel františkánského řádu, který žil do svých dvaceti let zámožným životem, ale poté se rozhodl pro chudobu a lásku k Bohu. Dva roky před svou smrtí obdržel na hoře Alvernu stigmata. Bývá zobrazován v řeholním rouchu, většinou bezvousý s tonsurou a znatelnými stigmaty na rukou. Jeho atributy jsou kříž a kniha, někdy ovečka u jeho nohou.

Sv. Jan Křtitel

Byl synem Zachariáše a Alžběty, žil na poušti a pokřtil Ježíše Krista, kterého označil jako „Beránka Božího“. Uvěznil ho a s'al Héródés Antipas na žádost Salome. Zobrazen bývá jako muž vyhublé postavy s koženou rouškou. Jako atributy má beránka a hůl zakončenou křížem.

Sv. Jan Nepomucký

Mučedník 15. století, který byl generálním vikářem pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna. Hájl církev proti králi Václavu IV., na jehož příkaz byl umučen a vhozen do Vltavy. Znázorněn bývá jako kněz v rochetě s pěti hvězdami kolem hlavy, které se podle legendy objevily ve vodě nad jeho tělem. V rukou drží krucifix a palmovou ratolest.

Sv. Jenovéfa Brabantská

Její legenda byla populárním námětem kramářských tisků a lidového vyprávění. Žila v 8. století a byla manželkou falckrabího Siegfrieda. Ten opustil těhotnou manželku, když musel na válečné tažení a panství světil správci Golonovi, který měl však zájem o sv. Jenovéfu. Ta jej odmítala, a tak ji skrz pikle nechal Golon v lese zabít. Voják pověřený tímto úkolem se smiloval a nechal ji v lese. Jenovéfě se v jeskyni narodil syn Schmertenreich. Oba žili v jeskyni z mléka laně a kořínků. Po několika letech na ni Siegfried narazil v lese, poznal ji a odvedl ji i se synem a věrnou laní do hradu. Jenovéfa však krátce po návratu zemřela. Zobrazovány bývají nejčastěji 4 scény z jejího života – Loučení s manželem, její nalezení v jeskyni, odvedení zpět do hradu a pohřeb.

Sv. Jiří

Legenda praví, že zachránil princeznu, kterou vysvobodil ze zajetí draka. Reálně se o něm ví pouze to, že žil ve 4. století a byl umučen za císaře Diokleciána. Zobrazuje se na koni, jak zabodává kopí do draka.

Sv. Josef

Je pěstounem Ježíše Krista a bývá zobrazován s malým Ježíškem v náručí a lilií. Jeho atributy jsou tesařské nářadí a rozkvetlá hůl.

Sv. Kateřina Alexandrijská

Mučednice ze 4. století, o níž se vypráví legenda, že se jí podařilo obrátit na křesťanství 50 filozofů. Císař Maxentius ji požádal o ruku, ona však odmítla, a tak ji uvrhl do vězení. Měla být mučena na kole s noži, ale blesk jej roztříštil, a tudíž byla sřata mečem. Zobrazuje se s korunou, palmovou ratolestí a s kolem posázeným noži nebo hřeby, někdy také s mečem.

Sv. Martin

Byl vojákem ve 4. století, jenž byl pokřtěn v Galii. Podle legendy se mu zjevil Ježíš Kristus před branami Amiensu jako žebrák, jemuž sv. Jiří daroval půlku svého pláště, který přetřel mečem. Zobrazen je jako voják s žebrákem u nohou nebo jako biskup s knihou, berlou a pohárem.

Sv. Máří Magdaléna

Byla kající hříšnice doprovázející Krista a jeho učedníky. Byla přítomna také při jeho ukřižování, pohřbu, pomazala jeho mrtvé tělo, a když vstal Kristus z mrtvých, zjevil se jí jako první. Zobrazována bývá s dlouhými rozpuštěnými vlasy jako kající v jeskyni s lebkou, a to především v baroku. Nalézt ji můžeme také, jak stojí pod křížem na Kalvárii.

Sv. Michael

Archanděl, který byl vůdcem nebeského vojska proti padlým andělům, bývá zobrazen ve zbroji s kopím či mečem přemáhající d'ábla v podobě draka. Jeho atributem jsou i váhy.

Sv. Ondřej

Podle legendy byl ukřižován v řeckém Patrasu na kříži v podobě X, který se proto nazývá ondřejský. Právě s ním bývá zobrazován.

Sv. Pavel

Byl horlivým farizejem, ale po zjevení u Damašku se stal hlasatelem Kristova učení. Za Neronova pronásledování byl sťat mečem, který se, vedle knihy, stal jeho atributem.

Sv. Petr

Je jedním ze 12 apoštolů a zobrazen bývá s klíči, jelikož mu Kristus dal klíče od království nebeského. Dalšími atributy jsou kniha, kohout, ryba či hůl.

Sv. Rozálie

Byla poustevnice pobývajíc v jeskyni u Palerma ve 12. století, kde i zemřela. Legenda praví, že její ostatky byly v roce 1624 přeneseny z jeskyně do dómu v Palermu a najednou skončila morová epidemie. Zobrazována bývá s věncem bílých růží na hlavě, umrlčí lebkou a křížem v ruce.

Sv. Štěpán Uherský

Uherský král v 11. století se zasloužil o pokřesťanštění českých zemí a byl korunován papežem jako „apoštolský král“, a proto bývá zobrazen jako král s korunou, žezlem a dvojitým křížem s korouhví.

Sv. Václav

Je patronem českého národa. Byl nejstarším synem Vratislava a Drahomíry, starala se o něj babička Ludmila. V roce 935 byl zavražděn svým bratrem Boleslavem. Zobrazován bývá ve zbroji s mečem a štítem, kdy v ruce drží praporec s orlicí. Od baroka bývá na koni.

Sv. Vavřinec

Byl mučedníkem ve 3. století, který rozdál církevní jmění chudým, aby je zachránil před císařem Valerianem, na jehož rozkaz byl umučen k smrti na rozžhaveném rožni. Jeho atributem jsou tedy rožeň, občas kniha, palmová ratolest, váček s penězi a chléb.

Sv. Veronika

Podle legendy podala Ježíšovi na křížové cestě svou roušku k otření obličeje, na které zůstal otisk jeho tváře. Zobrazována proto bývá s touto rouškou. Ve středověku vznikl samostatný ikonografický útvar veraikon – rouška s podobou Krista.

Seznam obrazové přílohy

- 1/ Narození Páně a klanění pastýřů, uloženo: Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p. R., Frenštát p. R., i. č. 2279, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 2/ Narození Páně a klanění tří králů, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2618, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 3/ Narození Páně, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3805, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 4/ Narození Páně a klanění tří králů, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4107, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 5/ Útěk do Egypta, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4088, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 6/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 589, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 7/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 601, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 8/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 681, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 9/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4097, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 10/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11785, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 11/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 14930, foto: archiv VMP.
- 12/ Ježíšek s říšským jablkem a sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 526, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 13/ Poslední večeře, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 4103, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 14/ Poslední večeře, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9763, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 15/ Ukřižovaný Kristus, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 662, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.

- 16/ Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 7965, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 17/ Ukřižovaný Kristus, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 38738, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 18/ Ukřižovaný Kristus a Arma Christi, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 613, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 19/ Boží hrob, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 787, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 20/ Boží hrob, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4087, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014
- 21/ Boží hrob, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8444, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 22/ Boží hrob a adorace svátosti oltářní, VMP, Frenštát p. R., i. č. 38876, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 23/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 626, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 24/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2152, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 25/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R. i. č. 3564, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 26/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4079, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 27/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8220, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 28/ Sv. Trojice vítězná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11660, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 29/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic, i. č. 11786, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 30/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 12276, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 31/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 1138, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 32/ Nejsvětější Srce Ježíšovo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4084, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.

- 33/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4215, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 34/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 15443, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 35/ Ecce homo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 525, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 36/ Kristus u sloupu, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3563, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 37/ Ecce homo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4086, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 38/ Ecce homo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4095, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 39/ Jaroměřický mandylion, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 625, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 40/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 584, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 41/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 618, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 42/ Panna Maria s Ježíškem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 622, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 43/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek, i. č. 3516, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 44/ Panna Maria čenstochovská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4076, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 45/ Panna Maria čenstochovská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4077, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 46/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4101, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 47/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4104, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014
- 48/ Panna Maria čenstochovská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4105, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.

- 49/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8423, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 50/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8424, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 51/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11661, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 52/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 17404, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 53/ Panna Maria s Ježíškem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 37656, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 54/ Panna Maria s Ježíškem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3569, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 55/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 617, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 56/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 629, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 57/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 821, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 58/ Pieta, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 1137, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 59/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2816, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 60/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4078, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 61/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8426, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 62/ Pieta, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9762, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 63/ Immaculata, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 553, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 64/ Korunovace Panny Marie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 585, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 65/ Korunovace Panny Marie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 602, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.

- 66/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4099, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 67/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4214, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 68/ Sv. Alois, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 586, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 69/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 612, foto: archiv VMP
- 70/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 4081, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 71/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4082, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 72/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4083, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 73/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4092, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 74/ Sv. Anna?, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4106, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 75/ Sv. Antonín Paduánský, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3818, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 76/ Sv. Antonín Paduánský, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4218, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 77/ Sv. Antonín Paduánský, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8425, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 78/ Sv. Apolonie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2153, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 79/ Sv. Apolonie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3819, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014
- 80/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 628, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 81/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 7984, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 82/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11789, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.

- 83/ Sv. Florián, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 432, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 84/ Sv. Florián, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 684, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 85/ Sv. Florián, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4217, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 86/ Sv. František z Assisi, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4096, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 87/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 592, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 88/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 605, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 89/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 683, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 90/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4098, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 91/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4216, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 92/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 37657, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 93/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 40808, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 94/ Křest Krista, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 624, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 95/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 607, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 96/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 620, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 97/ Sv. Jan Nepomucký a medailony se scénami z jeho života, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2610, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 98/ Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu Žofii, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4093, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 99/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4094, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.

- 100/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 7985, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 101/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8219, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 102/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8803, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 103/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9782, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 104/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 593, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 105/ Nalezení sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 595, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 106/ Návrat sv. Jenovéfy na hrad, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 596, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 107/ Pohřeb sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 598, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 108/ Pohřeb sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2817, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 109/ Nalezení sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4200, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 110/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 7993, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 111/ Nalezení sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 40807, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 112/ Sv. Jiří, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4091, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 113/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 597, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 114/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 604, foto: archiv muzea.
- 115/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy, i. č. 606, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 116/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 609, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.

- 117/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 614, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 118/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4080, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 119/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8221, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 120/ Sv. Kateřina, uloženo: VMP, Frenštát p. R. i. č. 588, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 121/ Sv. Kateřina, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2815, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 122/ Sv. Martin, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4089, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 123/ Sv. Martin, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4102, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 124/ Sv. Máří Magdaléna, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4085, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 125/ Sv. Michael, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 594, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 126/ Sv. Ondřej, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11788, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 127/ Sv. Pavel, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4100, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 128/ Sv. Petr, uloženo: VMP, Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy, i. č. 608, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 129/ Sv. Rozálie, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, přízemí, expozice Městečko pod Radhoštěm, i. č. 680, foto: archiv VMP.
- 130/ Sv. Štěpán Uherský, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 4090, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 131/ Sv. Václav, uloženo: VMP, Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic, i. č. 7737, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 132/ Sv. Václav, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 14931, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 133/ Zadní strana podmalby sv. Václava, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 14931, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.

- 134/ Sv. Vavřinec, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3454, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 135/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 603, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 136/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 616, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 137/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 619, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 138/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 623, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 139/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy, i. č. 630, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 140/ Sv. František a sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 615, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 141/ Sv. Martin a sv. Jiří, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 3685, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 142/ Sv. Veronika a sv. Apolonie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 11790, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 143/ Sv. Příbuzenstvo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 610, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 144/ Adorace svátosti oltářní, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 591, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 145/ Adorace svátosti oltářní, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8223, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 146/ Panna Maria Dobrá pastýřka?, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9761, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 147/ Sv. František?, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 37806, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 148/ Světský výjev – Jaro, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 5681, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 149/ Zadní strana světského výjevu, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 5681, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 150/ Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu Žofii, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 14615, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.

- 151/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie, uloženo: VMP, Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy, i. č. 15874, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 152/ Pohřeb sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 19694, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 153/ Panna Maria čenstochovská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 8402, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 154/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 14584, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 155/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic, i. č. 14585, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 156/ Narození Páně a klanění tří králů, uloženo: VMP, Frenštát, p. R., i. č. C 14784, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 157/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205, i. č. C 15704, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 158/ Narození Páně, uloženo: VMP, Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205, i. č. C 15705, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 159/ Ukřižovaný Kristus a Arma Christi, uloženo: VMP, Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205, i. č. C 15706, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 160/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Valašská dědina, Nový Hrozenkov 205, i. č. C 15707, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 161/ Narození Páně, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 16608, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 162/ Narození Páně a klanění pastýřů, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 16609, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 163/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R. i. č. 18381, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 164/ Sv. František, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 18382, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 165/ Panna Maria mariazellská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 18383, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 166/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 18384, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 167/ Sv. Trojice bolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 18385, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.

- 168/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 18386, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 169/ Pieta Sedmibolestná, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 250, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 170/ Sv. Jan Nepomucký a medailony se scénami jeho života, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 251, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 171/ Nalezení sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 252, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 172/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek, i. č. C 253, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 173/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek, i. č. C 391, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 174/ Sv. Příbuzenstvo, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 392, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 175/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 393, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 176/ Pohřeb sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 633, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 177/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 917, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 178/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 918, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 179/ Sv. František a sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 919, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 180/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 920, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 181/ Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 1560, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 182/ Sv. Antonín Paduánský, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 1561, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 183/ Sv. Josef Pěstoun, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – jizba, i. č. C 1562, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.

- 184/ Panna Maria Pomocná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 13535, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 185/ Panna Maria mariazellská, uloženo: VMP, Valašská dědina, Blinkova chalupa z Horní Bečvy, i. č. 13536, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 186/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 13537, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 187/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 13538, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 188/ Sv. Ondřej, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 13539, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 189/ Panna Maria Sedmibolestná, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17442, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 190/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17443, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 191/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17444, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 192/ Ecce homo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17445, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 193/ Ecce homo, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17876, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 194/ Sv. Martin, uloženo: VMP, Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37, i. č. 20686, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 195/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, uloženo: VMP, Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37, i. č. 20687, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 196/ Panna Maria mariazellská, uloženo: VMP, Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37, i. č. 20688, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 197/ Sv. Jan Nepomucký, uloženo: VMP, Valašská dědina, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37, i. č. 20689, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 198/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek, i. č. C 388, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.

- 199/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 17889, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 200/ Sv. Ondřej, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 25403, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 201/ Sv. Apolonie, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 25404, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 202/ Sv. Alois, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 25405, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 203/ Sv. Florián, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 433, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 204/ Sv. Barbora, uloženo: VMP, Dřevěné městečko, Fojtství z Velkých Karlovic – výminek, i. č. C 434, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 205/ Panna Maria mariazellská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 435, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 206/ Ježíšek s říšským jablkem, uloženo: VMP, Mlýnská dolina, Obytný dům z Trojanovic, i. č. C 436, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 207/ Nalezení sv. Jenovéfy, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 3896, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 208/ Sv. Martin a sv. Jiří, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 3897, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 209/ Sv. Anna Učitelka, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 8166, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 210/ Sv. Veronika, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. C 8167, foto: Tereza Holoubková 10. 10. 2014.
- 211/ Vodník na lávce, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8842, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 212/ Čarodějnice na koštěti, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 8843, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 213/ Narození Páně po valašsku, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9651, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 214/ Na půlnoční v Tiché, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9652, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014
- 215/ Madona, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9653, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.

- 216/ Zaděláváání chleba, Alžběta Fojtíková, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 9564, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 217/ Panna Maria Bolestná a krucifix, Marie Chlebovská, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 57330, foto: Tereza Holoubková 9. 10. 2014.
- 218/ Přijímání za zbojníka, Jan Kobzáň, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 2310, foto: Tereza Holoubková
- 219/ Smrt zbojníka, Jan Kobzáň, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 35386, foto: Lenka Kučerová 31. 3. 2016.
- 220/ Jánošík, Jan Kobzáň, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 37805, foto: Lenka Kučerová 31. 3. 2016.
- 221/ Jaro – Vyhánění ovcí na salaš, Luděk Majer, uloženo: VMP, výstavní sál Sušák, 1. patro, výstava Výtvarné umění na Valašsku III. (2014-2017), i. č. 66360, foto: Lenka Kučerová 18. 10. 2016.
- 222/ Oslava léta – Zbojnický tanec, Luděk Majer, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 67792, foto: Lenka Kučerová 21. 10. 2016.
- 223/ Podzim – Pasáček krav, Luděk Majer, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 67793, foto: Lenka Kučerová 21. 10. 2016.
- 224/ Zbojnická přísaha – zbojníci, Antonín Strnadel, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 49428, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 225/ Zbojnická přísaha, Antonín Strnadel, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 49429, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 226/ Zbojnická přísaha – pasáček ovcí, Antonín Strnadel, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 49430, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 227/ Sv. Rodina, uloženo: VMP, Frenštát p. R., i. č. 47377, foto: Tereza Holoubková 4. 9. 2015.
- 228/ Svatý kout v jizbě, Fojtství z Velkých Karlovic, Dřevěné městečko, VMP, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 229/ Výminek, Fojtství z Velkých Karlovic, Dřevěné městečko, VMP, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 230/ Svatý kout, Obytný dům z Trojanovic, Mlýnská dolina, VMP, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.
- 231/ Svatý kout, Dům s podsíňkem a sklepem z Velkých Karlovic – Jezerného č. p. 37, Valašská dědina, VMP, foto: Tereza Holoubková 7. 9. 2015.

232/ Mapa s doloženými a předpokládanými dílnami, reprofoto: Luboš Kafka, *Lidové podmalby na skle ze sbírek Národního muzea*, Praha 2013, s. 33.

233/ Mapa s dílnami podmaleb, sklářskými hutěmi a poutními místy, reprofoto: Lea Píchová, in: Alena Kalinová, *Lidové podmalby na skle. Sbíрка Moravského zemského muzea*, Brno 2014, s. 308.

Obrazová příloha

1/ Narození Páně a klanění pastýřů,
i. č. 2279.

2/ Narození Páně a klanění tří králů,
i. č. 2618.

3/ Narození Páně, i. č. 3805.

4/ Narození Páně a klanění tří králů,
i. č. 4107.

5/ Útěk do Egypta, i. č. 4088.

6/ Ježíšek s říšským jablkem, i. č. 589.

7/ Ježíšek s říšským jablkem, i. č. 601.

8/ Ježíšek s říšským jablkem, i. č. 681.

9/ Ježíšek s říšským jablkem, i. č. 4097.

10/ Ježíšek s říšským jablkem,
i. č. 11785.

11/ Ježíšek s říšským jablkem,
i. č. 14930.

12/ Ježíšek s říšským jablkem a sv. Jan
Křtitel s beránkem, i. č. 526.

13/ Poslední večeře, i. č. 4103.

14/ Poslední večeře, i. č. 9763.

15/ Ukřižovaný Kristus, i. č. 662.

20/ Boží hrob, i. č. 4087.

21/ Boží hrob, i. č. 8444.

22/ Boží hrob a adorace svátosti oltářní, i. č. 38876.

23/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 626.

24/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 2152.

25/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 3564.

26/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 4079.

27/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 8220.

28/ Sv. Trojice vítězná, i. č. 11660.

28/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 11786.

29/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 12276.

31/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, i. č. 1138. 32/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo, i. č. 4084.

33/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo,
i. č. 4215.

34/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo,
i. č. 15443.

35/ Ecce homo, i. č. 525.

36/ Kristus u sloupu, i. č. 3563.

37/ Ecce homo, i. č. 4086.

38/ Ecce homo, i. č. 4095.

39/ Jaroměřický mandylion, i. č. 625.

40/ Panna Maria Pomocná, i. č. 584.

41/ Panna Maria Pomocná, i. č. 618.

42/ Panna Maria s Ježíškem, i. č. 622.

43/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem, i. č. 3516.

44/ Panna Maria čenstochovská,
i. č. 4076.

45/ Panna Maria čenstochovská,
i. č. 4077.

46/ Panna Maria mariazellská,
i. č. 4101.

47/ Panna Maria Pomocná, i. č. 4104.

48/ Panna Maria čenstochovská,
i. č. 4105.

49/ Panna Maria Pomocná, i. č. 8423.

50/ Panna Maria mariazellská nad poutním kostelem, i. č. 8424.

51/ Panna Maria Pomocná, i. č. 11661.

52/ Panna Maria Pomocná, i. č. 17404.

53/ Panna Maria s Ježíškem, i. č. 37656.

54/ Panna Maria s Ježíškem, i. č. 3569.

55/ Pieta Sedmibolestná, i. č. 617.

56/ Pieta Sedmibolestná, i. č. 629.

57/ Pieta Sedmibolestná, i. č. 821.

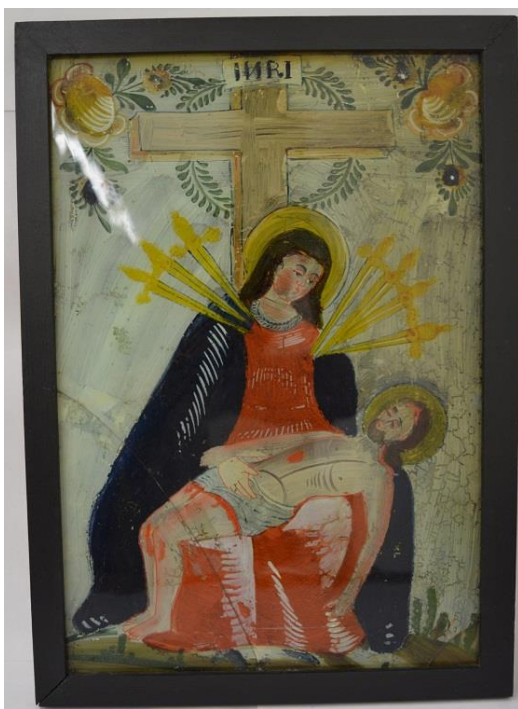

58/ Pietà, i. č. 1137.

59/ Pietà Sedmibolestná, i. č. 2816.

60/ Pietà Sedmibolestná, i. č. 4078.

61/ Pietà Sedmibolestná, i. č. 8426.

62/ Pieta, i. č. 9762.

63/ Immaculata, i. č. 553.

64/ Korunovace Panny Marie, i. č. 585.

65/ Korunovace Panny Marie, i. č. 602

66/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie,
i. č. 4099.

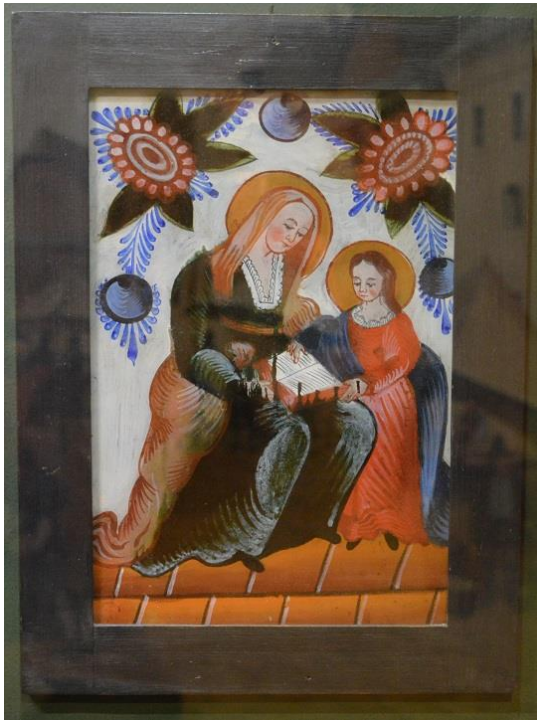
67/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie,
i. č. 4214.

68/ Sv. Alois, i. č. 586.

69/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 612.

70/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 4081.

71/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 4082.

72/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 4083.

73/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 4092.

74/ Sv. Anna?, i. č. 4106.

75/ Sv. Antonín Paduánský, i. č. 3818.

76/ Sv. Antonín Paduánský, i. č. 4218.

77/ Sv. Antonín Paduánský, i. č. 8425.

78/ Sv. Apolonie, i. č. 2153.

79/ Sv. Apolonie, i. č. 3819.

80/ Sv. Barbora, i. č. 628.

81/ Sv. Barbora, i. č. 7984.

82/ Sv. Barbora, i. č. 11789.

83/ Sv. Florián, i. č. 432.

84/ Sv. Florián, i. č. 684.

85/ Sv. Florián, i. č. 4217.

86/ Sv. František z Assisi, i. č. 4096.

87/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, i. č. 592.

88/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, i. č. 605.

89/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, i. č. 683.

90/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, i. č. 4098.

91/ Sv. Jan Křtitel s beránkem,
i. č. 4216.

92/ Sv. Jan Křtitel s beránkem, i. č. 37657.

93/ Sv. Jan Křtitel s beránkem,
i. č. 40808.

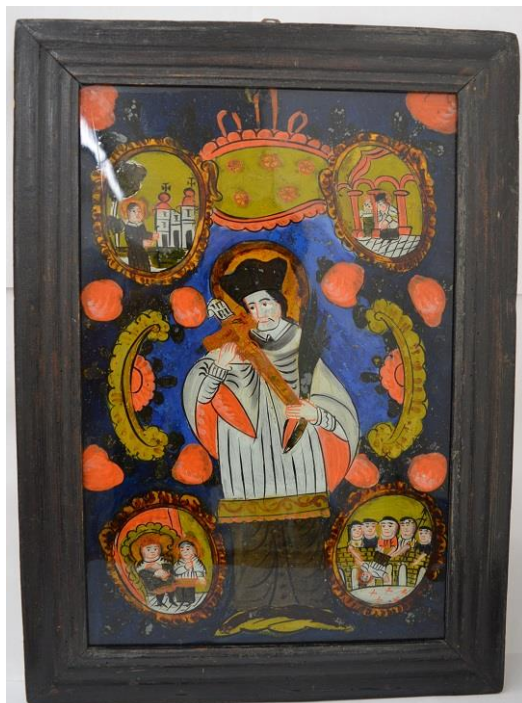
94/ Křest Krista, i. č. 624.

95/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 607.

96/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 620.

97/ Sv. Jan Nepomucký a medailony se scénami z jeho života, i. č. 2610.

98/ Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu
Žofii, i. č. 4093.

99/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 4094.

100/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 7985.

101/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 8219.

102/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 8803.

103/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 9782.

104/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem, i. č. 593.

105/ Nalezení sv. Jenověfy, i. č. 595.

106/ Návrat sv. Jenověfy na hrad, i. č. 596.

107/ Pohřeb sv. Jenovéfy, i. č. 598.

108/ Pohřeb sv. Jenovéfy, i. č. 2817.

109/ Nalezení sv. Jenovéfy, i. č. 4200.

110/ Loučení sv. Jenovéfy s manželem, i. č. 7993.

111/ Nalezení sv. Jenovéfy, i. č. 40807.

112/ Sv. Jiří, i. č. 4091.

113/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 597.

114/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 604.

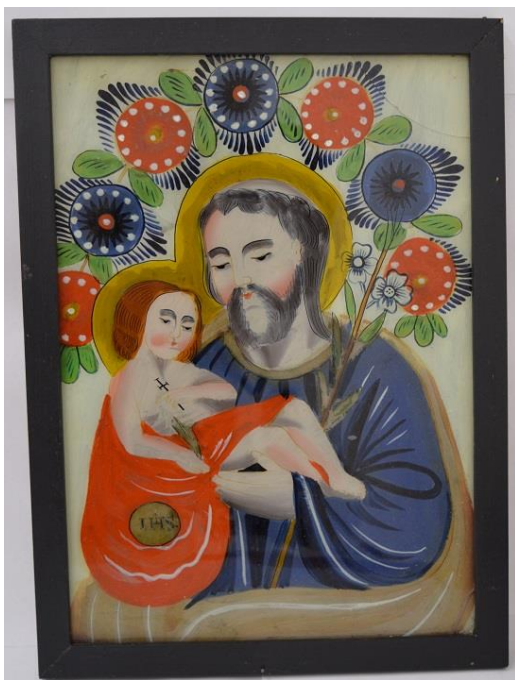
115/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 606.

116/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 609.

117/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 614.

118/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 4080.

119/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. 8221.

120/ Sv. Kateřina, i. č. 588.

121/ Sv. Kateřina, i. č. 2815.

122/ Sv. Martin, i. č. 4089.

123/ Sv. Martin, i. č. 4102.

124/ Sv. Maří Magdaléna, i. č. 4085.

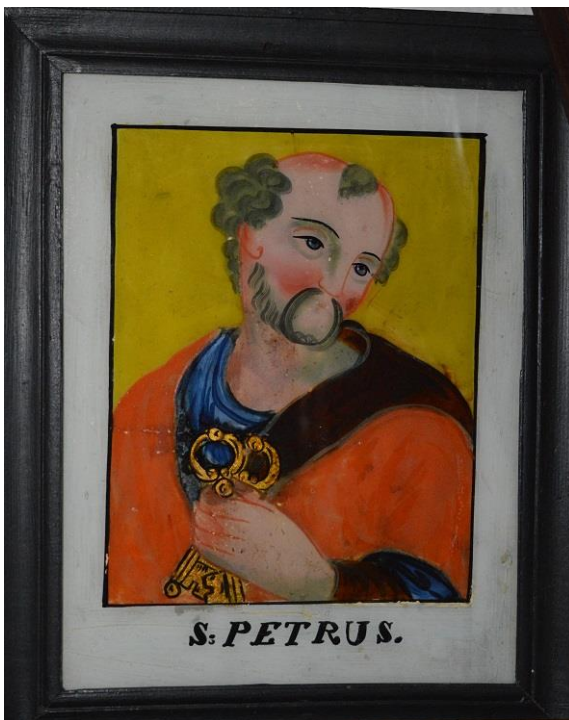
125/ Sv. Michael, i. č. 594.

126/ Sv. Ondřej, i. č. 11788.

127/ Sv. Pavel, i. č. 4100.

128/ Sv. Petr, i. č. 608.

129/ Sv. Rozálie, i. č. 680.

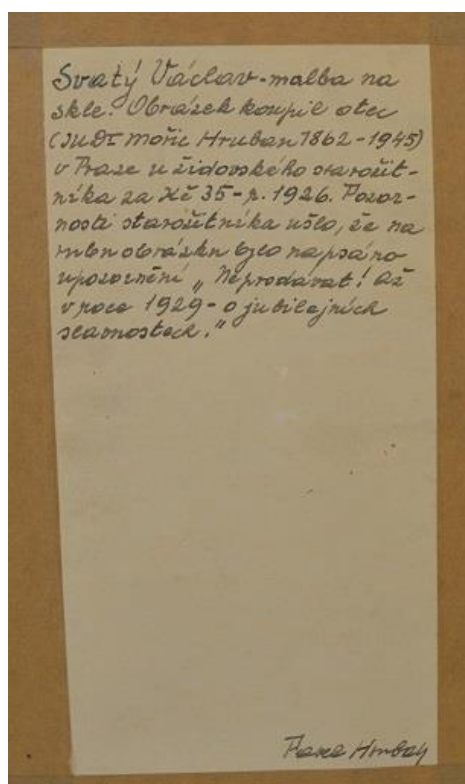
130/ Sv. Štěpán Uherský, i. č. 4090.

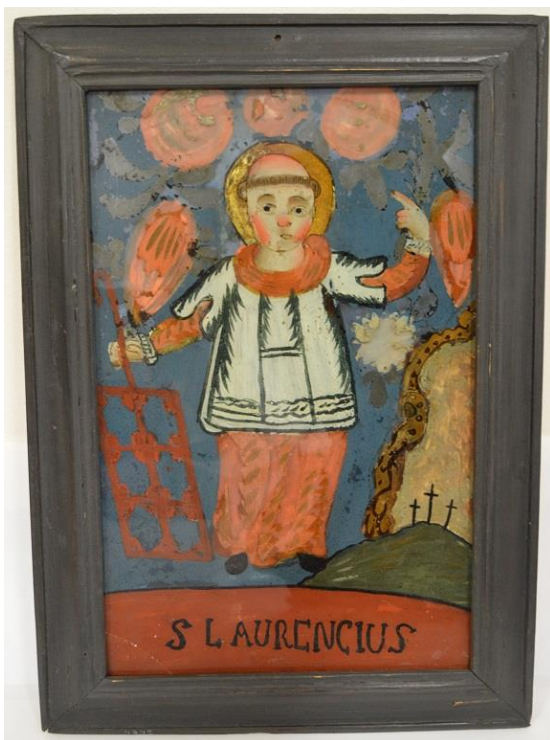
131/ Sv. Václav, i. č. 7737.

132/ Sv. Václav, i. č. 14931.

133/ Zadní strana podmalby
sv. Václava, i. č. 14931.

134/ Sv. Vavřinec, i. č. 3454.

135/ Sv. Veronika, i. č. 603.

136/ Sv. Veronika, i. č. 616.

137/ Sv. Veronika, i. č. 619.

138/ Sv. Veronika, i. č. 623.

139/ Sv. Veronika, i. č. 630.

140/ Sv. František a sv. Barbora,
i. č. 615.

141/ Sv. Martin a sv. Jiří, i. č. 3685

142/ Sv. Veronika a sv. Apolonie, i. č. 11790.

143/ Sv. Příbuzenstvo, i. č. 610.

144/ Adorace svátosti oltární,
i. č. 591.

145/ Adorace svátosti oltární, i. č. 8223.

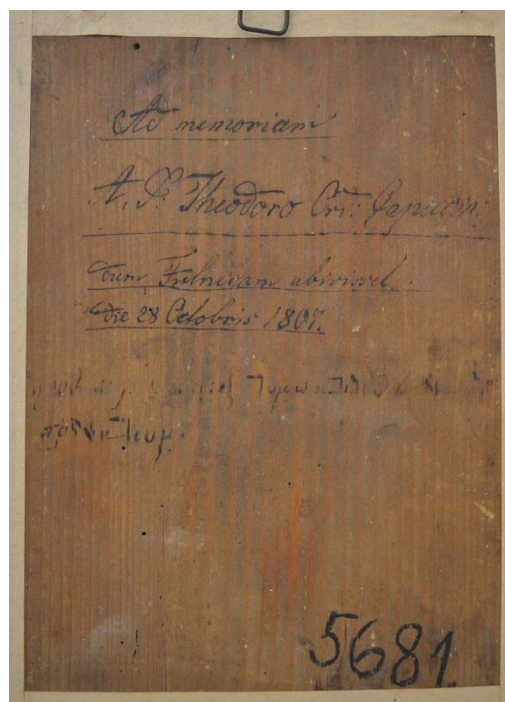
146/ Panna Marie Dobrá pastýřka?,
i. č. 9761.

147/ Sv. František?, i. č. 37806.

148/ Světský výjev – Jaro, i. č. 5681.

149/ Zadní strana světského výjevu,
i. č. 5681.

150/ Sv. Jan Nepomucký zpovídá
královnu Žofii, i. č. 14615.

151/ Neposkvrněné Srdce Panny Marie,
i. č. 15874.

152/ Pohřeb sv. Jenovéfy, i. č. 19694.

153/ Panna Maria čenstochovská,
i. č. C 8402.

154/ Sv. Veronika, i. č. C 14584.

155/ Sv. Veronika, i. č. 14585.

160/ Sv. Veronika, i. č. C 15707.

161/ Narození Páně, i. č. C 16608.

162/ Narození Páně a klanění pastýřů,
i. č. C 16609.

163/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 18381.

164/ Sv. František, i. č. 18382.

165/ Panna Maria mariazellská,
i. č. 18383.

166/ Sv. Barbora, i. č. 18384.

167/ Sv. Trojice bolestná, i. č. 18385.

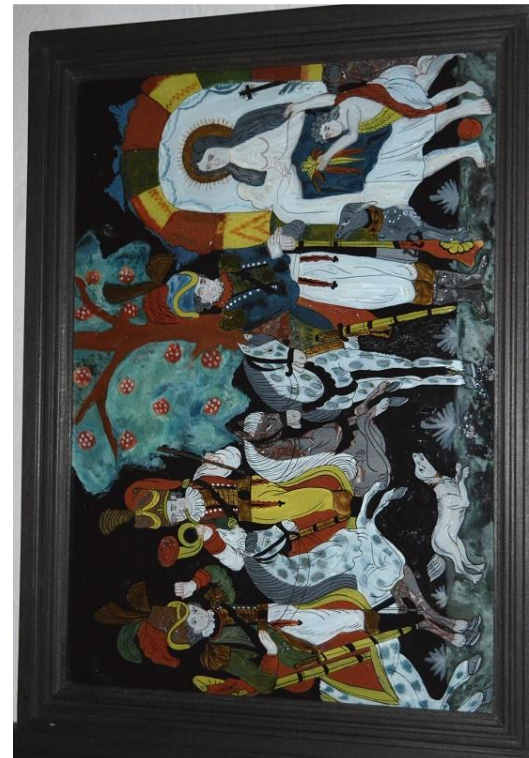
168/ Sv. Anna Učitelka, i. č. 18386.

169/ Pieta Sedmiboletná, i. č. C 250.

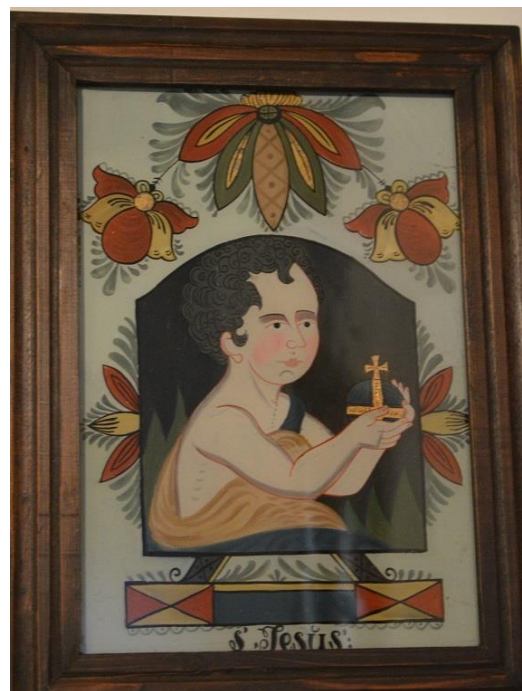
170/ Sv. Jan Nepomucký a medailony
se scénami jeho života, i. č. C 251.

171/ Nalezení sv. Jenovéfy, i. č. C 252.

172/ Sv. Veronika, i. č. C 253.

173/ Ježíšek s říšským jablkem,
i. č. C 391.

174/ Sv. Příbuzenstvo, i. č. C 392.

175/ Sv. Veronika, i. č. C 393.

176/ Pohřeb sv. Jenovéfy, i. č. C 633.

177/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo,
i. č. C 917.

178/ Panna Maria Pomocná, i. č. C 918.

179/ Sv. František a sv. Barbora,
i. č. C 919.

180/ Sv. Barbora, i. č. C 920.

181/ Ukřižování s Pannou Marií
a sv. Janem, i. č. C 1560.

182/ Sv. Antonín Paduánský,
i. č. C 1561.

183/ Sv. Josef Pěstoun, i. č. C 1562.

184/ Panna Maria Pomocná, i. č. C 13535.

185/ Panna Maria mariazellská,
i. č. 13536.

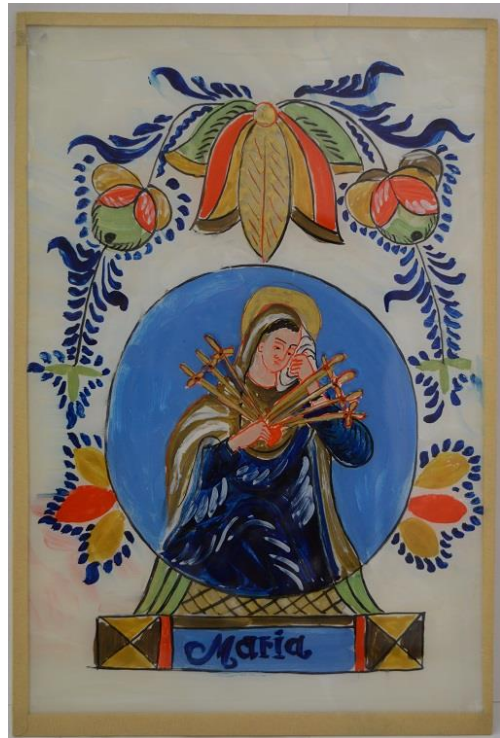
186/ Sv. Barbora, i. č. 13537.

187/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 13538.

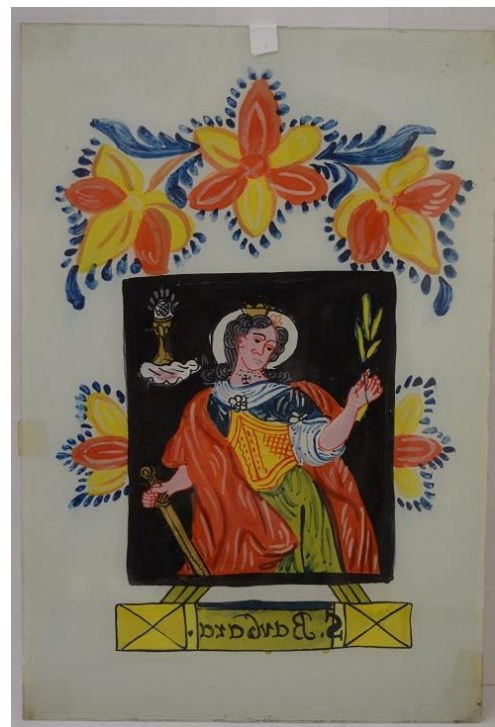
188/ Sv. Ondřej, i. č. 13539.

189/ Panna Maria Sedmiboletná,
i. č. C 17442.

190/ Sv. Anna Učitelka, i. č. C 17443.

191/ Sv. Barbora, i. č. C 17444.

192/ Ecce homo, i. č. C 17445.

193/ Ecce homo, i. č. C 17876.

194/ Sv. Martin, i. č. 20686.

195/ Nejsvětější Srdce Ježíšovo,
i. č. 20687.

196/ Panna Maria mariazellská,
i. č. 20688.

197/ Sv. Jan Nepomucký, i. č. 20689.

198/ Sv. Veronika, i. č. C 388.

199/ Sv. Veronika, i. č. C 17889.

200/ Sv. Ondřej, i. č. 25403.

201/ Sv. Apolonie, i. č. 25404.

202/ Sv. Alois, i. č. 25405.

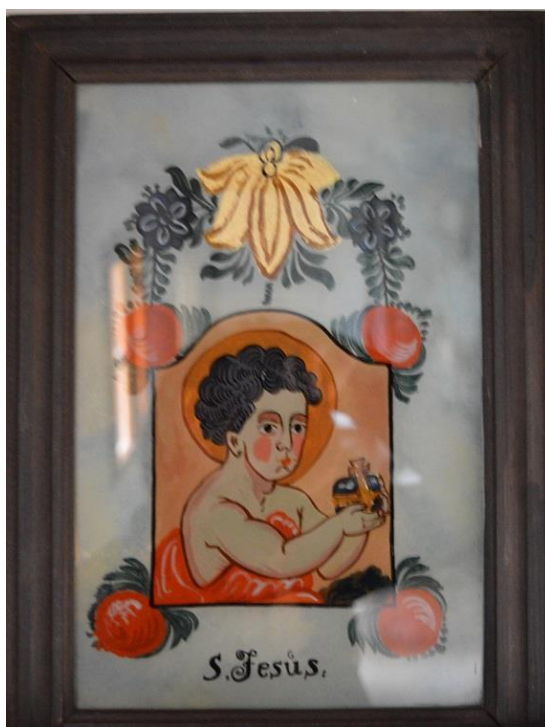
203/ Sv. Florián, i. č. C 433.

204/ Sv. Barbora, i. č. C 434.

205/ Panna Maria mariazellská,
i. č. C 435.

206/ Ježíšek s říšským jablkem,
i. č. C 436.

207/ Nalezení sv. Jenovéfy,
i. č. C 3896.

208/ Sv. Martin a sv. Jiří, i. č. C 3897.

209/ Sv. Anna Učitelka, i. č. C 8166.

210/ Sv. Veronika, i. č. C 8167.

211/ Vodník na lávce, Alžběta Fojtíková, 212/ Čarodějnice na koštěti, Alžběta
i. č. 8842. Fojtíková, i. č. 8843.

213/ Narození Páně po valašsku, Alžběta Fojtíková, i. č. 9651.

214/ Na půlnoční v Tiché, Alžběta Fojtíková, i. č. 9652.

215/ Madona, Alžběta Fojtíková, i. č. 9653.

216/ Zadělávání chleba, Alžběta Fojtíková, i. č. 9564.

217/ Panna Marie Bolestná a krucifix, Marie Chlebovská, i. č. 57330.

218/ Přijímání za zbojníka, Jan Kobzář, i. č. 2310.

219/ Smrt zbojníka, Jan Kobzář, i. č. 35386.

220/ Jánošík, Jan Kobzán, i. č. 37805.

221/ Jaro – Vyhánění ovcí na salaš, Luděk Majer, i. č. 66360.

222/ Oslava léta – zbojnický tanec, Luděk Majer, i. č. 67792.

223/ Podzim – Pasáček krav, Luděk Majer, i. č. 67793.

224/ Zbojnická přísaha – zbojníci, Antonín Strnadel, i. č. 49428.

225/ Zbojnická přísaha, Antonín Strnadel, i. č. 49429.

226/ Zbojnická přísaha – pasáček ovcí, Antonín Strnadel, i. č. 49430.

227/ Sv. Rodina, i. č. 47377.

228/ Svatý kout v jizbě, Fojtství z Velkých Karlovic, Dřevěné městečko.

229/ Výminek, Fojtství z Velkých Karlovic, Dřevěné městečko.

230/ Svatý kout, Obytný dům z Trojanovic, Mlýnská dolina.

231/ Svatý kout, Dům s podsínkem
a sklepem z Velkých Karlovic –
Jezerného č. p. 37.

232/ Mapa s doloženými a předpokládanými dílnami.

233/ Mapa s dílnami podmaleb, sklářskými hutěmi a poutními místy.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Holoubková
Katedra:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Podmalby na skle ve sbírkách Valašského muzea v přírodě
Název v angličtině:	The paintings on glass in the collection of Wallachian Open Air Museum
Anotace práce:	Práce si klade za cíl zmapovat podmalby na skle ve sbírkovém fondu Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a zařadit je do kontextu skleněných podmaleb 19. století na Moravě a ve Slezsku. Hlavním výstupem tedy bude souhrnný katalog všech inventarizovaných podmaleb na skle ve sbírce muzea. Zároveň budou součástí i kapitoly o fenoménu podmaleb na skle, jejich historickým vývojem, ikonografií, výrazovými prostředky, výrobou a funkcí.
Klíčová slova:	Podmalby na skle, křesťanství, sbírkový fond, Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm.
Anotace v angličtině:	The aim of this thesis is to conduct a survey of paintings on glass in the collection of the Wallachian Open Air Museum in Rožnov pod Radhoštěm and put them into the context of glass paintings of the 19th century in Moravia and Silesia. The main outcome will therefore be a comprehensive catalogue of all inventoried paintings on glass in the museum's collection. There will also be included chapters about the phenomenon of paintings on glass, their history, iconography, significant features, production and function.
Klíčová slova v angličtině:	Paintings on glass, Christianity, collection, Wallachian Open Air Museum, Rožnov pod Radhoštěm.
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha (66 stran), vložené CD
Rozsah práce:	243 stran
Jazyk práce:	čeština